

HOTĂRÂREA TRIBUNALULUI (Camera întâi)
17 decembrie 1991*

Hercules Chemicals NV-SA
împotriva
Comisiei Comunităților Europene

„Concurență – Noțiuni de acord și practică concertată – Răspundere colectivă”

Cauza T-7/89

Cuprins

Faptele aflate la originea acțiunii	3
Procedura	8
Pretențiile părților	9
Cu privire la fond.....	9
Cu privire la dreptul la apărare.....	10
1. Valoarea probatorie a anumitor documente utilizate în decizie	10
2. Netransmiterea sau refuzul de a transmite anumite documente	12
Cu privire la dovedirea încălcării	15
1. Constatările de fapt	15
A – Contactele dintre producători și reuniunea „EATP” din 22 noiembrie 1977	15
a) Actul atacat	15
b) Argumentele părților	16
c) Aprecierea Tribunalului.....	18
B – Sistemul de reuniuni periodice.....	19
a) Actul atacat	19
b) Argumentele părților	19
c) Aprecierea Tribunalului.....	22
C - Inițiativele de prețuri	25
a) Actul atacat	25
b) Argumentele părților	29
c) Aprecierea Tribunalului.....	32
D - Măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a inițiativelor de prețuri	35
a) Actul atacat	35
b) Argumentele părților	36
c) Aprecierea Tribunalului.....	37
E – Tonajele-țintă și cotele	39
a) Actul atacat	39
b) Argumentele părților	41
c) Aprecierea Tribunalului.....	43
2. Aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE	49
A – Încadrarea juridică.....	49
a) Actul atacat	49
b) Argumentele părților	51
c) Aprecierea Tribunalului.....	53
B – Efectul restrictiv asupra concurenței	55
a) Actul atacat	55
b) Argumentele părților	55

* Limba de procedură: engleza.

c) Aprecieria Tribunalului.....	55
C – Efectul asupra comerțului între statele membre	56
a) Actul atacat	56
b) Argumentele părților	56
c) Aprecieria Tribunalului.....	57
D – Răspunderea colectivă	57
a) Actul atacat	57
b) Argumentele părților	57
c) Aprecieria Tribunalului.....	58
3. Concluzie.....	59
Cu privire la încălcarea principiului egalității de tratament.....	59
Cu privire la motivare	59
1. Motivare insuficientă	59
2. Absența referirii la raportul consilierului-auditor.....	60
Cu privire la amendă.....	61
1. Prescripția.....	61
2. Durata încălcării.....	62
3. Gravitatea încălcării	62
A – Rolul limitat al reclamantei.....	62
B – Considerarea situației deficitare a pieței	63
C – Considerarea efectelor încălcării	65
D – Absența unei încălcări anterioare	66
E – Considerarea circumstanțelor atenuante	66
Cu privire la cheltuielile de judecată	68

În cauza T-7/89,

SA Hercules Chemicals NV, societate de naționalitate belgiană, cu sediul social în Beringen (Belgia), reprezentată de M. Siragusa, avocat în Baroul din Roma, cu domiciliul ales în Luxemburg, la cabinetul lui Elvinger și Hoss, 15, Côte d’Eich,

reclamantă,

împotriva

Comisiei Comunităților Europene, reprezentată de domnul A. McClellan, consilier juridic principal și doamna K. Banks, membră a Serviciului Juridic, în calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg, la biroul domnului Roberto Hayder, reprezentant al Serviciului Juridic, Centre Wagner, Kirchberg,

pârâtă,

având ca obiect anularea Deciziei Comisiei din 23 aprilie 1986 privind o procedură în aplicarea articolului 85 din Tratatul CEE (IV/31.149-Polipropilenă, JO L 230, p. 1),

TRIBUNALUL (Camera întâi),

compus din domnii J. L. Cruz Vilaça, președinte, R. Schintgen, D. A. O. Edward, H. Kirschner și K. Lenaerts, judecători,

avocat general: domnul B. Vesterdorf,

grefier: domnul H. Jung,

având în vedere procedura scrisă și în urma procedurii orale desfășurate în perioada 10-15 decembrie 1990,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 10 iulie 1991,

pronunță prezenta

Hotărâre

Faptele aflate la originea acțiunii

1 Prezenta cauză are ca obiect o decizie a Comisiei care a aplicat unui număr de 15 producători de polipropilenă o amendă pentru încălcarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE. Produsul care face obiectul deciziei atacate (denumită în continuare „decizia”) este unul dintre principalii polimeri termoplastici bruți. Polipropilena este vândută de producători întreprinderilor de prelucrare, care o transformă în produse finite sau semifinite. Principalii producători de polipropilenă au o gamă de peste 100 de calități diferite, care acoperă o mare varietate de utilizări finale. Principalele calități de bază ale propilenei sunt denumite rafie, homopolimer pentru formare prin injecție, copolimer pentru formare prin injecție, copolimer high impact și film. Destinatarii deciziei sunt cu toții producători importanți de produse petrochimice.

2 Piața vest-europeană a polipropilenei este aprovizionată aproape în exclusivitate de la unități de producție stabilite în Europa. Înainte de 1977, această piață era aprovizionată de zece producători, respectiv Montedison (devenită Montepolimeri SpA, devenită ulterior Montedipe SpA), Hoechst AG, Imperial Chemical Industries plc și Shell International Chemical Company Ltd (denumiți în continuare „cei patru mari”), reprezentând împreună 64 % din piață, Enichem Anic SpA în Italia, Rhône-Poulenc SA în Franța, Alcludia în Spania, Chemische Werke Hüls, BASF AG în Germania și producătorul austriac Chemie Linz AG. În urma expirării brevetelor de control deținute de Montedison, șapte producători noi au apărut în Europa de Vest în 1977: Amoco și Hercules Chemicals NV în Belgia, ATO Chimie SA și Solvay et Cie SA în Franța, SIR în Italia, DSM NV în Țările de Jos și Taqsa în Spania. Saga Petrokjemi AS et Cie, producător norvegian, și-a început activitatea la mijlocul anului 1978, iar Petrofina SA în 1980. Apariția acestor producători noi care aveau o capacitate nominală de aproximativ 480 000 tone a cauzat o creștere substanțială a capacității de producție în Europa de Vest, care, pe parcursul mai multor ani, nu a fost însoțită de o creștere corespunzătoare a cererii, ceea ce a avut drept consecință o utilizare redusă a capacităților de producție, care s-a redresat totuși treptat între 1977 și 1983, ajungând de la 60 la 90 %. Conform deciziei, cererea și oferta s-au aflat într-un echilibru aproximativ începând din 1982. Cu toate acestea, în cea mai mare parte a perioadei de referință (1977-1983), piața polipropilenei s-a caracterizat fie printr-o rentabilitate redusă, fie prin pierderi substanțiale determinate în special de nivelul costurilor fixe și de creșterea costului materiei prime, propilena. Conform deciziei (punctul 8), în 1983 Montepolimeri SpA deținea 18 % din piața europeană a polipropilenei, Imperial Chemical Industries plc, Shell International Chemical Company Ltd și Hoechst AG dețineau fiecare 11 %, Hercules Chemicals NV deținea cu puțin sub 6 %, ATO Chimie SA, BASF AG, DSM NV, Chemische Werke Hüls, Chemie Linz AG, Solvay & Cie SA și Saga Petrokjemi AS & Cie dețineau între 3 și 5 % fiecare, iar Petrofina SA deținea aproximativ 2 %. Polipropilena a făcut obiectul unui amplu flux de schimburi comerciale între statele membre, deoarece fiecare dintre producătorii stabiliți în acea perioadă în Comunitate vindeau în toate sau aproape în toate statele membre.

3 Hercules Chemicals NV se număra printre noii producători apăruiți pe piață în 1977. Poziția acesteia pe piața vest-europeană era aceea a unui producător mediu, având o cotă de piață cuprinsă între 5 și aproximativ 6,8 %. Cu toate acestea, Hercules este cel mai important producător de pe piața americană.

4 La 13 și 14 octombrie 1983, funcționarii Comisiei au efectuat, în conformitate cu articolul 14 alineatul (3) din Regulamentul nr. 17 al Consiliului din 6 februarie 1962, primul regulament de punere în aplicare a articolelor 85 și 86 din tratat (JO 1962, 13, p. 204, denumit în continuare „Regulamentul nr. 17”), verificări simultane la sediile următoarelor întreprinderi producătoare de polipropilenă și furnizoare pe piața comunitară:

- ATO Chimie SA, în prezent Atochem (denumită în continuare „ATO”),
- BASF AG (denumită în continuare „BASF”),
- DSM NV (denumită în continuare „DSM”),
- Hercules Chemicals NV (denumită în continuare „Hercules”),
- Hoechst AG (denumită în continuare „Hoechst”),
- Chemische Werke Hüls (denumită în continuare „Hüls”),
- Imperial Chemical Industries plc (denumită în continuare „ICI”),
- Montepolimeri SpA, în prezent Montedipe (denumită în continuare „Monte”),
- Shell International Chemical Company Ltd (denumită în continuare „Shell”),
- Solvay & Cie SA (denumită în continuare „Solvay”),
- BP Chimie (denumită în continuare „BP”).

Nu a fost efectuată nicio verificare la sediul Rhône-Poulenc SA (denumită în continuare „Rhône-Poulenc”) și Enichem Anic SpA.

5 În urma acestor verificări, Comisia a adresat cereri de informații, în conformitate cu articolul 11 din Regulamentul nr. 17 (denumite în continuare „cereri de informații”), nu numai întreprinderilor menționate anterior, ci și următoarelor întreprinderi:

- Amoco,
- Chemie Linz AG (denumită în continuare „Linz”),
- Saga Petrokjemi AS & Cie, care în prezent face parte din Statoil (denumită în continuare „Statoil”),
- Petrofina SA (denumită în continuare „Petrofina”),
- Enichem Anic SpA (denumită în continuare „Anic”).

Linz, întreprindere stabilită în Austria, a contestat competența Comisiei și a refuzat să răspundă cererii. În conformitate cu articolul 14 alineatul (2) din regulamentul menționat anterior, funcționarii Comisiei au efectuat ulterior verificări la sediile Anic și Saga Petrochemicals UK Ltd, filiala engleză a societății Saga, precum și la agențiile de vânzări ale societății Linz stabilite în Regatul Unit și în Republica Federală Germania. Societății Rhône-Poulenc nu i-a fost adresată nicio cerere de informații.

6 Dovezile obținute în cadrul verificărilor respective și conform cererilor de informații au condus Comisia la concluzia că între 1977 și 1983 producătorii respectivi au stabilit periodic, printr-o serie de inițiative de prețuri, încălcând astfel articolul 85 din Tratatul CEE, prețuri-țintă și au elaborat un sistem de control anual al volumelor vânzărilor în scopul de a-și repartiza piața disponibilă în funcție de tonajele sau procentele convenite. Astfel, Comisia a decis la 30 aprilie 1984 să inițieze procedura prevăzută la articolul 3 alineatul (1) din Regulamentul nr. 17, iar în mai 1984 a adresat o comunicare a obiecțiilor în scris întreprinderilor menționate anterior, cu excepția societăților Anic și Rhône-Poulenc. Toți destinatarii au răspuns în scris.

7 La 24 octombrie 1984, consilierul-auditor desemnat de Comisie a reunit consilierii juridici ai destinatarilor comunicării obiecțiilor pentru a conveni anumite reguli de procedură în vederea audierii, prevăzută în cadrul procedurii administrative, care trebuia să înceapă la 12 noiembrie 1984. În cursul reuniunii respective, Comisia a anunțat că, având în vedere argumentele prezente de întreprinderi în răspunsurile la comunicarea obiecțiilor, le va prezenta în curând mijloace de probă complementare celor deținute deja cu privire la punerea în aplicare a inițiativelor de prețuri. Astfel, la 31 octombrie 1984, Comisia a trimis consilierilor juridici ai întreprinderilor un set de documente incluzând copii ale instrucțiunilor privind prețurile trimise de producători birourilor de vânzări, precum și tabele rezumând documentele respective. Pentru a garanta respectarea secretului de afaceri, Comisia a atașat comunicării respective anumite condiții; în special aceea că nu trebuia ca documentele comunicate să fie aduse la cunoștința serviciilor comerciale ale întreprinderilor. Avocații câtorva întreprinderi au refuzat să accepte condițiile respective și au trimis documentele înainte de audiere.

8 Având în vedere informațiile oferite în răspunsurile scrise la comunicarea obiecțiilor, Comisia a decis să includă în procedură și societățile Anic și Rhône-Poulenc. În acest scop, acestora le-a fost adresată la 25 octombrie 1984 o comunicare a obiecțiilor asemănătoare celei adresate celorlalte 15 întreprinderi.

9 O primă sesiune de audieri s-a desfășurat între 12 și 20 noiembrie 1984. În cadrul acesteia, au fost ascultate toate întreprinderile, cu excepția Shell (care a refuzat să participe la orice audiere), Anic, ICI și Rhône-Poulenc (care au considerat că nu au avut posibilitatea să își pregătească dosarul).

10 În cadrul acestei sesiuni, câteva întreprinderi au refuzat să abordeze problemele menționate în documentele care le fuseseră adresate la 31 octombrie 1984, susținând că orientarea argumentației Comisiei suferise o schimbare radicală și că era necesar, cel puțin, să li se ofere posibilitatea de a-și prezenta observațiile scrise. Alte întreprinderi au susținut că nu au avut timp suficient pentru a studia documentele în cauză înaintea audierii. O scrisoare comună în acest sens a fost trimisă Comisiei la 28 noiembrie 1984 de către avocații întreprinderilor BASF, DSM, Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Monte, Petrofina și Solvay. Prin scrisoarea din 4 decembrie 1984, Hüls a declarat că se alătură punctului de vedere astfel exprimat.

11 Din acest motiv, la 29 martie 1985, Comisia a transmis întreprinderilor o nouă serie de documente, care reproduceau instrucțiunile privind prețurile date de întreprinderi birourilor de vânzări, însoțite de tabele privind prețurile, precum și de un rezumat al dovezilor referitoare la fiecare dintre inițiativele de prețuri pentru care existau documente disponibile. Comisia a invitat întreprinderile să îi răspundă atât în scris, cât și în cadrul altei sesiuni de audieri și a precizat că ridică restricțiile prevăzute inițial cu privire la comunicarea către serviciile comerciale.

12 Printr-o scrisoare din aceeași dată, Comisia a răspuns la argumentele invocate de avocați, conform cărora aceasta nu a prezentat o definiție juridică precisă a pretinsului cartel, în sensul articolului 85 alineatul (1) din tratat și a invitat întreprinderile să îi prezinte observațiile scrise și orale.

13 A doua sesiune de audieri s-a desfășurat între 8 și 11 iulie 1985 și la 25 iulie 1985. Anic, ICI și Rhône-Poulenc și-au prezentat observațiile, iar celelalte întreprinderi (cu excepția Shell) au comentat problemele menționate în cele două scrisori ale Comisiei din 29 martie 1985.

14 Procesul-verbal provizoriu al audierilor, însoțit de documentele relevante, a fost transmis membrilor Comitetului consultativ pentru înțelegeri și poziții dominante (denumit în continuare „Comitetul consultativ”) la 19 noiembrie 1985 și a fost trimis întreprinderilor la 25 noiembrie 1985. Comitetul consultativ și-a prezentat avizul în cursul reuniunii cu numărul 170 din 5 și 6 decembrie 1985.

15 La finalul acestei proceduri, Comisia a adoptat la 23 aprilie 1986 decizia în litigiu, care cuprinde următoarea parte dispozitivă:

„Articolul 1

Anic SpA, ATO Chemie SA (în prezent Atochem), BASF AG, DSM NV, Hercules Chemicals NV, Hoechst AG, Chemische Werke Hüls (în prezent Hüls AG), ICI plc, Chemische Werke Linz, Montepolimeri SpA (în prezent Montedipe), Petrofina SA, Rhône-Poulenc SA, Shell International Chemical Co. Ltd, Solvay & Cie și Saga Petrokjemi AG & Co. (în prezent fuzionată cu Statoil) au încălcat dispozițiile articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, prin participarea:

- în cazul Anic, începând aproximativ din noiembrie 1977 până la sfârșitul lui 1982 sau începutul lui 1983;
- în cazul Rhône-Poulenc, aproximativ din noiembrie 1977 până la sfârșitul lui 1980;
- în cazul Petrofina, din 1980 până în noiembrie 1983 cel puțin;
- în cazul Hoechst, ICI, Montepolimeri și Shell, de la mijlocul lui 1977 până în noiembrie 1983 cel puțin;
- în cazul Hercules, Linz, Saga și Solvay, aproximativ din noiembrie 1977 până în noiembrie 1983 cel puțin;
- în cazul ATO, din 1978 cel puțin până în noiembrie 1983 cel puțin;

— în cazul BASF, DSM și Hüls, la un moment dat între 1977 și 1979 până în noiembrie 1983 cel puțin;

la un acord și o practică concertată datând de la mijlocul anului 1977, în conformitate cu care producătorii care aprovizionau cu polipropilenă teritoriul pieței comune:

- a) s-au contactat și s-au întâlnit periodic (de la începutul anului 1981, de două ori pe lună) în cadrul unor reuniuni secrete, pentru a examina și defini politicile lor comerciale;
- b) au stabilit periodic prețuri „țintă” (sau minimale) la vânzarea produsului respectiv în fiecare stat membru al Comunității;
- c) au convenit diverse măsuri pentru facilitarea aplicării prețurilor-țintă respective, inclusiv (și mai ales) limitări temporare ale producției, un schimb de informații detaliate privind livrările, desfășurarea unor reuniuni locale și, începând din 1982, un sistem de «account management» având ca obiectiv aplicarea unor creșteri de prețuri pentru anumiți clienți;
- d) au efectuat creșteri de prețuri simultane, în conformitate cu țintele respective;
- e) și-au repartizat piața alocând fiecărui producător o țintă sau o „cotă” anuală de vânzări (1979, 1980 și cel puțin o parte din 1983) sau, în lipsa unui acord definitiv pentru întregul an, obligând producătorii să își limiteze vânzările lunare în raport cu o perioadă anterioară (1981, 1982).

Articolul 2

Întreprinderile menționate la articolul 1 încetează de îndată încălcările menționate anterior (dacă nu au procedat astfel deja) și se abțin pe viitor, în sectorul polipropilenei, de la orice acord sau practică concertată care poate avea un obiect sau un efect identic sau similar, inclusiv orice schimb de informații de tipul celui protejat în general de secretul profesional, prin intermediul căruia participanții sunt informați în mod direct sau indirect cu privire la producția, livrările, nivelul stocurilor, prețurile de vânzare, costurile sau planurile de investiții ale altor producători individuali sau care le permit să urmărească punerea în aplicare a oricărui acord expres sau tacit ori a oricărei practici concertate care se referă la prețuri sau la partajarea piețelor în Comunitate. Orice sistem de schimburi de informații generale la care s-au abonat producătorii (ca de exemplu Fides) va fi administrat astfel încât să se excludă orice informație care permite identificarea comportamentului anumitor producători; întreprinderile se abțin în special de la efectuarea de schimburi de informații suplimentare care privesc concurența și care nu fac obiectul unui asemenea sistem.

Articolul 3

Întreprinderilor menționate de prezenta decizie li se aplică următoarele amenzi, ca urmare a încălcării constatate la articolul 1:

- i) Anic SpA, o amendă de 750 000 ECU, respectiv 1 103 692 500 LIT;
- ii) Atochem, o amendă de 1 750 000 ECU, respectiv 11 973 325 FF;
- iii) BASF AG, o amendă de 2 500 000 ECU, respectiv 5 362 225 DM;
- iv) DSM NV, o amendă de 2 750 000 ECU, respectiv 6 657 640 HFL;

- v) Hercules Chemicals NV, o amendă de 2 750 000 ECU, respectiv 120 569 620 BFR;
- vi) Hoechst AG, o amendă de 9 000 000 ECU, respectiv 19 304 010 DM;
- vii) Hüls AG, o amendă de 2 750 000 ECU, respectiv 5 898 447,50 DM;
- viii) ICI plc, o amendă de 10 000 000 ECU, respectiv 6 447 970 UKL;
- ix) Chemische Werke Linz, o amendă de 1 000 000 ECU, respectiv 1 471 590 000 LIT;
- x) Montedipe, o amendă de 11 000 000 ECU, respectiv 16 187 490 000 LIT;
- xi) Petrofina SA, o amendă de 600 000 ECU, respectiv 26 306 100 BFR;
- xii) Rhône-Poulenc SA, o amendă de 500 000 ECU, respectiv 3 420 950 FF;
- xiii) Shell International Chemical Co. Ltd, o amendă de 9 000 000 ECU, respectiv 5 803 173 UKL;
- xiv) Solvay & Cie, o amendă de 2 500 000 ECU, respectiv 109 608 750 BFR;
- xv) Statoil, Den Norske Stats Oljeselskap AS (care în prezent include Saga Petrokjemi), o amendă de 1 000 000 ECU, respectiv 644 797 UKL.

Articolele 4 și 5

[...]"

16 La 8 iulie 1986, procesul-verbal definitiv al audierilor cuprinzând corecturile, completările și eliminările textuale solicitate de întreprinderi le-a fost trimis acestora.

Procedura

17 În aceste împrejurări, printr-o cerere depusă la grefa Curții la 31 iulie 1986, reclamanta a introdus prezenta acțiune pentru anularea deciziei. 13 din ceilalți 14 destinatari ai deciziei respective au introdus, de asemenea, o acțiune pentru anularea deciziei (cauzele T-1/89–T-4/89, T-6/89 și T-8/89–T-15/89).

18 Procedura scrisă s-a derulat în întregime în fața Curții.

19 Prin Ordonanța din 15 noiembrie 1989, Curtea a trimis această cauză și pe celelalte treisprezece în fața Tribunalului, în conformitate cu articolul 14 din Decizia Consiliului din 24 octombrie 1988 de instituire a Tribunalului de Primă Instanță al Comunităților Europene (denumită în continuare „Decizia Consiliului din 24 octombrie 1988”).

20 În conformitate cu articolul 2 alineatul (3) din Decizia Consiliului din 24 octombrie 1988, președintele Tribunalului a desemnat un avocat general.

21 Prin scrisoarea din 3 mai 1990, grefierul Tribunalului a invitat toate părțile să participe la o reuniune informală pentru a stabili regulile de organizare a procedurii orale. Această reuniune a avut loc la 28 iunie 1990.

22 Prin scrisoarea din 9 iulie 1990, grefierul Tribunalului a solicitat părților să își prezinte observațiile cu privire la o eventuală conexare a cauzelor T-1/89–T-4/89 și T-6/89–T-15/89 în scopul procedurii orale. Niciuna dintre părți nu a formulat vreo obiecție în această privință.

23 Prin Ordonanța din 25 septembrie 1990, Tribunalul a conexas cauzele menționate anterior în scopul procedurii orale, în temeiul conexării acestora, în conformitate cu articolul 43 din Regulamentul de procedură al Curții, la acea dată aplicabil *mutatis mutandis* procedurii în fața Tribunalului în temeiul articolului 11 paragraful al treilea din Decizia Consiliului din 24 octombrie 1988.

24 Prin Ordonanța din 15 noiembrie 1990, Tribunalul s-a pronunțat cu privire la cererile de tratament confidențial introduse de reclamantele din cauzele T-2/89, T-3/89, T-9/89, T-11/89, T-12/89 și T-13/89 și le-a acceptat parțial.

25 Prin scrisorile depuse la grefa Tribunalului între 9 octombrie și 29 noiembrie 1990, părțile au răspuns la întrebările care le-au fost adresate de Tribunal prin scrisorile grefierului din 19 iulie 1990.

26 Având în vedere răspunsurile la aceste întrebări și în urma raportului judecătorului raportor, după ascultarea avocatului general, Tribunalul a hotărât să inițieze procedura orală fără a dispune măsuri prealabile de cercetare judecătorească.

27 Susținerile orale ale părților și răspunsurile acestora la întrebările Tribunalului au fost ascultate în cadrul ședinței din perioada 10-15 decembrie 1990.

28 Concluziile avocatului general au fost ascultate în ședința din 10 iulie 1991.

Pretențiile părților

29 Societatea Hercules Chemicals NV solicită Tribunalului:

- 1) anularea integrală sau parțială a articolelor 1 și 3 din Decizia Comisiei din 23 aprilie 1986 (IV/31.149-Polipropilenă), în măsura în care acestea se aplică societății Hercules;
- 2) în subsidiar, modificarea articolului 3 din decizie în măsura în care acesta se aplică societății Hercules, astfel încât să anuleze sau să reducă substanțial valoarea amenzii aplicate societății Hercules;
- 3) obligarea Comisiei la plata cheltuielilor de judecată.

Comisia solicită Tribunalului:

- respingerea acțiunii;
- obligarea reclamantei la plata cheltuielilor de judecată.

Cu privire la fond

30 Este necesar să se examineze, în primul rând, obiecțiile reclamantei întemeiate pe încălcarea dreptului la apărare prin faptul că decizia Comisiei este întemeiată pe documente lipsite de valoare probatorie (1) și că nu a transmis reclamantei anumite documente utilizate

împotriva acesteia în decizie și a refuzat chiar să îi transmită unele documente pe care reclamanta le solicitase (2); în al doilea rând, obiecțiile referitoare la dovedirea încălcării care privesc, pe de o parte, constatările de fapt efectuate de Comisie (1) și, de altă parte, aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE la aceste fapte (2), prin aceea că în realitate Comisia nu a încadrat corect încălcarea (A), în sensul că nu a apreciat corect efectul restrictiv asupra concurenței (B) și afectarea comerțului între statele membre (C) și că a imputat reclamantei o răspundere colectivă (D); în al treilea rând, obiecțiile întemeiate pe încălcarea principiului egalității de tratament; în al patrulea rând, obiecțiile referitoare la motivarea deciziei care privesc faptul că motivarea este insuficientă (1) și că nu conținea nicio referire la raportul consilierului-auditor (2); în al cincilea rând, obiecțiile referitoare la stabilirea amenzii, care a fost parțial prescrisă (1) și care nu corespunde nici duratei (2), nici gravității (3) încălcării pretinse.

Cu privire la dreptul la apărare

1. Valoarea probatorie a anumitor documente utilizate în decizie

31 Reclamanta susține că, exceptând instrucțiunile privind prețurile date de Hercules (anexate la scrisoarea Comisiei din 29 martie 1985, denumită în continuare „anexa la scrisoarea din 29 martie 1985”) și alte câtorva documente interne care nu au decât o valoare probatorie limitată, Comisia s-a bazat pe documente care nu fuseseră emise de reclamantă și care nu se aflaseră în posesia acesteia. Este vorba uneori despre documente ilizibile, cu sens ambiguu și de neînțeles, cu autor necunoscut, care menționează uneori zvonuri de gradul al doilea sau al treilea. Ca urmare a originii necunoscute a acestor documente, Hercules pretinde că nu a fost în măsură să cerceteze validitatea acestora sau contextul în care a fost menționată denumirea sa.

32 În opinia acesteia, Comisia, care, în conformitate cu jurisprudența Curții (Hotărârea din 16 decembrie 1975, Suiker Unie/Comisia, cauzele conexate 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, Rec., p. 1663, punctul 164 și următoarele), are obligația de a-și întemeia deciziile pe motive rezonabile care rezultă din dovezi credibile al căror conținut este demn de încredere, nu a efectuat o anchetă prealabilă și nu a efectuat, astfel cum ar fi trebuit să facă (Hotărârea din 16 decembrie 1975, cauzele conexate 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, menționată anterior, punctul 396 și următoarele), o evaluare critică a documentelor pe care le-a utilizat. Această evaluare critică era cu atât mai necesară cu cât, având în vedere împrejurările, inițiatorii inițiativelor respective, autori ai documentelor respective, ar fi avut tot interesul să creeze o falsă impresie cu privire la poziția producătorilor absenți de la reuniunile respective astfel încât să îi determine pe producătorii prezenți să adopte poziția lor. Hercules intenționează să demonstreze că, chiar dacă în ansamblul lor documentele puteau să indice conținutul general al discuțiilor care au avut loc între producători, este imposibil să se ajungă la concluzii precise cu privire la comportamentul vreunui producător, mai ales în cazul în care acesta nu a fost prezent la reuniunile respective.

33 Reclamanta subliniază, în replica sa, că astfel Comisia nu se putea apăra afirmând că, în cursul audierilor desfășurate în temeiul articolului 19 din Regulamentul nr. 17, întreprinderile respective au delegat persoane care nu constituiau martori direcți ai faptelor incriminate de Comisie. În opinia Hercules, era de competența Comisiei să își folosească atribuțiile pentru a solicita ca aceste persoane să depună mărturie, dacă dorea acest lucru. În ceea ce o privește, Hercules ar fi permis Comisiei să chestioneze pe acela dintre angajații săi care fusese prezent la reuniuni.

34 Reclamanta subliniază că de fapt Comisia a interpretat documentele aflate în posesia sa într-un sens sistematic defavorabil societății Hercules și că a eliminat unele declarații incluse în documentele respective care ar fi putut, în schimb, să îi fie favorabile.

35 Comisia afirmă că Hercules a trecut sub tăcere documente acuzatoare dintre care unele au fost descoperite la sediile acesteia sau au fost transmise de societate Comisiei, ca de exemplu anexele 2, 23, 45 și 88 la comunicarea generală a obiecțiilor (denumite în continuare „comunicarea generală a obiecțiilor, anexe”). Comisia adaugă că a avut motive să considere că dovezile, mai ales documentele emise de ICI, erau clare și demne de încredere ca urmare a conținutului acestora și a faptului că se coroborau. Astfel, în răspunsul său la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8), ICI a explicat notele interne, în special condițiile de elaborare și identitatea autorului acestora.

36 Pe de altă parte, aceasta susține că Hercules a declarat în răspunsul său la comunicarea obiecțiilor că părea rezonabilă ideea de a accepta exactitatea listelor reuniunilor menționate de ICI în răspunsul său la cererea de informații. De asemenea, Hercules declară în mod eronat că afirmațiile din documente nu sunt decât zvonuri de gradul al doilea sau al treilea. În opinia Comisiei, este vorba despre documente care dovedesc existența cartelului în mod clar, coerent și constant, pe o perioadă îndelungată.

37 Comisia consideră că, din momentul în care se recunoaște că în ansamblul lor documentele sunt corecte și demne de încredere, nu se poate contesta credibilitatea acestora în legătură cu diverse aspecte care îi privesc pe unii producători în special. Comisia reproșează în schimb societății Hercules că nu a precizat pe care dintre dovezi Comisia nu trebuia să le considere „demne de încredere” și precizează că Hercules nu menționează, în acest sens, decât un singur document, respectiv procesul-verbal al reuniunii din 1 iunie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 40), însă dând o interpretare incorectă a acestuia și scoțându-l din context, care ar arăta că declarația menționată a fost urmată de instrucțiuni privind prețurile.

38 Pe de altă parte, Comisia consideră că nu se poate afirma în temeiul Hotărârii din 16 decembrie 1975, Suiker Unie (cauzele conexe 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, menționată anterior, punctul 164), că aceasta are obligația de a organiza audieri privind credibilitatea declarațiilor făcute de terți. În orice caz, Comisia a efectuat anchetele în măsura necesară, de exemplu l-a chestionat pe angajatul societății Hercules care a participat la reuniuni (anexa 7 la comunicarea specifică a obiecțiilor adresată societății Hercules, denumită în continuare „comunicarea specifică, Hercules”) și s-a asigurat, în cursul procedurii administrative, de credibilitatea dovezilor pe care le-a utilizat.

39 Aceasta mai precizează că, în cursul audierilor, Hercules l-a delegat pe directorul general, preferând probabil să trimită o persoană capabilă să depună o mărturie directă cu privire la faptele care au determinat obiecțiile formulate împotriva întreprinderilor, contrar cererii făcute de consilierul-auditor.

40 Comisia susține, în ultimul rând, că nu a administrat dovezile în mod parțial și inechitabil. Dacă a preferat unul sau alt punct de vedere, este din cauză că sarcina probelor înclina balanța într-un sens mai mult decât în altul. Aceasta menționează punctul 78 ultimul paragraf din decizie pentru a arăta că și-a modificat demersul atunci când punctul său de vedere inițial nu a fost sprijinit suficient de probe.

41 Tribunalul subliniază, în primul rând, că identitatea autorilor majorității proceselor-verbale ale reuniunilor întocmite de ICI este cunoscută, din moment ce această societate i-a identificat în răspunsul la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8).

42 Trebuie remarcat, în al doilea rând, că diverse documente confirmă conținutul proceselor-verbale, ca de exemplu procesele-verbale ale reuniunilor întocmite de un angajat al reclamantei – precum cel al reuniunii din 13 mai 1982 (comunicarea specifică, Hercules, anexa 3) care confirmă procesul-verbal al reuniunii respective întocmit de ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24) – precum un anumit număr de tabele cu cifre referitoare la volumele vânzărilor diverșilor producători, instrucțiuni privind prețurile corespunzătoare, atât prin valoarea acestora, cât și prin data intrării în vigoare a acestora, la prețurile-țintă menționate în respectivele procese-verbale ale reuniunilor, precum răspunsurile diverșilor producători la cererile de informații care le-au fost adresate de către Comisie. De asemenea, unele documente care confirmă în general conținutul proceselor-verbale ale reuniunilor întocmite de ICI au fost găsite la sediul reclamantei sau au fost prezentate de aceasta (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 2, 23, 45 și 88).

43 În consecință, Comisia a putut în mod rezonabil să considere că procesele-verbale ale reuniunilor găsite la sediul ICI reflectau în mod obiectiv conținutul reuniunilor, care au fost prezidate de diverși membri din personalul ICI, ceea ce accentua necesitatea ca aceștia să informeze în mod corect cu privire la conținutul reuniunilor, întocmind procese-verbale ale acestora, pe aceia dintre membrii personalului ICI care nu participau la vreuna dintre reuniunile menționate.

44 În aceste împrejurări, reclamantei îi revine obligația de a oferi o altă explicație a conținutului reuniunilor la care a participat aceasta, prezentând elemente precise, precum notele luate de angajatul acesteia în cursul reuniunilor la care participa sau mărturia membrilor personalului care au participat la reuniuni. Este necesar să se constate că reclamanta nu a prezentat și nici nu s-a oferit să prezinte asemenea elemente în fața Tribunalului.

45 Pe de altă parte, întrebarea dacă documentele utilizate de Comisie împotriva reclamantei erau de natură să demonstreze nu numai conținutul general al discuțiilor care au avut loc între producători, ci și comportamentul precis al reclamantei, sau întrebarea dacă într-adevăr Comisia a interpretat aceste documente într-un mod sistematic defavorabil reclamantei se confundă cu întrebarea dacă constatările de fapt efectuate de Comisie în decizie sunt sprijinite de mijloacele de probă pe care le-a prezentat. Fiind vorba despre o problemă de fond legată de dovedirea încălcării, este necesar să fie examinată ulterior împreună cu celelalte întrebări legate de dovedirea încălcării.

2. Netransmiterea sau refuzul de a transmite anumite documente

46 Reclamanta subliniază că ulterior comunicării obiecțiilor, Comisia a permis destinatarilor să examineze dosarul cauzei. Cu toate acestea, reclamanta consideră că unele documente care îi erau favorabile nu fuseseră incluse în dosar. Aceasta a solicitat în zadar Comisiei, în scrisoarea din 30 august 1984, să primească acces la documentele respective care ar fi trebuit să îi permită să stabilească statutul special al angajatului acesteia, domnul B., la reuniuni. De asemenea, în scrisoarea din 13 septembrie 1984 Comisia i-a negat reclamantei, deși aceasta îl solicitase în scrisoarea din 30 iulie 1984, dreptul de a se informa despre răspunsurile celorlalți producători la comunicarea obiecțiilor care ar fi putut prezenta elemente favorabile societății Hercules și care i-ar fi permis să se pregătească pentru audieri și pentru un eventual recurs.

47 Reclamanta contestă motivele invocate de către Comisie pentru a justifica refuzurile respective și anume că dezvăluise, în anexele la comunicarea obiecțiilor, toate informațiile

necesare și suficiente pentru a permite societății Hercules să își pregătească apărarea, că avea obligația să țină seama de toate mijloacele de probă, inclusiv cele favorabile societății Hercules și că, în consecință, nu era necesar ca aceasta din urmă să aibă acces la documentele solicitate. Reclamanta consideră că, în conformitate cu jurisprudența Curții (Hotărârea din 13 iulie 1966, *Consten-Grundig/Comisia*, cauzele conexe 56/64 și 58/64, Rec., p. 429; Hotărârea din 14 iulie 1972, *ICI/Comisia*, cauza 48/69, Rec., p. 619; Hotărârea din 23 octombrie 1974, *Transocean Marine Paint Association/Comisia*, cauza 17/74, Rec., p. 1063; Hotărârea din 13 februarie 1979, *Hoffmann-La Roche/Comisia*, cauza 85/76, Rec., p. 461), respectarea dreptului la apărare presupune ca întreprinderile în cauză să fie informate despre elementele esențiale de fapt pe care se întemeiază obiecțiile Comisiei și să i se ofere posibilitatea de a-și prezenta în timp util punctul de vedere. Însă obiecțiile se bazează nu numai pe documentele anexate la comunicarea obiecțiilor, ci și pe documente pe care autorul acestei comunicări a decis să le lase deoparte. Astfel, Hercules a fost împiedicată să demonstreze că prezența angajatului său, domnul B., la unele reuniuni nu făcea posibilă concluzia că a participat la o încălcare. Prin urmare, este necesar pentru apărare să se sublinieze importanța oricărei informații favorabile cauzei reclamantei deținute de Comisie, dar că s-ar putea ca aceasta să fie omisă sau subestimată.

48 Reclamanta afirmă, de asemenea, că această încălcare a dreptului la apărare, comisă de către Comisie în cursul procedurii administrative, nu poate să fie corectată prin prezentarea documentelor respective în cursul judecății în fața instanței comunitare.

49 În replică, aceasta adaugă că nu existau motive pentru Comisie ca să îi reproșeze că nu a fost în măsură să indice măcar un document în sprijinul afirmațiilor sale din moment ce desigur că societății Hercules i-a fost imposibil să identifice documente care poate că fuseseră ascunse. De asemenea, Comisia nu putea să îi reproșeze societății Hercules că a desprins concluzia că unele documente care i-ar fi fost utile fuseseră retrase din dosar, din moment ce ar fi fost ușor să înlăture îndoielile în această privință acordând societății Hercules acces la documentele din anchetă neincluse în dosar.

50 Comisia notează că, în conformitate cu jurisprudența Curții (Hotărârea din 17 ianuarie 1984, *VBVB și VBBB/Comisia*, cauzele conexe 43/82 și 63/82, Rec., p. 19, punctul 25), Comisia nu este obligată să dezvăluie dosarele sale părților. Aceasta adaugă că, în orice caz, singurele documente pe care nu le-a pus la dispoziția reclamantei în cursul procedurii sunt, în acest caz, cele care conțineau veritabile secrete de afaceri, documente interne ale Comisiei și răspunsurile celorlalți producători la comunicările obiecțiilor. Astfel, aceasta neagă că a refuzat să acorde acces la documentele care nu sprijineau argumentația sa. De altfel, Hercules nu este în măsură să indice vreun document în sprijinul afirmației sale conform căreia Comisia a selectat documentele care serveau mai bine argumentului său și s-a abținut să utilizeze sau să dezvăluie alte documente. De asemenea, aceasta consideră că nu este obligată să facă accesibile răspunsurile celorlalți producători la comunicarea obiecțiilor.

51 Tribunalul subliniază că respectarea dreptului la apărare presupune ca reclamantei să i se acorde posibilitatea de a prezenta cum consideră de cuviință punctul său de vedere cu privire la obiecțiile formulate împotriva sa de Comisie în comunicările obiecțiilor care i-au fost adresate, precum și la mijloacele de probă în sprijinul obiecțiilor respective și menționate de Comisie în comunicările obiecțiilor sau anexate la acestea (Hotărârea Curții din 9 noiembrie 1983, *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Comisia*, cauza 322/81, Rec., p. 3461, punctul 7).

52 Pe de altă parte, respectarea dreptului la apărare nu presupune posibilitatea ca o întreprindere implicată într-o procedură în temeiul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul

CEE să comenteze toate documentele care fac parte din dosarul Comisiei din moment ce nu există dispoziții care să impună Comisiei obligația de a divulga dosarele sale părților interesate (Hotărârea Curții din 17 ianuarie 1984, cauzele conexe 43/82 și 63/82, menționată anterior, punctul 25).

53 Cu toate acestea, trebuie remarcat că, prin stabilirea unei proceduri de acces la dosar în cauzele privind concurența, Comisia și-a impus norme care depășeau cerințele formulate de Curte. În conformitate cu aceste norme, formulate în Raportul al doisprezecelea privind politica în domeniul concurenței (p. 40 și 41):

„Comisia acordă întreprinderilor implicate într-o procedură dreptul de a lua cunoștință despre dosarul care le privește. Întreprinderile sunt informate cu privire la conținutul dosarului Comisiei printr-o listă cu toate documentele care alcătuiesc dosarul, anexată la comunicarea obiecțiilor sau la scrisoarea de respingere a plângerii, cu indicarea documentelor sau a părților din documente care le sunt accesibile. Întreprinderile sunt invitate să examineze la sediul Comisiei documentele accesibile. În cazul în care o întreprindere dorește să examineze numai unele dintre documente, Comisia îi poate trimite copii ale acestora. Comisia consideră că sunt confidențiale și, în consecință, inaccesibile pentru o întreprindere, următoarele documente: documentele sau părțile acestora care conțin secrete de afaceri ale altor întreprinderi; documentele interne ale Comisiei, ca de exemplu notele, proiectele sau alte documente de lucru; oricare alte informații confidențiale, ca de exemplu cele care permit identificarea reclamantilor care doresc să nu le fie dezvăluită identitatea, precum și informațiile comunicate Comisiei sub rezerva respectării caracterului confidențial al acestora.”

Trebuie subliniat că astfel Comisia nu se poate abate de la regulile pe care le-a stabilit (Hotărârea Curții din 5 iunie 1973, Comisia/Consiliul, punctul 9, cauza 81/72, Rec., p. 575, precum și Hotărârea din 30 ianuarie 1974, Louwage/Comisia, cauza 148/73, Rec., p. 81).

54 Din considerentele precedente rezultă că Comisia are obligația de a permite întreprinderilor implicate într-o procedură în temeiul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE accesul la setul de documente incriminatoare sau dezincriminatoare pe care le-a reținut în cursul anchetei, cu excepția secretelor de afaceri ale altor întreprinderi, a documentelor interne ale Comisiei și a altor informații confidențiale.

55 Tribunalul consideră că în acest caz nicio împrejurare nu este de natură să arate că serviciile Comisiei au selecționat documentele puse la dispoziția reclamantei în scopul de a o împiedica să demonstreze că, din cauza statutului angajatului acesteia la reuniunile producătorilor de polipropilenă, nu participase la încălcare. Este necesar să se constate că, în fața negărilor Comisiei, reclamanta nu a prezentat nicio dovadă de natură să demonstreze reaua credință a Comisiei, ceea ce ar fi putut să realizeze confirmând în fața Tribunalului suspiciunile pe care le exprimase în scrisoarea sa din 30 august 1984, suspiciuni conform cărora unele documente găsite la sediul său de către Comisie nu au fost incluse în dosarul la care i s-a acordat acces.

56 În ceea ce privește în special refuzul Comisiei de a acorda reclamantei acces la răspunsurile celorlalți producători la comunicările obiecțiilor, Tribunalul consideră că nu este necesar să se examineze dacă acest refuz constituie o încălcare a dreptului la apărare. Această examinare ar fi necesară numai dacă ar exista posibilitatea ca, în absența acestui refuz, procedura ar fi putut conduce la un rezultat diferit (Hotărârea Curții din 10 iulie 1980, Distillers Company/Comisia, cauza 30/78, Rec., p. 2229, punctul 27, precum și Hotărârea Tribunalului din 27 noiembrie 1990, cauza T-7/90, Kobor/Comisia, Rec., p. II-721, punctul 30). Este necesar să se constate că acest lucru nu este valabil în prezenta speță. În urma

conexării cauzelor în scopul procedurii orale în fața Tribunalului, reclamanta a avut acces la răspunsurile celorlalți producători la comunicările obiecțiilor și nu a evidențiat nicio dovadă în apărarea sa de care să se folosească în cursul procedurii orale. Se poate deduce astfel că răspunsurile respective nu prezentau niciun element în apărarea sa și că, prin urmare, faptul că reclamanta nu a putut să aibă acces la răspunsuri în cursul procedurii administrative nu putea afecta rezultatul la care a ajuns decizia.

57 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

Cu privire la dovedirea încălcării

58 Conform deciziei (punctul 80 primul paragraf), începând din 1977 producătorii de polipropilenă care aprovizionau Comunitatea au participat la un întreg set de planuri, dispoziții și măsuri adoptate în cadrul unui sistem de reuniuni periodice și contacte permanente. Decizia (punctul 80 paragraful al doilea) adaugă că planul tuturor producătorilor urmărea organizarea de întâlniri pentru a ajunge la un acord expres asupra unor puncte specifice.

59 În aceste condiții, este necesar să se verifice, în primul rând, dacă într-adevăr Comisia a stabilit corespunzător cerințelor legale constatările de fapt referitoare la contactele dintre producători și la reuniunea „European Association for Textile Polyolefins” (denumită în continuare „EATP”) din 22 noiembrie 1977 (A), la sistemul de reuniuni periodice ale producătorilor de polipropilenă (B), la inițiativele de prețuri (C), la măsurile pentru punerea în aplicare a inițiativelor de prețuri (D) și la stabilirea tonajelor țintă și a cotelor (E), ținând seama de actul atacat [(a)] și de argumentele părților [(b)], înainte de aprecierea acestora [(c)]; în al doilea rând, este necesar să se verifice aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE la aceste fapte.

1. Constatările de fapt

A – Contactele dintre producători și reuniunea „EATP” din 22 noiembrie 1977

a) Actul atacat

60 Decizia (punctul 17 paragraful al patrulea, punctul 78 paragraful al treilea și punctul 104 paragraful al doilea) menționează că reclamanta a declarat, ca și Hoechst, ICI, Linz, Saga și Solvay, că va sprijini anunțul făcut de Monte prin intermediul unui articol apărut la 18 noiembrie 1977 în presa de specialitate (*European Chemical News*, denumită în continuare „ECN”) privind intenția de a aduce prețul pentru rafie la 1,30 DM/kg de la 1 decembrie. Diferitele declarații făcute în acest sens în cadrul reuniunii EATP, desfășurată la 22 noiembrie 1977, astfel cum reies din procesul-verbal, dovedesc că prețul de 1,30 DM/kg stabilit de Monte fusese adoptat de ceilalți producători ca „țintă” pentru întregul sector.

61 Conform deciziei (punctul 16 primul și al doilea paragraf), această declarație de sprijin se înscrie în perspectiva discuțiilor inițiate între producători pentru a evita o cădere bruscă a prețurilor polipropilenei și pierderile conexe, discuții în cadrul cărora principalii producători, Monte, Hoechst, ICI și Shell, au luat inițiativa pentru un „acord privind prețurile minimale”, ale cărui prevederi au fost comunicate celorlalți producători și în special societății Hercules, directorul comercial al acesteia din urmă notând că „prețurile minimale” pentru principalele calități ale propilenei se bazează pe un curs indicativ 1,25 DM/kg pentru calitatea rafie.

62 Decizia (punctul 16 paragrafele al cincilea și al șaselea) precizează, de asemenea, că ICI și Shell recunosc că au avut contacte cu alți producători pentru a studia mijloacele pentru blocarea căderii prețurilor. Cu toate acestea, Comisia recunoaște că, exceptându-i pe cei „patru mari” (Hoechst, ICI, Monte și Shell), precum și pe Hercules și Solvay, nu a fost în măsură să stabilească identitatea producătorilor implicați în discuții în momentul respectiv, nici să obțină detalii privind funcționarea „acordului privind prețurile minimale”.

63 Decizia (punctul 17 primul paragraf) adaugă că sistemul de reuniuni periodice ale producătorilor de polipropilenă a fost inaugurat aproape de momentul în care anunțul societății Monte privind intenția de a crește prețurile proprii. Cu toate acestea, Comisia precizează că, în conformitate cu mărturia societății ICI, producătorii se mențineau deja în contact anterior momentului respectiv, probabil prin telefon, atunci când se dovedea necesar.

b) Argumentele părților

64 Reclamanta susține că nu există nicio dovadă că a stabilit contacte periodice cu concurenții în afara celor pe care le-a avut cu aceștia în cursul reuniunilor producătorilor. Astfel, nota luată în urma unui apel telefonic (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 2), primit probabil la începutul anului 1977 de directorul comercial al societății Hercules, notă pe care își întemeiază Comisia afirmația că „marii producători” au încheiat un acord între ei și care a fost comunicat în mod voluntar de către reclamantă Comisiei, dovedesc în plus – ceea ce de altfel Hercules nu a infirmat niciodată – că aceasta a primit ocazional prin telefon, de la ceilalți producători, informații privind conținutul reuniunilor care avuseseră loc între aceștia. Însă nici această notă, nici vreun alt document, nu demonstrează că Hercules a luat inițiativa unor asemenea contacte, inițiativă pe care nu a luat-o niciodată.

65 Reclamanta subliniază, pe de o parte, că astfel Comisia consideră că poate să deducă pe baza unor documente care nu au legătură cu Hercules că unii producători s-au pus de acord cu privire la o inițiativă de prețuri pentru decembrie 1977, iar pe altă parte că afirmația Comisiei conform căreia Hercules a participat la acordul respectiv se bazează numai pe procesul-verbal al declarațiilor făcute de directorii reclamantei în cursul reuniunilor EATP din mai și noiembrie 1977 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 5 și 6). Cu toate acestea, reclamanta a subliniat că declarațiile din luna mai sunt anterioare primei dovezi privind vreun acord între cei patru mari producători și că nu era nimic condamnat în conținutul acestora. Declarațiile din noiembrie, care manifestă sprijinul pentru ideea unei creșteri a prețurilor polipropilenei în urma creșterii costurilor de producție, nu dovedesc deloc existența unei coluziuni ilegale. De altfel, este improbabil ca o asemenea coluziune să apară în cadrul unei reuniuni a EATP în prezența clienților. Declarațiile din noiembrie pot, totodată, să fie doar o reacție publică normală a unui producător față de acțiunile obișnuite ale concurenților acestuia, ca de exemplu anunțul dat de Monte în ECN privind creșterea prețurilor acesteia (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 3). Din același motiv, atunci când Hercules declară, în cursul unei reuniuni a EATP în mai 1978 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 7), că prețurile nu atinseseră încă un nivel satisfăcător, o asemenea declarație nu poate dovedi participarea reclamantei la acordurile privind prețurile, cu atât mai mult cu cât Comisia arată că aceste acorduri au fost încheiate în cursul reuniunilor producătorilor în privința cărora nu s-a demonstrat participarea societății Hercules la acestea. Astfel, toate mijloacele de probă disponibile sugerează că în 1977 și până la un moment dat în 1979 Hercules nu a primit informații privind discuțiile care ar fi putut avea loc între ceilalți producători decât în mod pasiv și ocazional.

66 Reclamanta susține, de asemenea, că pentru perioada respectivă Comisia nu dispune de instrucțiuni concordante privind prețurile emise de Hercules și că, în consecință, situația

acesteia este identică cu cea a societății Amoco care, pe lângă aceste contacte, și-a exprimat opiniile în cursul reuniunii EATP din mai 1978. Reclamanta adaugă despre Comisie că a recunoscut că nu poate să stabilească cu certitudine faptul că Hercules a devenit parte la un acord principal în acea perioadă.

67 Comisia își întemeiază obiecțiile, pe de o parte, pe faptul că avea cunoștință despre încheierea de către cei „patru mari” a acordului privind prețurile minimale, astfel cum o dovedește procesul-verbal al unei convorbiri telefonice a Hercules de la mijlocul anului 1977 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 2) care descria prevederile acestui acord și, pe de altă parte, pe declarațiile făcute de Hercules în cursul a trei reuniuni EATP în mai 1977 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 5), noiembrie 1977 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 6) și mai 1978 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 7). În prima reuniune, aceasta a declarat:

„Hercules is not happy with the current price levels, but feels it will be up to the traditional industry leaders to bring some order out of the present chaos.”

(„Hercules nu este mulțumită de nivelul actual al prețurilor, dar consideră că va fi sarcina liderilor tradiționali din sector să facă ordine în haosul actual.”)

În a doua reuniune, aceasta a declarat:

„Since the first alternative does not appear likely, I was happy to learn on Friday from Mrs T. of European Chemical News that MONTEDISON had announced to her that they had made the first move in announcing the new European prices for their grades of polypropylene”,

(„Din moment ce prima alternativă pare improbabilă, vineri am aflat cu bucurie de la doamna T. de la *European Chemical News* că Montedison a informat-o că au făcut primul pas anunțând noile prețuri europene pentru diversele lor calități de propilenă”),

exprimându-și prin aceasta sprijinul pentru inițiativa societății Monte relatată de presa de specialitate (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 3, făcând trimitere la un articol anterior). Este plauzibil că Hercules știa că această inițiativă era rezultatul unui acord ilegal (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 2). În a treia reuniune, aceasta a declarat:

„Although prices for polypropylene have increased significantly since the fourth quarter of last year, they are not yet at a satisfactory level. It may not have been realistic to think that an increase to 1.30 DM/kg could have been reached in one step, but the need to get to this minimum level has not and will not diminish.”

(„Deși prețurile polipropilenei au crescut în mod semnificativ din al patrulea trimestru al anului precedent, acestea nu au atins încă un nivel satisfăcător. Poate că nu a fost realist să se creadă că o creștere până la 1,30 DM/kg ar fi putut fi obținută într-o singură etapă, dar necesitatea de a atinge acest nivel minim nu s-a redus și nici nu se va reduce.”)

68 Cu privire la contactele telefonice cu ceilalți producători, Comisia afirmă că Hercules a declarat, în răspunsul său la comunicarea obiecțiilor, că domnul B. primea din când în când apeluri telefonice care îl informau despre conținutul reuniunilor la care nu a participat.

69 Comisia precizează că s-a abținut de la orice constatare privind participarea societății Hercules la reuniunile producătorilor, altele decât reuniunile EATP înainte de 1979. Aceasta notează cu interes în acest sens afirmația făcută de Hercules în replică, în care declară că a

primit comunicarea privind rezultatele reuniunilor care au avut loc „în cursul primei perioade în care domnul B. nu a asistat inițial deloc la reuniunile respective, iar ulterior nu a asistat decât ocazional”. Astfel, aceasta face în mod clar trimitere la perioada 1978 și arată că sprijinul pentru creșterile prețurilor în cursul reuniunilor EATP era cel puțin întemeiat pe cunoașterea coluziunii de bază și pe intenția de a se asocia la aceasta.

70 În ceea ce privește discriminarea care o face pe reclamantă victimă în raport cu Amoco și BP, Comisia precizează că punctul 78 din decizie menționează în mod clar că „întrucât probele erau insuficiente pentru a stabili în mod decisiv participarea acestora la o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE” Amoco și BP nu se numără printre destinatarii deciziei.

c) Aprecierea Tribunalului

71 Tribunalul constată că reclamanta a recunoscut, atât în răspunsul la cererea de informații (comunicarea specifică, Hercules, anexa 1), cât și în cerere că a primit ocazional prin telefon din partea altor producători informații privind discuțiile sau reuniunile care avuseseră loc între aceștia, chiar dacă neagă că a luat inițiativa unor asemenea contacte. Trebuie subliniat, de asemenea, că nu a încadrat aceste contacte într-o limită de timp.

72 Având în vedere existența acestor contacte în 1977 și 1978, precum și declarațiile făcute de reclamantă în cursul reuniunii EATP din 27 mai 1977, este necesar să se examineze dacă declarațiile făcute de reclamantă în cursul reuniunii EATP din 22 noiembrie 1977 constituie expresia intențiilor comune cu ceilalți producători privind un preț-țintă de 1,30 DM/kg pentru 1 decembrie 1977, a cărei existență este confirmată de declarațiile făcute de reclamantă în cursul reuniunii EATP din 26 mai 1978.

73 Tribunalul consideră că acesta este situația în speță. Trebuie subliniat că, în cursul reuniunii EATP din 27 mai 1977 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 5), reclamanta a sugerat că liderii („leaders”) tradiționali ai pieței (respectiv „cei patru mari”) ar trebui să facă ordine în haosul de pe piață; la jumătatea anului (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 2), aceasta a aflat prin telefon că „cei patru mari” încheiaseră un acord privind prețurile minimale (respectiv 1,25 DM/kg); în cursul reuniunii EATP din 22 noiembrie 1977 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 6), aceasta și-a exprimat public bucuria de a afla că prin intermediul ECN că Monte făcuse primul pas anunțând noile prețuri europene ale polipropilenei (respectiv 1,30 DM/kg), cu toate că știa că un fusese încheiat acord privind prețurile minimale și că Monte participa la acest acord; în cursul reuniunii EATP din 26 mai 1978 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 7), aceasta a subliniat că prețurile crescuseră – însă în mod insuficient – și că nu era realist să se creadă că respectiva creștere la 1,30 DM/kg se putea efectua într-o singură etapă.

74 De asemenea, Tribunalul consideră că există deosebiri între cazul Amoco și cazul reclamantei, din moment ce nu există dovada că această întreprindere a avut contacte cu alți producători de polipropilenă anterior reuniunii EATP din 26 mai 1978 și nu a participat la reuniunile EATP din 27 mai 1978 și 22 noiembrie 1977, în cursul acestora din urmă manifestându-se intenții comune între unii producători de polipropilenă. Ar trebui adăugat că BP nu a participat la niciuna dintre aceste reuniuni.

75 Din considerentele precedente rezultă că într-adevăr Comisia a stabilit corespunzător cerințelor legale, pe de o parte, că reclamanta era informată despre rezultatul discuțiilor privind prețurile și că menținea contacte cu ceilalți producători, în special în anii 1977 și 1978, atunci când se dovedea necesar și, pe de altă parte, că declarațiile reclamantei, astfel

cum reies din procesul-verbal al reuniunii din 22 noiembrie 1977, au constituit expresia intențiilor comune ale reclamantei și ale celorlalți producători privind stabilirea unui preț-țintă de 1,30 DM/kg.

B – Sistemul de reuniuni periodice

a) Actul atacat

76 Conform deciziei (punctul 18 primul paragraf), în 1978 au avut loc cel puțin șase reuniuni între directorii însărcinați cu administrarea sectorului polipropilenei reprezentând unii producători („patroni”). Acest sistem a fost în curând completat de reuniuni la un nivel mai puțin înalt între cadre specializate în marketing („experți”) (se face trimitere la răspunsul societății ICI la cererea de informații în temeiul articolului 11 din Regulamentul nr. 17, comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8). Decizia precizează că reclamanta declară că a asistat la reuniunile respective într-un mod puțin regulat până la începutul anului 1982, dar cu o frecvență ridicată începând din mai 1982 (punctul 18 al treilea paragraf).

77 Conform deciziei (punctul 78 paragraful al zecelea), Hercules, singurul producător american prezent la reuniuni, pretinde că nu a asistat la reuniuni decât în calitate de „observator” și, ulterior, numai într-un mod neregulat. Hercules recunoaște că a participat la reuniuni începând din mai 1979 și că a primit informații privind rezultatul reuniunilor la care nu a asistat reprezentantul său. De la mijlocul anului 1982, cu toate că a amenințat că se retrage din cauză că producătorii germani „nu îl acceptau”, reprezentantul societății Hercules s-a prezentat la aproximativ 15 din cele 30 de reuniuni plene cunoscute, inclusiv la câteva reuniuni ale „patronilor”. Procesele-verbale ale ICI arată că acesta participa activ la discuții, ajungând chiar să propună sistemul de „account leadership”. De asemenea, a participat la reuniunile locale, cel puțin la cele referitoare la Benelux. Cu toate că a primit informații detaliate privind vânzările lunare ale celorlalți producători, reprezentantul societății Hercules nu pare să le fi comunicat acestora cifrele înregistrate de firma sa.

78 Decizia (punctul 78 paragraful al unsprezecelea) afirmă că Hercules a încercat să prezinte participarea reprezentantului său ca o inițiativă neoficială aparținând unui cadru de rang nu relativ înalt. Cu toate acestea, documentele societății arată că acesta ocupa un post de răspundere în societate în calitate de director de marketing pentru polipropilenă și că, începând din 1977, la data încheierii acordului privind prețurile minimale, precum și în 1981, înșiși superiorii acestuia se aflau în contact cu alți producători în cadrul negocierilor privind prețurile. Prin urmare, este de neconceput că aceștia nu au avut cunoștință despre scopul real al călătoriilor de afaceri ale acestuia, pe care le-au autorizat începând din mai 1979.

79 Decizia (punctul 85 paragraful al treilea) ajunge la concluzia că Hercules nu poate face excepție de la răspunderea sa pentru încălcarea pretinzând că participarea reprezentantului acesteia era „neoficială” sau că acesta a ținut sub tăcere anumite informații față de alți producători.

80 Decizia (punctul 21) afirmă că obiectivul reuniunilor periodice ale producătorilor de polipropilenă era în special acela de a stabili prețurile-țintă și volumele-țintă ale vânzărilor, precum și verificarea respectării acestora de către producători.

b) Argumentele părților

81 Reclamanta susține că nu poate Comisia să concluzioneze că Hercules a comis o încălcare din faptul că unul dintre angajații întreprinderii, domnul B., a participat la câteva

reuniuni ale producătorilor de polipropilenă, din moment ce participarea acestuia era sporadică, pasivă, neoficială și necunoscută de superiorii acestuia, iar funcția acestui angajat era insuficientă pentru a-i permite să angajeze întreprinderea.

82 Aceasta precizează, în primul rând, că angajatul său a participat la cinci reuniuni din cele 24 menționate în tabelul 3 din decizie în perioada anterioară lui mai 1982, la șase din cele 16 reuniuni ale „patronilor” și la nouă din cele 15 reuniuni ale „experților” din mai 1982 până la sfârșitul lui august 1983 și că nu a participat la niciuna din cele trei reuniuni desfășurate după 23 august 1983. Aceasta afirmă, de asemenea, că sporadicul caracter al participării sale la reuniuni este confirmat de răspunsurile societăților ICI (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 8) și Monte la cererea de informații (anexa 3 la comunicarea obiectivelor adresată societății Monte, denumită în continuare „comunicarea specifică, Monte”).

83 În al doilea rând, reclamanta afirmă că participarea sa sporadică la reuniuni a fost pur pasivă, astfel cum indică răspunsul societății ICI la cererea de informații și cum a recunoscut de altfel decizia (punctul 78 al zecelea paragraf), conform căreia reprezentantul societății Hercules „nu pare să le fi comunicat acestora cifrele corespunzătoare firmei sale”. Acest lucru este foarte important în măsura în care comunicarea datelor respective era indispensabilă pentru funcționarea cartelului, dat fiind că schimbul de informații privind vânzările realizate constituia singurul mijloc prin care producătorii credeau că supraveghează punerea în aplicare a acordurilor încheiate.

84 În al treilea rând, reclamanta afirmă că prezența angajatului său la reuniuni nu primise aprobarea superiorilor acestuia, care nu aveau cunoștință de aceasta și că era contrară politicii societății. În această privință, reclamanta explică faptul că, deși la începutul perioadei incriminate de Comisie, unii dintre angajații săi au fost contactați de alți producători și informați cu privire la existența reuniunilor producătorilor și a acordurilor privind prețurile, acest fapt nu înseamnă că vreunul dintre cadrele superioare știa că unul dintre subalterni participa la reuniunile respective. După ce au aflat că angajatul respectiv colecta informații asemănătoare celor pe care le primeau ei înșiși și că fusese invitat să asiste la reuniuni, superiorii acestuia i-au reamintit că actul de a participa la asemenea reuniuni era contrar politicii societății. În opinia reclamantei, era rezonabil să creadă că acele instrucțiuni au fost respectate. Având în vedere faptul că, pentru a-și îndeplini funcțiile, angajatul respectiv a trebuit să efectueze un număr mare de călătorii într-un număr mare de orașe europene și că deplasările acestuia în acest scop nu necesitau nici aprobarea prealabilă a superiorilor acestuia, nici justificarea plecării sale, nimic – nici măcar documentele justificative ale deplasărilor acestuia destinate exclusiv rambursării cheltuielilor de deplasare – nu permitea superiorilor acestuia, care în cele din urmă nu știau locul și data reuniunilor, să afle că acesta participa la reuniuni, chiar și sporadic. Contrar precizărilor Comisiei în memoriul în apărare, această concluzie nu poate fi contrazisă de raportul consilierului societății Hercules Incorporated (comunicarea specifică, Hercules, anexa 6), care afirmă doar că rolul angajatului acestuia „putea fi cunoscut” de superiorii acestuia, nu că era cunoscut. Această concluzie este confirmată, în schimb, de faptul că la 29 iulie 1981 superiorul angajatului respectiv l-a informat pe acesta din urmă cu privire la o reuniune care tocmai avusese loc (comunicarea specifică, Hercules, anexa 18), ceea ce dovedește că acesta nu era la curent cu privire la participarea subordonatului său. Reclamanta consideră că mobilul participării secrete a angajatului a fost acela de a obține informații pentru a fi mai bine apreciat de superiorii săi.

85 Acestea fiind spuse, reclamanta recunoaște că nu s-a răspuns la întrebarea dacă o întreprindere poate fi trasă la răspundere pentru încălcări ale regulilor comunitare de concurență atunci când și-a luat precauții rezonabile pentru a evita comiterea unor asemenea

încălcări și când, în pofida acestor eforturi, un angajat indisciplinat a luat inițiative contrare ordinelor superiorilor săi.

86 Reclamanta subliniază, în al patrulea rând, că angajatul acesteia nu era un participant cu statut deplin la reuniuni și că nu participa decât în calitate de observator, precum și că ceilalți participanți la reuniuni știau acest lucru, deoarece îl atenționau cu privire la statutul său de observator neoficial, astfel cum arată procesul-verbal al reuniunii din martie 1983 (comunicarea specifică, Hercules, anexa 11), în care se precizează că „B., marketing manager attends unofficially”. Această participare neoficială i-a deranjat pe producătorii germani și olandezi, astfel cum arată procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33) și procesul-verbal al convorbirii telefonice dintre acest angajat și un angajat al societății ICI din 3 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 88).

87 În ultimul rând, reclamanta susține că gradul de răspundere al angajatului său în cadrul societății îl împiedica să subscrie la acorduri privind prețurile-țintă sau reduceri ale producției ori vânzărilor. În fapt, în opinia reclamantei, angajatul respectiv nu era un cadru superior al societății în pofida funcției sale, că nu avea răspundere de director și nu deținea competențele necesare pentru angajarea societății. Acesta nu avea în special nicio autoritate în materie de control al producției sau de politică generală de vânzări, iar deciziile lui referitoare la instrucțiunile privind prețurile care urmau să fie date directorilor comerciali locali erau supuse aprobării de către superiorii acestuia.

88 Comisia susține că nu a considerat că ritmul participării la reuniuni constituia un factor relevant din moment ce era convinsă că o întreprindere subscria la un plan comun de reglementare a prețurilor și aprovizionărilor (a se vedea decizia, punctul 83 primul paragraf). Cu toate acestea, Comisia subliniază că Hercules a recunoscut în răspunsul la comunicarea obiecțiilor că angajatul acesteia participase „foarte frecvent” la reuniuni din februarie 1982 până în martie 1983 inclusiv. De asemenea, procesul-verbal al reuniunii din 1 iunie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 40) include Hercules printre participanții obișnuiți la reuniuni.

89 Aceasta contestă caracterul pasiv al participării reclamantei la reuniuni bazându-se pe două note foarte scurte indicând una „B. – Account leadership” (comunicarea specifică, Hercules, anexa 10), iar cealaltă „B.: originator of „account leadership” concept (not working)» [„B.: inițiator al noțiunii de «account leadership» (nu funcționează”)] (comunicarea specifică, Hercules, anexa 11), din care deduce că angajatul reclamantei a fost creatorul sistemului de „account leadership”. Aceasta invocă, de asemenea, procesul-verbal al reuniunii din martie 1982 (comunicarea specifică, Hercules, anexa 43), din care reiese că domnul B. solicitase corectarea cotei care îi fusese repartizată. Aceasta adaugă că faptul că angajatul societății nu a comunicat cifrele de vânzări ale societății în cursul reuniunilor este lipsit de importanță, din moment ce știa că ceilalți producători aveau posibilitatea de a stabili cifrele respective grație datelor din sistemul Fides de schimb de informații.

90 Comisia subliniază, în ceea ce privește pretinsa interdicție privind participarea angajatului respectiv la reuniuni, că în cel puțin două ocazii, respectiv în 1977 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 2) și la 29 iulie 1981 (comunicarea specifică, Hercules, anexa 18), aceasta a primit de la superiorii săi informații despre acordurile privind prețurile care fuseseră încheiate. Informațiile primite la 29 iulie 1981 cu privire la reuniunea din 28 iulie nu contrazic cu nimic argumentul Comisiei, întrucât angajatul reclamantei nu era prezent la reuniunea respectivă. Prin urmare, nu este plauzibil argumentul că acesta era presupus să înțeleagă că societatea dezaproba acordurile respective și că îi era interzis să participe la

reuniuni. Comisia subliniază în plus că nu a fost prezentată nicio dovadă documentară a acestei interdicții. Nu este de asemenea plauzibil că superiorii domnului B. nu știau de participarea acestuia din urmă la reuniuni. În rest, un raport întocmit de un consilier al societății Hercules Incorporated în săptămânile care au urmat inspecțiilor efectuate de Comisie (comunicarea specifică, Hercules, anexa 6) precizează în mod expres că: „It appears that Mr. B.’s non-participant observer role may have been known to several of his immediate superiors” („Se pare că rolul de observator neparticipant al domnului B. era cunoscut de câțiva dintre superiorii săi imediați”). Comisia adaugă că, chiar dacă activitățile domnului B. nu erau cunoscute de superiorii acestuia și constituiau o lipsă de disciplină – *quod non* – acest lucru nu permite societății Hercules să eludeze propria responsabilitate.

91 Aceasta consideră, de asemenea, că participarea angajatului reclamantei la reuniuni nu era de natură diferită de cea a altor producători, astfel cum o demonstrează participarea activă a acestuia la discuții și angajamentele pe care și le asuma în numele societății. Aceasta reamintește, în această privință, rolul pe care angajatul l-a jucat la punerea în aplicare a sistemului de „account leadership”, precum și acceptarea de către acesta în cursul reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33 tabelul 2) și în cursul convorbirii telefonice din 3 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 88) a cotei care fusese repartizată reclamantei, precum și a ajustării cotei în cursul reuniunii din martie 1982.

92 Comisia afirmă, în ultimul rând, că este inutil să se încerce să se demonstreze că angajatul reclamantei nu avea putere de decizie în societate, din moment ce faptul că instrucțiunile privind prețurile date de reclamantă ulterior reuniunilor reflectau prețurile-țintă convenite în cursul reuniunilor dovedește în mod clar contrariul.

c) Aprecierea Tribunalului

93 Tribunalul constată, în ceea ce privește începutul participării reclamantei la reuniunile producătorilor, că în comunicarea specifică a obiecțiilor adresată societății Hercules se precizează că „Mr F. B., ..., attended a number of ‘Bosses’ and ‘Experts’ meetings from 1979...” („Dl. F. B.,..., a participat la un anumit număr de reuniuni ale „patronilor” și „experților” începând din 1979”).

94 Conform răspunsurilor societăților ICI, Monte și al reclamantei la cererile de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8; comunicarea specifică, Monte, anexa 3 și comunicarea specifică, Hercules, anexa 1), Hercules a participat neregulat la reuniuni în 1979, 1980 și 1981. Aceasta recunoaște că a participat la una sau două reuniuni în 1979, la o reuniune în 1980 și la două reuniuni în 1981. Cu toate acestea, se cuvine să se sublinieze că din procesul-verbal al interogatoriului angajatului societății Hercules, domnul B., de către agenții Comisiei (comunicarea specifică, Hercules, anexa 7 A) rezultă că acesta a precizat că probabil a participat la alte două reuniuni în 1979, la alte două reuniuni în 1980 și la o altă reuniune în 1981. Din răspunsul reclamantei la comunicarea obiecțiilor reiese, de asemenea, că aceasta a participat frecvent la reuniuni începând din februarie 1982, ceea ce permite să se considere că aceasta a participat la reuniunile care au avut loc în februarie, martie și aprilie 1982 (adică cinci reuniuni). În consecință, participarea acestuia la reuniunile din anii respectivi nu a fost atât de neregulată precum afirmă aceasta din moment ce, conform propriilor afirmații, este posibil să fi participat, înainte de mai 1982, la 15 reuniuni din 29 (adică cele 24 de reuniuni menționate în tabelul 3 din decizie pentru perioada relevantă, la care se adaugă reuniunile organizate în aceeași perioadă menționate în procesul-verbal al interogatoriului domnului B., dar care nu este inclus în tabelul 3 din decizie), nu la 5 reuniuni din 24.

95 Este necesar să se considere că relativa neregularitate a participării reclamantei la reuniunile care au avut loc în această perioadă nu constituie singurul element care trebuie să fie luat în seamă în vederea examinării participării sale la sistemul de reuniuni periodice ale producătorilor de polipropilenă, dar că este de asemenea necesar să se țină seama de contactele pe care le putea avea cu alți producători. În acest sens, trebuie remarcat că reclamanta a precizat în răspunsul său la cererea de informații (comunicarea specifică, Hercules, anexa 1) că:

„Mr B. was informed on a number of occasions that meetings were scheduled to occur and was invited to attend. It does not appear that Mr B. was informed in such conversations about any action which it was proposed to take at such meetings. Mr B. did not make any commitment with respect to prices, volumes, or related matters, and did not authorize anyone to represent or act on behalf of Hercules at such meetings. On a number of occasions, but not invariably, Mr B. was informed after meetings as to what had transpired. On such occasions Mr B. did not make any commitments or express any intention, to follow or support any price changes that may have been agreed upon at such meetings. On occasion, Mr B. may have made general statements indicating Hercules' desire for higher polypropylene prices.”

(„Domnul B. a fost informat în mai multe rânduri că au fost programate reuniuni și că a fost invitat să participe. Nu reiese că domnul B. a fost informat în cursul acestor discuții cu privire la vreo acțiune care va fi propusă în cadrul reuniunilor respective. Domnul B. nu și-a asumat nici un angajament privind prețurile, volumele sau alte aspecte conexe acestora și nu a autorizat pe nimeni să reprezinte societatea Hercules sau să acționeze în numele acesteia în cursul reuniunilor respective. De câteva ori – dar nu în mod constant – domnul B. a fost informat după reuniuni cu privire la rezultatele acestora. La momentele respective, acesta nu și-a luat niciodată angajamentul de a aplica sau de a sprijini modificările prețurilor care erau convenite în cursul reuniunilor și nu și-a exprimat niciodată intenția în acest sens. Este posibil ca într-una dintre ocazii să fi făcut declarații cu caracter general indicând dorința societății Hercules de a vedea în practică prețuri mai ridicate pentru polipropilenă.”)

96 În lumina acestor contacte, prin care domnul B. a putut să completeze informațiile numeroase pe care le-a primit în cursul reuniunilor privind politicile comerciale pe care urmau să le aplice concurenții reclamantei, trebuie constatat că natura relativ neregulată a participării reclamantei la reuniuni înainte de mai 1982 nu este de natură să infirme participarea acesteia la sistemul de reuniuni periodice ale producătorilor de polipropilenă în perioada respectivă.

97 Tribunalul constată că participarea reclamantei la reuniuni din mai 1982 până la sfârșitul lui august 1983 a fost periodică, astfel cum o dovedesc răspunsul la cererea de informații, răspunsul la comunicarea obiecțiilor și procesele-verbale ale reuniunilor din 3 mai și 1 iunie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 38 și 40), primul dintre acestea menționând „a fairly full attendance with only Hercules missing among usual participants” („o participare aproape completă; lipsește numai Hercules dintre participanții obișnuiți”), al doilea indicând „usual participants except for Solvay + Hercules” („participanții obișnuiți cu excepția Solvay și Hercules”). În această privință, trebuie remarcat că unele procese-verbale ale reuniunilor, precum cel al reuniunii patronilor din 21 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 30), arată că reclamanta era prezentă la acestea, deși aceste reuniuni nu sunt menționate în răspunsul la cererea de informații și că, în consecință, acesta trebuie să fie considerat incomplet.

98 Tribunalul subliniază că a fost întemeiată opinia Comisiei, în baza răspunsului societății ICI la cererea de informații, care este confirmat de numeroase procese-verbale ale reuniunilor,

că reuniunile aveau ca obiect în special stabilirea prețurilor-țintă, pe de o parte și a volumelor vânzărilor, pe de altă parte. În răspunsul respectiv se precizează că:

„‘Target prices’ for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule...”;

și

„A number of proposals for the volume of individual producers were discussed at meetings.”

(„«Prețurile-țintă» care au fost propuse periodic de către producători de la 1 ianuarie 1979 pentru calitatea de bază a fiecăreia dintre principalele categorii de polipropilenă sunt prezentate în anexă...” și „un oarecare număr de propuneri referitoare la volumul vânzărilor diverșilor producători au fost discutate în cursul reuniunilor.”)

99 În plus, în explicarea organizării, pe lângă reuniunile „patronilor”, a unor reuniuni ale „experților” în marketing începând de la sfârșitul anului 1978 sau începutul anului 1979, răspunsul societății ICI la cererea de informații precizează că discuțiile referitoare la stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor vânzărilor se făceau din ce în ce mai concrete și precise, deși în 1978 „patronii” se limitaseră la elaborarea conceptului de prețuri-țintă în sine.

100 Pe lângă pasajele precedente, se poate citi extrasul următor în răspunsul dat de ICI la cererea de informații: „Only ‘Bosses’ and ‘Experts’ meetings came to be held on a monthly basis” („Numai reuniunile «patronilor» și «experților» se desfășurau lunar”). Astfel Comisia a putut deduce în mod corect din răspunsul respectiv, precum și din natura și obiectul identic al reuniunilor, că acestea se încadrau într-un sistem de reuniuni periodice.

101 Pe de altă parte, trebuie remarcat că diverse mijloace de probă infirmă caracterul pretins pasiv al participării angajatului reclamantei la reuniuni. Este vorba în primul rând despre două note scrise de mână, citate de Comisie, a doua datând din martie 1983 (comunicarea specifică, Hercules, anexele 10 și 11), în care se precizează: „B.: Account leadership” și „B.: Originator of ‘account leadership’ concept (not working)” [„B.: inițiator al noțiunii de «account leadership» (nu funcționează)”], din care se poate deduce că domnul B. a propus sistemul de „account leadership”. În al doilea rând, este vorba despre procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33) și de cel al convorbirii telefonice din 3 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 88), care împreună dovedesc că acest angajat transmitea societății ICI opinia societăților Amoco, BP și Hercules cu privire la cotele care le fuseseră repartizate în cursul reuniunii din 2 decembrie 1982, cu toate că domnul B. nu a indicat cifra de vânzări a societății Hercules.

102 Afirmațiile reclamantei, conform cărora superiorii domnului B. nu știau că acesta participa la reuniuni și i-au spus că participarea sa contravine politicii societății, nu prezintă credibilitate având în vedere elementele următoare. Reclamanta nu a prezentat nicio dovadă documentară a interdicției de a participa la reuniuni. Superiorii angajatului respectiv au avut contacte cu ceilalți participanți, astfel cum o demonstrează faptul că în iunie 1977 și la 29 iulie 1981 aceste persoane au comunicat domnului B. atât conținutul unei convorbiri telefonice (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 2), cât și rezultatul unei reuniuni la care nu a participat (comunicarea specifică, Hercules, anexa 18). Raportul societății Hercules Incorporated precizează că rolul domnului B. putea fi cunoscut de câțiva dintre superiorii imediați ai acestuia (comunicarea specifică, Hercules, anexa 6). În ultimul rând, faptul că reclamanta a precizat în fața Tribunalului că deciziile domnului B. referitoare la instrucțiunile privind prețurile care necesitau să fie date directorilor comerciali locali erau prezentate spre

aprobare superiorilor acestuia arată că acesta trebuia să își justifice deciziile prezentând superiorilor săi datele pe care își baza deciziile și proveniența acestora.

103 Tribunalul mai precizează că natura participării angajatului reclamantei la reuniuni, care a fost declarată de ICI „unofficial” în nota din martie 1983, menționată anterior, nu era diferită de cea a celorlalți participanți, astfel cum o dovedesc rolul activ pe care l-a jucat în discuții și faptul că instrucțiunile privind prețurile date de reclamantă în urma reuniunilor corespundeau în mare măsură prețurilor-țintă stabilite în cursul reuniunilor cu privire la valoarea și intrarea acestora în vigoare. Trebuie remarcat că faptul că ICI a considerat drept „unofficial” participarea domnului B. la reuniuni nu sunt de natură să infirme constatările respective, din moment ce această precizare nu permite să se demonstreze că ceilalți producători știau că angajatul reclamantei era prezent acolo fără știrea superiorilor săi, adică împotriva voinței acestora sau că acesta nu avea competențele necesare în acest sens. Această precizare nu arată decât că acesta nu dorea ca participarea sa la reuniunile respective să fie cunoscută în exterior.

104 În ceea ce privește nivelul funcțiilor deținute de angajatul respectiv în cadrul societății reclamante, este necesar să se constate că concordanța numeroaselor instrucțiuni privind prețurile date de reclamantă cu rezultatele reuniunilor arată că domnul B. avea puterea de a repercuta direct asupra politicii prețurilor reclamantei rezultatele reuniunilor la care participa, ceea ce demonstrează că avea autoritatea necesară pentru a angaja societatea sau că, în caz contrar, fusese mandatat să procedeze astfel.

105 Din considerentele precedente rezultă că într-adevăr Comisia a stabilit corespunzător cerințelor legale, în primul rând, că reclamanta a participat la sistemul de reuniuni periodice ale producătorilor de polipropilenă de la începutul anului 1979 până la sfârșitul lui august 1983 cel puțin, fiind îndreptățită să deducă din participarea reclamantei la reuniuni și din contactele avute de aceasta din urmă cu privire la reuniunile respective; în al doilea rând, că reuniunile respective aveau ca obiect în special stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor vânzărilor; iar în al treilea rând, că participarea reclamantei la reuniuni avea importanța pe care i-a atribuit-o decizia.

C - Inițiativele de prețuri

a) Actul atacat

106 Conform deciziei (punctele 28-51), a fost pus în aplicare un sistem de stabilire a prețurilor-țintă prin intermediul inițiativelor de prețuri dintre care șase au putut să fie identificate, prima datând din perioada iulie-decembrie 1979, a doua din perioada ianuarie-mai 1981, a treia din perioada august-decembrie 1981, a patra din perioada iunie-iulie 1982, a cincea din perioada septembrie-noiembrie 1982 și a șasea din perioada iulie-noiembrie 1983.

107 În ceea ce privește prima inițiativă de prețuri, Comisia (decizie, punctul 29) subliniază că nu deține amănunte privind reuniunile desfășurate sau inițiativele prevăzute pentru prima parte a anului 1979. Procesul-verbal al reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979 arată, cu toate acestea, că era prevăzută o inițiativă în baza unui preț de 1,90 DM/kg pentru calitatea rafie începând de la 1 iulie și de 2,05 DM/kg începând de la 1 septembrie.

108 Cu toate acestea, din cauza greutăților la majorarea prețurilor, producătorii au decis, în cursul reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979, să amâne cu câteva luni data prevăzută pentru atingerea țintei, adică până la 1 decembrie 1979, noul plan constând în „menținerea” pe tot parcursul lunii octombrie a nivelurilor deja atinse, cu posibilitatea unei creșteri intermediare

în noiembrie, care ar aduce prețul la 1,90 sau 1,95 DM/kg (decizie, punctul 31 primul și al doilea paragraf).

109 În ceea ce privește a doua inițiativă de prețuri, decizia (punctul 32), cu toate că recunoaște că nu a fost găsit nici un proces-verbal al reuniunilor desfășurate în 1980, afirmă că producătorii s-au întâlnit de cel puțin șapte ori în anul respectiv (se face trimitere la tabelul 3 din decizie). La începutul anului, presa de specialitate a anunțat că producătorii erau în favoarea unei creșteri semnificative a prețurilor în cursul anului 1980. Cu toate acestea, s-a constatat o scădere substanțială a cursurilor pieței, care au scăzut la nivelul de 1,20 DM/kg sau chiar mai jos, înainte de a se stabili începând din septembrie aproximativ. Instrucțiunile privind prețurile trimise de unii producători (DSM, Hoechst, Linz, Monte, Saga și ICI) arată că, pentru restabilirea nivelului prețurilor au fost stabilite ținte pentru decembrie 1980-ianuarie 1981 în baza a 1,50 DM/kg pentru rafie, 1,70 DM/kg pentru homopolimer și 1,95 - 2,00 DM/kg pentru copolimer. Un document intern al societății Solvay conține un tabel care compară „prețurile realizate” pentru octombrie și noiembrie 1980 cu „prețurile de catalog” pentru ianuarie 1981, care s-au stabilit la 1,50/1,70/2,00 DM/kg. Inițial, s-a prevăzut aplicarea acestor niveluri de la 1 decembrie 1980 - întrucât avusese loc o reuniune la Zürich la 13-15 octombrie - dar această inițiativă a fost amânată pentru 1 ianuarie 1981.

110 Decizia (punctul 33 al treilea paragraf) subliniază că nu se știe dacă Hercules a participat la reuniunile din ianuarie 1981, în cursul cărora a reieșit necesitatea de a efectua o creștere a prețurilor, stabilită în decembrie 1980 pentru 1 februarie 1981, în baza a 1,75 DM/kg pentru rafie, în două etape: ținta a rămas fixată la 1,75 DM/kg pentru februarie și o țintă de 2,00 DM/kg va fi introdusă de la 1 martie „fără excepție”. Un tabel cu prețurile-țintă ale celor șase calități a fost întocmit în cele șase monede naționale, iar punerea în aplicare a acestuia a fost stabilită pentru 1 februarie și 1 martie 1981. Decizia precizează totodată că Hercules era prezentă la reuniunea anterioară, din 16 decembrie 1980.

111 Conform deciziei (punctul 34), planul de creștere a prețurilor la 2,00 DM/kg la 1 martie nu pare, cu toate acestea, să fi reușit. Producătorii și-au modificat perspectivele și au sperat să atingă nivelul de 1,75 DM/kg în martie. O reuniune a „experților”, de la care nu a rămas niciun proces-verbal, a avut loc la Amsterdam la 25 martie 1981, însă imediat după aceasta cel puțin BASF, DSM, ICI, Monte și Shell au dat instrucțiuni pentru aducerea prețurilor-țintă (sau a „prețurilor de catalog”) la un nivel echivalent cu 2,15 DM/kg pentru rafie de la 1 mai. Hoechst a dat instrucțiuni identice pentru 1 mai, cu o întârziere de circa 4 săptămâni față de celelalte. Unii producători au lăsat birourilor de vânzări o oarecare marjă de flexibilitate permițându-le să aplice prețuri „minimale” sau „minimale absolute” oarecum mai mici decât țintele convenite. Prețurile au crescut semnificativ în prima parte a anului 1981, dar, cu toate că creșterea de la 1 mai a fost sprijinită puternic de producători, ritmul a scăzut. Spre mijlocul anului, producătorii au prevăzut fie să stabilizeze prețurile, fie chiar să le reducă puțin, întrucât cererea a scăzut pe parcursul verii.

112 În ceea ce privește a treia inițiativă de prețuri, decizia (punctul 35) afirmă că în iunie 1981 Shell și ICI au preconizat deja o nouă inițiativă de prețuri pentru septembrie-octombrie 1981, în timp ce creșterea prețurilor din primul trimestru înregistrase o încetinire. Shell, ICI și Monte s-au întâlnit la 15 iunie 1981 în scopul de a discuta metodele pentru punerea în aplicare a creșterii prețurilor pe piață. La câteva zile după această reuniune, ICI și Shell au transmis amândouă instrucțiuni birourilor de vânzări să pregătească piața pentru o creștere substanțială în septembrie, axată pe un preț nou de 2,30 DM/kg pentru rafie. De asemenea, la 17 iulie 1981 Solvay a reamintit biroului de vânzări din Benelux necesitatea de a aviza clienții despre o creștere substanțială de la 1 septembrie, a cărei valoare a fost stabilită în cursul ultimei săptămâni din iulie, când a fost stabilită o reuniune a experților pentru 28 iulie 1981. Proiectul

inițial axat pe un preț de 2,30 DM/kg în septembrie 1981 a fost probabil revizuit în cursul acestei reuniuni; nivelul pentru august a fost stabilit la 2,00 DM/kg pentru rafie. Cel din septembrie ar fi trebuit să fie de 2,20 DM/kg. O notă scrisă de mână găsită la Hercules și datată 29 iulie 1981 (adică a doua zi după reuniune, la care Hercules nu a asistat cu siguranță) menționa prețurile respective, considerate „oficiale” pentru august și septembrie și se referea disimulat la sursa informației. Noi reuniuni au avut loc la Geneva la 4 august și la Viena la 21 august 1981. În urma acestor reuniuni, producătorii au trimis instrucțiuni noi stabilind obiectivul la 2,30 DM/kg pentru 1 octombrie. BASF, DSM, Hoechst, ICI, Montepolimeri și Shell au dat instrucțiuni aproape identice pentru aplicarea prețurilor respective în septembrie și octombrie.

113 Conform deciziei (punctul 36), noul proiect prevăzuse pentru septembrie și octombrie 1981 creșterea prețurilor la un „preț de bază” de 2,20-2,30 DM/kg pentru rafie. Un document Shell preciza că o etapă suplimentară, care să ridice prețul la 2,50 DM/kg la 1 noiembrie, a fost discutată, dar că s-a renunțat la aceasta ulterior. Rapoartele diverșilor producători indicau că prețurile crescuseră în septembrie și că inițiativa a fost pusă în aplicare în octombrie 1981, prețurile practicate pe piață situându-se în jurul valorii de 2,00-2,10 DM/kg pentru rafie. O notă Hercules arată că în decembrie 1981 ținta de 2,30 DM/kg a fost revizuită în sens descendent și stabilită la un nivel mai realist de 2,15 DM/kg, dar nota adaugă că „datorită hotărârii tuturor, prețurile au ajuns la 2,05 DM/kg, adică valoarea cea mai apropiată atinsă vreodată în raport cu țintele publicate (sic!)”. La sfârșitul anului 1981, presa de specialitate a anunțat pe piața polipropilenei prețuri de 1,95-2,10 DM/kg pentru rafie, adică cu aproximativ 20 pfennig mai puțin decât prețurile-țintă ale producătorilor. În ceea ce privește capacitățile, acestea au fost utilizate în proporție de 80 %, procent considerat „sănătos”.

114 A patra inițiativă de prețuri din iunie-iulie 1982 se încadrează în contextul unei reveniri a pieței la echilibrul dintre cerere și ofertă. Această inițiativă a fost decisă în cursul reuniunii producătorilor din 13 mai 1982, la care Hercules a participat și în cursul căreia a fost întocmit un tabel detaliat cu prețurile-țintă la 1 iunie pentru diversele calități de polipropilenă, în diverse monede naționale (2,00 DM/kg pentru rafie) (decizie, punctele 37-39, primul paragraf).

115 Reuniunea din 13 mai 1982 a fost urmată de instrucțiuni privind prețurile formulate de ATO, BASF, Hoechst, Hercules, Hüls, ICI, Linz, Monte și Shell, corespunzând, cu câteva excepții minore, prețurilor-țintă stabilite în cursul reuniunii (decizie, punctul 39 paragraful al doilea). În cursul reuniunii din 9 iunie 1982 producătorii nu au putut anunța decât creșteri modeste.

116 Conform deciziei (punctul 40), reclamanta a participat de asemenea la a cincea inițiativă de prețuri din septembrie-noiembrie 1982, stabilită în cursul reuniunii din 20 și 21 iulie 1982 pentru atingerea unui preț de 2,00 DM/kg la 1 septembrie și de 2,10 DM/kg la 1 octombrie, în măsura în care aceasta a participat la majoritatea, dacă nu la totalitatea, reuniunilor desfășurate în perioada iulie-noiembrie 1982, în cursul cărora această inițiativă a fost proiectată și controlată (decizie, punctul 45). În cursul reuniunii din 20 august 1982, creșterea prevăzută pentru 1 septembrie a fost amânată până la 1 octombrie, această decizie fiind confirmată în cadrul reuniunii din 2 septembrie 1982 (decizie, punctul 41).

117 În urma reuniunilor din 20 august și 2 septembrie 1982, ATO, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte și Shell au dat instrucțiuni privind prețurile conform prețurilor-țintă stabilite în cursul reuniunilor respective (decizie, punctul 43).

118 Conform deciziei (punctul 44), la reuniunea din 21 septembrie 1982, la care a participat reclamanta, a fost efectuată o examinare a măsurilor luate pentru realizarea țintei stabilite anterior, iar întreprinderile în ansamblu și-au exprimat sprijinul pentru propunerea de a crește prețul la 2,10 DM/kg pentru noiembrie-decembrie 1982. Această creștere a fost confirmată în cursul reuniunii din 6 octombrie 1982.

119 În urma reuniunii din 6 octombrie 1982, BASF, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte, Shell și Saga au dat instrucțiuni privind prețurile de aplicare a creșterii hotărâte (decizie, punctul 44 paragraful al doilea).

120 La fel ca și ATO, BASF, DSM, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte și Saga, reclamanta a prezentat Comisiei instrucțiuni privind prețurile adresate birourilor de vânzări locale, care corespundeau nu numai unele cu celelalte în privința valorilor și a termenelor, ci corespundeau de asemenea tabelelor cu prețuri-țintă anexate la procesul-verbal întocmit de ICI pentru reuniunea „experților” din 2 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 29) (decizie, punctul 45 paragraful al doilea).

121 Conform deciziei (punctul 46 paragraful al doilea), reuniunea din decembrie 1982 a avut ca rezultat un acord în conformitate cu care nivelul prevăzut pentru noiembrie-decembrie trebuia să fie introdus până la sfârșitul lui ianuarie 1983.

122 Conform deciziei (punctul 47), reclamanta a participat la cea de-a șasea inițiativă privind prețurile din iulie-noiembrie 1983. În cursul reuniunii din 3 mai 1983, s-a convenit ca producătorii să facă eforturi pentru aplicarea unui preț-țintă de 2,00 DM/kg în iunie 1983. Cu toate acestea, în cursul reuniunii din 20 mai 1983, ținta stabilită anterior a fost amânată până în septembrie și s-a stabilit o țintă intermediară pentru 1 iulie (1,85 DM/kg). Ulterior, în cursul reuniunii din 1 iunie 1983, producătorii prezenți au reafirmat hotărârea lor fermă de a efectua creșterea de 1,85 DM/kg. Cu această ocazie, s-a convenit ca Shell să ia inițiativa în mod public în ECN.

123 Decizia (punctul 49) precizează că, după reuniunea din 20 mai 1983, ICI, DSM, BASF, Hoechst, Linz, Shell, Hercules, ATO, Petrofina și Solvay au transmis birourilor de vânzări instrucțiuni pentru aplicarea de la 1 iulie a unui tarif de 1,85 DM/kg pentru rafie. Aceasta adaugă că instrucțiunile privind prețurile găsite la ATO și Petrofina nu sunt decât parțiale, dar că acestea confirmă faptul că societățile menționate au ridicat nivelul prețurilor lor, cu o oarecare întârziere în cazurile societăților Petrofina și Solvay. Decizia ajunge la concluzia că astfel s-a demonstrat că, exceptând Hüls, în privința căreia Comisia nu a găsit nici urmă de instrucțiuni pentru iulie 1983, toți producătorii care au participat la reuniuni ori s-au angajat să sprijine noua țintă de 1,85 DM/kg au dat instrucțiuni pentru aplicarea noului preț.

124 Decizia (punctul 50) precizează, pe de altă parte, că alte reuniuni au avut loc la 16 iunie, 6 și 21 iulie, 10 și 23 august, precum și la 5, 15 și 29 septembrie 1983, la care au fost prezenți toți participanții obișnuiți, inclusiv Hercules. La sfârșitul lui iulie și începutul lui august 1983, BASF, DSM, Hercules, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Solvay, Monte și Saga au trimis birourilor lor naționale de vânzări instrucțiuni aplicabile de la 1 septembrie, bazate pe un preț de 2,00 DM/kg pentru rafie, în timp ce o notă internă a societății Shell din 11 august cu privire la prețurile pentru Regatul Unit precizează că filiala acesteia din Regatul Unit se străduia „să promoveze” prețuri de bază aplicabile de la 1 septembrie, conforme cu țintele stabilite de ceilalți producători. Cu toate acestea, la sfârșitul lunii, Shell a dat instrucțiuni biroului de vânzări din Regatul Unit să amâne creșterea totală până când ceilalți producători ating nivelul de bază dorit. Decizia precizează că, în afara unor excepții minore, instrucțiunile respective sunt identice din punct de vedere al calității și monedei.

125 Conform deciziei (punctul 50 ultimul paragraf), instrucțiunile primite de la producători demonstrează că ulterior s-a hotărât să se mențină tendința din septembrie, cu etape noi, în baza unui preț de 2,10 DM/kg la 1 octombrie pentru rafie și a unei creșteri până la 2,25 DM/kg la 1 noiembrie. Decizia (punctul 51 primul paragraf) mai precizează că BASF, Hoechst, Hüls, ICI, Linz, Monte și Solvay au transmis birourilor de vânzări instrucțiuni de stabilire a unor prețuri identice pentru octombrie și noiembrie, Hercules stabilind inițial niște prețuri mult mai mici.

126 Conform deciziei (punctul 105 paragraful al patrulea), indiferent de data ultimei reuniuni, încălcarea a durat până în noiembrie 1983, în măsura în care acordul a continuat să își producă efectele cel puțin până în momentul respectiv, noiembrie fiind ultima lună în care se știe că au fost convenite prețuri-țintă și că au fost date instrucțiuni privind prețurile.

127 Decizia (punctul 76 paragraful al doilea) urmărește să răspundă în detaliu societății Hercules care a reproșat Comisiei că a considerat în mod eronat că instrucțiunile privind prețurile ale diverșilor producători erau actuale, deși nu erau. De asemenea, decizia (punctul 76 paragraful al treilea) neagă orice valoare probatorie a anchetei prezentate de Hercules pentru a demonstra absența oricărui sistem de relații între propriile orientări în materie de prețuri și prețurile-țintă stabilite la reuniuni.

128 Decizia (punctul 77 primul paragraf) precizează că unii producători nu au prezentat Comisiei un set complet de instrucțiuni privind prețurile începând din 1979, astfel cum le solicitase. Și în cazul societății Hercules, documentele colectate privesc numai anii 1982 și 1983.

b) Argumentele părților

129 Reclamanta susține că a fost eronată concluzia Comisiei, bazată pe documentele emise de alți producători, conform căreia Hercules sprijinise sistemul de „prețuri-țintă”. Chiar dacă angajatul său participa la reuniunile în cursul cărora s-au discutat prețurile respective, nici procesele-verbale ale reuniunilor, nici vreo altă dovadă directă nu arată că acesta a consimțit la prețurile respective sau că s-a angajat să le aplice. Mijloacele de probă disponibile, în special mărturiile altor producători conform cărora domnul B. nu și-a luat niciun angajament, precum și lipsa de competență a acestuia din urmă în privința angajării societății dovedesc contrariul.

130 Aceasta susține că a fost greșeala Comisiei să se bazeze pe terminologia utilizată în instrucțiunile interne privind prețurile ale întreprinderii, dat fiind că acolo este vorba despre terminologia utilizată în mod curent în presa de specialitate.

131 Reclamanta reproșează Comisiei că nu a ținut seama de performanțele efectiv realizate pe piață de întreprinderile incriminate și și-a bazat în totalitate decizia pe o analiză a instrucțiunilor privind prețurile interne ale întreprinderilor și pe ipoteza că instrucțiunile respective denaturau în mod necesar concurența. Însă această analiză a Comisiei este incorectă. Sistemul de prețuri al societății Hercules funcționa astfel încât nu putea fi utilizat în cadrul unui acord privind prețurile cu ceilalți producători. Pe de o parte, directivele date directorilor de vânzări locali le lăsau acestora o mare libertate de a se îndepărta de prețurile-țintă indicate. Pe parcursul unei mari părți din perioada 1982-1983, directivele respective au luat forma unor prețuri-țintă medii. Având în vedere flexibilitatea acestui sistem de prețuri, argumentul Comisiei, conform căruia prețurile convenite constituiau un punct de plecare în negocierile cu clienții, este inaplicabil societății Hercules. Pe de altă parte, orientările generale

urmăreau să mențină producția la un nivel maxim și în acest scop să maximizeze vânzările chiar cu prețul unei reduceri a marjelor de profit.

132 Aceasta afirmă că politica de „maximizare” a producției și a vânzărilor societății Hercules făcea imposibilă aderarea acesteia la sistemul de „prețuri-țintă” convenit. Prețurile pe care le solicita în realitate pe piață nu corespundeau „țintelor” la care se presupune că a aderat. Acest fapt reiese dintr-un studiu privind 850 de tranzacții individuale efectuate de Hercules în 1982 și 1983 în patru țări în care desfășura activități importante (Republica Federală Germania, Regatul Unit, Franța și Italia). De asemenea, Comisia nu a ținut seama de studiul profesorului Albach, de la Universitatea din Bonn, nici de auditul efectuat de Coopers și Lybrand, un cabinet de experți-contabili independent (denumit în continuare „Coopers și Lybrand”). Simpla comparație între „prețurile-țintă” și prețurile menționate în presa de specialitate din septembrie 1981 până în decembrie 1983, la care s-a limitat Comisia (tabelul 9 din decizie) nu poate constitui în sine o dovadă evidentă a influențelor cu caracter ilegal asupra pieței. Această comparație confirmă în schimb declarațiile producătorilor, conform cărora prețurile practicate erau mult inferioare pretinselor „prețuri-țintă” și difereau în mare măsură, în special pentru alte calități decât rafia, care constituiau marea majoritate a vânzărilor societății Hercules.

133 Reclamanta explică faptul că, în contradicție cu afirmațiile Comisiei, aceasta nu a interpretat instrucțiunile privind prețurile în mod selectiv din moment ce s-a bazat pe ultima instrucțiune dată, spre deosebire de Comisie, care a făcut o selecție între numeroasele instrucțiuni. De asemenea, aceasta susține că nu a utilizat cifre „teoretice” pentru alte calități decât rafia în locul „țintelor” propriu-zise, astfel cum pretinde Comisia. Comparația pe care a efectuat-o include fiecare „cifra-țintă” pentru fiecare calitate de polipropilenă în fiecare dintre monede. Pur și simplu, întrucât numărul „țintelor” pentru alte produse decât rafia era prea redus, Hercules a calculat „ținte teoretice” suplimentare în scopul unei comparații, dar a făcut calculul într-un mod perfect coerent. Aceasta afirmă în schimb că tocmai Comisia a fost cea care a utilizat metode defectuoase și puțin fiabile în încercarea de a demonstra similaritatea și simultaneitatea instrucțiunilor privind prețurile date de diverși producători și pentru a le lega de reuniunile producătorilor.

134 În această privință, aceasta susține că pentru inițiativa de prețuri din august-decembrie 1981, Comisia a reținut ca instrucțiune privind prețurile pentru Hercules o notă exclusiv internă a acesteia (comunicarea specifică, Hercules, anexa 18).

135 Reclamanta declară că pentru inițiativa de prețuri din iunie-iulie 1982, Comisia a omis să țină seama de faptul că 10 din 17 instrucțiuni privind prețurile date de reclamantă nu corespund pretinsei ținte de prețuri stabilite, că astfel Comisia a reținut din instrucțiunile reclamantei privind prețurile acele prețuri de catalog pentru a le compara cu prețurile minimale ale celorlalți producători, deși ar fi trebuit să considere prețul minimal stabilit de reclamantă care este inferior prețului celorlalți producători, precum și că a omis să ia în considerare instrucțiunile reclamantei formulate în DKR, care erau inferioare prețurilor-țintă cu privire la homopolimer și copolimer.

136 Aceasta susține că, în ceea ce privește inițiativa de prețuri din septembrie-noiembrie 1982, instrucțiunea sa privind prețurile din 26 iulie 1982 nu poate fi pusă în legătură cu reuniunea din 2 septembrie 1982, care este ulterioară. Aceasta precizează, de asemenea, că instrucțiunea sa privind prețurile pentru octombrie 1982 a fost dată la 20 octombrie, adică la mult timp după data intrării în vigoare a noilor prețuri ale celorlalți producători și după ce ECN a publicat prețul-țintă urmărit. Aceasta adaugă că, încă o dată, Comisia a confundat prețurile de catalog cu prețurile minimale ale reclamantei și că a omis să țină seama de

celelalte instrucțiuni privind prețurile pe care reclamanta i le-a transmis și care nu sprijineau argumentația acesteia.

137 În ceea ce privește inițiativa de prețuri din iulie-noiembrie 1983, reclamanta afirmă că a dat acea instrucțiune privind prețurile la 29 iunie 1983, adică la 4 săptămâni după reuniunea în cursul căreia Comisia susține că a fost stabilit un preț-țintă și la mult timp după ce ceilalți producători au dat propriile instrucțiuni privind prețurile. Aceasta adaugă că instrucțiunile sale privind prețurile diferă de cele ale celorlalți producători și de pretinsele prețuri-țintă stabilite în ceea ce privește lunile septembrie și octombrie 1983, din cauza faptului că a dat instrucțiuni privind prețurile după ceilalți producători, în urma unei analize independente a comportamentului lor pe piață.

138 Reclamanta adaugă că această analiză este coroborată de faptul că, împărtășind opinia celorlalți producători, ea nu coopera la inițiativele de prețuri și perturba piața reducând prețurile, astfel cum o demonstrează în special procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33). Această atitudine demonstrează nu numai că instrucțiunile interne ale Hercules nu erau conforme cu „țintele”, ci și cât de mică era în orice caz legătura dintre instrucțiuni și modul în care responsabilii cu vânzările acționau efectiv.

139 Reclamanta afirmă că „articolul 1 litera (d) din decizie trebuie să fie interpretat în sensul că acesta constată, fără să se refere la rezultatul acestora, că Hercules a convenit să dea și a dat efectiv instrucțiuni privind prețurile birourilor de vânzări pentru atingerea țintelor”.

140 Comisia precizează că a răspuns deja la argumentele prezentate în această rubrică și că, de altfel, Hercules nu comentează nimic cu privire la faptul că articolul 1 litera (b) din decizie tratează stabilirea „prețurilor-țintă” și nu aplicarea acestora.

141 În opinia Comisiei, singurul argument pertinent al societății Hercules în această privință privește flexibilitatea sistemului acesteia de stabilire a prețurilor. Însă pârâta îl combate subliniind că nu a pretins niciodată că au fost facturate efectiv prețuri uniforme și că ceea ce contează în schimb este faptul că directorii generali au dat instrucțiuni corespunzătoare „prețurilor-țintă” pentru a servi ca bază de negociere a prețurilor cu clienții. Comisia consideră că, deși birourile de vânzări ale reclamantei li se cerea să respecte prețurile medii care puteau fi aplicate diverselor calități de polipropilenă, aceste medii erau calculate pe baza „prețurilor-țintă” și că instrucțiunile privind prețurile specificau prețuri curente și prețuri minimale.

142 Comisia subliniază că, în absența vreunei manifestări a dezacordului societății Hercules în cursul reuniunilor, ceilalți producători nu ar fi tolerat prezența reprezentantului acesteia dacă ar fi avut motive să se îndoiască de consimțământul acesteia pentru stabilirea prețurilor, care constituia scopul reuniunilor respective.

143 Aceasta subliniază, de asemenea, caracterul univoc al telexurilor trimise de Hercules birourilor de vânzări (Hercules, anexele E-I la scrisoarea Comisiei din 29 martie 1985), în care se precizează:

„Hence on for October exclusively quoting full list price without exception and lower our presence in the market.”

(„De acum înainte, pentru octombrie, să cerem exclusiv prețul de catalog integral fără excepții”)...

„Book soonest possible business at regular accounts which currently are at or practically at list prices. Initiate soonest list price negotiations on regular accounts which current too far away from list price. Thereby assuming competition going at similar list price levels.”

(„În ceea ce privește clienții obișnuiți cu care lucrăm în prezent la prețurile de catalog sau la prețuri practic identice, încheiați contractele cât mai curând posibil; în ceea ce privește clienții ale căror prețuri sunt în prezent prea îndepărtate de prețul curent, începeți rapid negocieri presupunând că astfel concurența operează la un nivel de preț analog.”) (G 8, p. 1 și 2)

și

„Will not refuse further volume provided it is at above list prices... In case of serious enquiry/biz opportunity from a typical historical prime customer where list for competitive reasons not obtainable we ready to discuss but don't assume flexibility before-hand.”

(„Nu vom refuza un volum suplimentar cu condiția să fie la prețurile de catalog menționate anterior... În cazul unei solicitări sau oportunități de afaceri serioase din partea unui client principal cu vechime, pentru care prețurile de catalog nu pot fi practicate din motive de concurență, suntem dispuși să discutăm dar să nu ne credeți flexibili în prealabil.”) (G 9).

Comisia subliniază că ambele telexuri au fost trimise în cursul perioadei 1982-1983, care constituie, în opinia societății Hercules, perioada în care funcționa sistemul acesteia de prețuri medii. Prin urmare, este evident că acest sistem nu priva de semnificație prețurile-țintă.

c) Aprecierea Tribunalului

144 Tribunalul constată că procesele-verbale ale reuniunilor periodice ale producătorilor de polipropilenă demonstrează că producătorii care au participat la reuniunile respective au convenit acolo inițiativele de prețuri menționate în decizie. Astfel, în procesul-verbal al reuniunii din 13 mai 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24) se precizează:

„everyone felt that there was a very good opportunity to get a price rise through before the holidays + after some debate settled on DM 2.00 from 1st June (UK 14th June). Individual country figures are shown in the attached table.”

[„toți au considerat că este o ocazie foarte bună pentru a obține o creștere a prețurilor înainte de vacanță + stabilirea (după dezbateri) la 2 DM de la 1 iunie (14 iunie pentru Regatul Unit). Cifrele defalcate pe țări sunt prezentate în tabelul anexat.”]

145 Din moment ce s-a stabilit corespunzător cerințelor legale că reclamanta a participat la reuniunile respective, aceasta nu poate afirma că nu a sprijinit inițiativele de prețuri care au fost atunci stabilite, organizate și controlate fără să furnizeze dovezi care să coroboreze această afirmație. În absența unor asemenea dovezi, nu există niciun motiv să se considere că, spre deosebire de ceilalți participanți la reuniuni, reclamanta nu a sprijinit acele inițiative.

146 În această privință, trebuie subliniat că reclamanta nu contestă în mod specific participarea sa la vreuna dintre inițiativele de prețuri, ci susține că nu s-a angajat niciodată să respecte prețurile-țintă astfel cum atestă, în primul rând, statutul angajatului acesteia atât în cursul reuniunilor, cât și în cadrul acesteia, iar în al doilea rând politica sa internă și externă în materie de prețuri, care era independentă de prețurile-țintă pretinse și care nu putea fi influențată de acestea.

147 Niciunul dintre aceste două argumente nu poate fi acceptat ca dovadă pentru coroborarea afirmației reclamantei, care pretinde că nu a sprijinit inițiativele de prețuri convenite.

148 În ceea ce privește primul dintre argumente, Tribunalul reamintește în primul rând că, pentru motivele care l-au determinat să considere că indiciile deduse de reclamantă din statutul domnului B. în societate nu erau de natură să demonstreze că nu i se putea reproșa participarea sa la reuniuni, nici indiciile respective nu sunt de natură să demonstreze că reclamanta nu a sprijinit inițiativele de prețuri convenite în cursul reuniunilor.

149 În ceea ce privește al doilea argument, în măsura în care acesta se raportează la politica de prețuri internă a societății Hercules – adică la instrucțiunile acesteia privind prețurile din 1982 și 1983 și la sistemul acesteia de stabilire a prețurilor – trebuie remarcat că obiecțiile reclamantei, care au fost formulate în cursul procedurii administrative și la care se referă aceasta în cerere, cu privire la similaritatea și simultaneitatea instrucțiunilor acesteia privind prețurile în raport cu cele ale celorlalți producători și cu prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor din 1982 și 1983, au fost luate parțial în seamă în decizie. Aceasta a luat act în tabelele 7A-7N atât de convergențele, cât și de divergențele dintre instrucțiunile respective, pe de o parte și instrucțiunile celorlalți producători sau prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor, pe de altă parte. În consecință, Comisia a descris în mod corect situația reclamantei. În această privință, trebuie adăugat că selecția efectuată de Comisie între diversele instrucțiuni privind prețurile ale reclamantei nu a denaturat situația reală a acesteia, dar că aceasta este inerentă sintezei efectuate în tabelele anexate deciziei.

150 Astfel, critica analizei Comisiei referitoare la prețurile reclamantei în septembrie 1981 a fost luată în considerare la punctul 35 al doilea paragraf din decizie și în tabelul 7 F, care precizează în mod explicit că Hercules nu a prezentat Comisiei instrucțiuni privind prețurile pentru perioada respectivă, dar că deține o notă internă din 29 iulie 1981, care menționează prețurile-țintă (comunicarea specifică, Hercules, anexa 18).

151 De asemenea, criticile reclamantei referitoare la inițiativa de prețuri din septembrie-noiembrie 1982 conduc într-o direcție greșită, deoarece instrucțiunea reclamantei privind prețurile din 26 (de fapt, 27) iulie 1982 (Hercules, scrisoarea din 29 martie 1985, anexele G2-G6) nu trebuie să fie pusă în relație cu reuniunea din 2 septembrie 1982, ci cu cea din 20 și 21 iulie 1982 (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 26), în cursul căreia a fost stabilit prețul-țintă de 2,00 DM/kg pentru 1 septembrie, astfel cum a arătat Comisia într-o notă menționată în tabelul 7 I.

152 În privința celorlalte aspecte, Tribunalul consideră că reclamanta nu poate să se prevaleze de anunțarea publică a prețurilor în ECN pentru a justifica propriile instrucțiuni privind prețurile, în măsura în care rezultă în mod clar din procesul-verbal al reuniunii din 1 iunie 1983 (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 40) că în perioada respectivă, atunci când se stabilea o inițiativă de prețuri, aceasta era anunțată în presa de specialitate. În procesul-verbal respectiv se precizează: „Shell was reported to have committed themselves to the move and would lead publicly in ECN” („S-a spus despre Shell că s-a angajat în această mișcare și că o va «anunța» public în ECN”).

153 Cu privire la consecințele pe care reclamanta intenționează să le obțină din lipsa parțială de simultaneitate a instrucțiunilor privind prețurile pentru 1982 și 1983, Tribunalul consideră că, în acest caz, durata termenului care separă instrucțiunile privind prețurile ale reclamantei de cele ale celorlalți producători și de reuniunea în cursul căreia a fost stabilit prețul-țintă nu

este nici ea de natură să infirme mijloacele de probă prezentate de Comisie. Durata acestui termen nu permite să se considere că reclamanta a dat instrucțiuni în baza unei aprecieri autonome a pieței din moment ce aflase în cursul reuniunilor care urmau să fie prețurile avute în vedere de concurenții săi.

154 Cu privire la similaritatea instrucțiunilor privind prețurile date de reclamantă în 1982 și 1983 cu prețurile-țintă și instrucțiunile concurenților săi, Tribunalul constată că faptul că reclamanta nu a pus decât parțial în aplicare inițiativele de prețuri convenite nu poate infirma faptul că aceasta le-a sprijinit în cursul reuniunilor, mai ales că procesele-verbale ale reuniunilor nu dovedesc nicio divergență de opinii între reclamantă și ceilalți participanți la reuniuni cu privire la acele inițiative, iar criticile celorlalți producători au fost cauzate de caracterul exclusiv parțial al aplicării acestora, astfel cum reiese din procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33), care prezintă criticile formulate de producătorii germani și olandezi împotriva reclamantei, critici cu privire la care reclamanta subliniază că răspunsul societății ICI la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8) arată că erau determinate de politica acesteia de prețuri.

155 Trebuie remarcat că nici flexibilitatea sistemului de stabilire a prețurilor al reclamantei nu este de natură să infirme constatările Comisiei, din moment ce, cu toate că instrucțiunile privind prețurile date birourilor de vânzări le lăsa acestora o mare libertate care putea chiar să ia forma libertății de a considera instrucțiunile respective drept prețuri-țintă medii lunare, rămâne faptul că prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor serveau ca bază pentru aprecierile birourilor de vânzări sau pentru stabilirea unor prețuri-țintă medii lunare și că astfel serveau ca bază pentru negocierile cu clienții, astfel cum o dovedește conținutul telexurilor citate de Comisie (Hercules, scrisoarea din 29 martie 1985, anexele E-I), care datează din perioada în care funcționa sistemul de prețuri medii al reclamantei. Pe de altă parte, faptul că terminologia telexurilor respective corespunde celei utilizate în presa de specialitate nu este de natură să infirme această constatare.

156 Tocmai din cauza flexibilității sistemului său de stabilire a prețurilor reclamanta nu poate să reproșeze Comisiei că a luat în considerare în analiza sa despre instrucțiunile reclamantei privind prețurile, atât prețurile de catalog, cât și prețurile minimale, chiar dacă în privința celorlalți producători a luat în considerare numai prețurile lor minimale, din moment ce acest sistem lăsa birourilor de vânzări o semnificativă marjă de apreciere.

157 Trebuie subliniat, de asemenea, că reclamanta nu poate să se prevaleze de caracterul pur intern al instrucțiunilor sale privind prețurile din moment ce, cu toate că sunt într-adevăr pur interne prin faptul că sunt adresate birourilor de vânzări de sediul central, acestea au fost totuși trimise cu scopul de a fi puse în aplicare și deci de a produce direct sau indirect efecte externe, ceea ce le face să-și piardă caracterul intern.

158 Cu privire la al doilea argument în măsura în care se raportează la politica de prețuri externă a societății Hercules – adică la prețurile pe care aceasta le-a practicat pe piață – trebuie remarcat că decizia nu afirmă nicăieri că reclamanta a practicat prețuri corespunzătoare întotdeauna prețurilor-țintă convenite în cursul reuniunilor, ceea ce arată că actul atacat nu se bazează nici pe punerea în aplicare de către reclamantă a rezultatului reuniunilor pentru a dovedi participarea acesteia la stabilirea prețurilor-țintă respective. Însă o eventuală diferență între prețurile efectiv obținute pe piață de către reclamantă și prețurile-țintă convenite în cursul reuniunilor, chiar dacă a fost dovedită în fapt, nu ar fi de natură să contrazică participarea reclamantei la stabilirea prețurilor-țintă în cursul reuniunilor, ci demonstrează cel mult că reclamanta nu a pus în aplicare rezultatul reuniunilor respective,

astfel cum o dovedesc criticile primite de reclamantă în cursul reuniunilor din cauza politicii sale a prețurilor.

159 În consecință, în acest caz reclamanta nu poate folosi ca argument propria politică a prețurilor, internă sau externă, pentru a dovedi că nu a sprijinit inițiativele de prețuri stabilite, organizate și controlate în cursul reuniunilor la care a participat.

160 Trebuie adăugat că a fost corectă deducția Comisiei din răspunsul societății ICI la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8), în care se precizează că „‘Target prices’ for the basic grade of each principal category of polypropylene as proposed by producers from time to time since 1 January 1979 are set forth in Schedule...” („«Prețurile-țintă» care au fost propuse periodic de către producători de la 1 ianuarie 1979 pentru calitatea de bază a fiecăreia dintre principalele categorii de polipropilenă sunt prezentate în anexă ...”), că aceste inițiative se încadrau într-un sistem de stabilire a prețurilor-țintă.

161 Din considerentele precedente rezultă că într-adevăr Comisia a stabilit corespunzător cerințelor legale că reclamanta se număra printre producătorii de polipropilenă între care au apărut intenții comune privind inițiativele de prețuri menționate în decizie și că acestea se încadrau într-un sistem.

D - Măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a inițiativelor de prețuri

a) Actul atacat

162 Decizia [articolul 1 litera (c) și punctul 27; a se vedea, de asemenea, punctul 42] reproșează reclamantei că a convenit cu ceilalți producători diverse măsuri pentru facilitarea punerii în aplicare a prețurilor-țintă, ca de exemplu limitări temporare ale producției, schimburi de informații detaliate privind livrările, desfășurarea unor reuniuni locale și, începând de la sfârșitul lui septembrie 1982, un sistem de „account management” având ca obiectiv punerea în aplicare a creșterilor de prețuri pentru anumiți clienți.

163 Cu privire la sistemul de „account management”, a cărei formă ulterioară și rafinată datează din decembrie 1982 și este cunoscută sub denumirea de „account leadership”, reclamanta, ca și ceilalți producători, a fost desemnată coordonator sau „leader” cel puțin pentru un client major, pentru care era responsabilă să coordoneze în secret raporturile acestuia cu furnizorii săi. În temeiul acestui sistem, au fost identificați clienți în Belgia, Italia, Germania și Regatul Unit, iar un „coordonator” a fost desemnat pentru fiecare în parte. În decembrie 1982, a fost propusă o versiune generalizată a sistemului, care prevedea desemnarea unui conducător („leader”) care avea sarcina de a orienta, negocia și organiza mișcările prețurilor. Ceilalți producători, care tratau periodic cu clienții, erau cunoscuți sub denumirea de „contenders” și cooperau cu „account leader” atunci când făceau o ofertă clientului respectiv. Pentru a-i „proteja” pe „account leader” și pe „contenders”, oricare alt producător contactat de client a fost determinat să ofere prețuri superioare țintei dorite. În pofida afirmațiilor societății ICI, conform cărora planul a eșuat după numai câteva luni din cauza aplicării parțiale și ineficiente, în decizie se afirmă că procesul-verbal complet al reuniunii din 3 mai 1983 preciza că în perioada respectivă a fost examinat în detaliu cazul unor clienți diverși, precum și ofertele de prețuri făcute sau în curs de a fi făcute de către fiecare producător clienților săi și volumele livrate sau comandate.

164 Decizia (punctul 20) reproșează de asemenea societății Hercules că a asistat la reuniunile locale, cel puțin la cele referitoare la Benelux (punctul 78 paragraful al zecelea),

dedicate punerii în aplicare la nivel național a măsurilor convenite în cursul reuniunilor plene.

b) Argumentele părților

165 Reclamanta contestă participarea sa la un schimb de informații privind livrările sale și precizează că acest lucru a fost notat în mod expres de către Comisie la punctul 78 din decizie. Aceasta subliniază că refuzul constant al societății Hercules, precum și cel al societăților Amoco și BP, de a prezenta informații privind cotele de piață care, adunate, reprezentau o cotă totală importantă din piața CEE, trebuia să aibă ca efect limitarea încrederii pe care ceilalți o puteau avea în roadele acelor schimburi de informații care nu erau decât parțiale.

166 Aceasta susține că nu există nicio dovadă că Hercules a acceptat să își reducă producția sau să efectueze vânzări în afara CEE ori că a pus în aplicarea asemenea măsuri. În comunicarea obiecțiilor, Comisia a precizat că în cursul reuniunii din 21 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 30), reprezentantul reclamantei a acceptat să oprească producția uzinei pentru a sprijini o inițiativă de prețuri. Însă această afirmație este contrazisă, pe de o parte, de rapoartele de exploatare a uzinei și, pe de altă parte, de faptul că reprezentantul societății Hercules nu avea nicio autoritate de control asupra producției uzinei. De asemenea, procesul-verbal al reuniunii din 13 mai 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24) nu este confirmată în acest sens de procesul-verbal al aceleiași reuniuni întocmit de Hercules (comunicarea specifică, Hercules, anexa 3).

167 Pe de altă parte, reclamanta susține că nu a existat o direcționare a producției societății Hercules către piețele de peste mări, cu toate că în perioada avută în vedere de Comisie marjele de profit realizate la vânzările de peste mări erau superioare marjelor care puteau fi obținute la vânzările în CEE. De asemenea, aceasta afirmă că a crescut cota de piață a societății Hercules în Comunitate.

168 Aceasta afirmă că documentele pe care se bazează Comisia nu sunt identificate, nu au o sursă explicată și sunt de o fiabilitate îndoielnică pentru stabilirea participării sale la sistemul de „account management”. Aceasta remarcă, în schimb, că ICI a afirmat în răspunsul la cererea de informații că Hercules este cauza eșecului sistemului (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8). Reclamanta adaugă că nu este inițiatoarea sistemului de „account management”, care a fost menționat pentru prima dată în cadrul unei reuniuni locale, astfel cum a precizat angajatul său în cursul audierii sale (comunicarea specifică, Hercules, anexa 7).

169 Reclamanta subliniază că nu a participat la întocmirea tabelelor anexate la procesele-verbale ale reuniunilor din 2 septembrie 1982 și 3 mai 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 29 și 38), astfel cum o dovedește faptul că nu este menționată ca „account leader” de clienții săi principali din Regatul Unit și Republica Federală Germania. În schimb, faptul că este menționată în tabelele respective ca „account leader” al unui alt client nu dovedește nimic din moment ce toți producătorii știau că ea este principalul furnizor al acestuia.

170 Reclamanta mai precizează că prezența angajatului său la reuniunile locale a fost sporadică și limitată la Belgia, iar asta nu permite Comisiei să tragă concluzia că Hercules a participat la punerea în aplicare a acordurilor în cauză.

171 Concluzia reclamantei este că, având în vedere că nu este realist să se creadă că a participat la un acord fără să participe la măsurile pentru facilitarea aplicării acordului, acest fapt pune la îndoială participarea reclamantei la acord.

172 Comisia semnaleză că în mod clar nu a constatat că Hercules a participat la schimburi de informații privind cifrele sale de vânzări, astfel cum a afirmat clar la punctul 78 al zecelea paragraf din decizie. Aceasta consideră că Hercules a participat la o încălcare care implică un acord privind măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a unor prețuri-țintă, dar că nu a constatat niciodată că aceste măsuri au fost puse în aplicare.

173 Comisia neagă că ar fi afirmat că Hercules era de acord cu limitarea producției proprii și mai ales că limitările respective au fost realizate efectiv. Cu toate acestea, procesele-verbale ale unor reuniuni, ca de exemplu cele din 13 mai 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24) și din 21 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 30), arată că acestea constituiseră unul dintre subiectele în privința cărora se ajunsese la un acord general și că Hercules era dispusă să își reducă producția sau să direcționeze excedentele către piețele de peste mări.

174 Comisia precizează că Hercules nu pare să conteste faptul că sistemul de „account management” a făcut obiectul unui acord, astfel cum o demonstrează procesele-verbale ale reuniunilor din 2 septembrie și din 2 decembrie 1982 și din primăvara anului 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 29, 33 și 37). Cu privire la natura participării sale la sistemul respectiv, răspunsul său la cererea de informații, procesul-verbal al audierii angajatului acesteia de către agenții Comisiei, precum și cele două note scrise de mână (comunicarea specifică, Hercules, anexele 1, 7, 10 și 11) demonstrează că domnul B. a fost primul care a propus sistemul respectiv.

175 Cu privire la reuniunile locale, Comisia declară, în ultimul rând, că argumentul său principal este întemeiat pe faptul că se convenise să se organizeze asemenea reuniuni și că numai în subsidiar remarcă faptul că asemenea reuniuni au avut loc și că Hercules a recunoscut în răspunsul la cererea de informații că a participat ocazional la acestea.

c) Aprecierea Tribunalului

176 Tribunalul consideră că punctul 27 din decizie trebuie interpretat în lumina punctului 26 paragraful al doilea, nu ca reproșând fiecărui producător că s-a angajat individual să ia toate măsurile menționate acolo, ci ca reproșând fiecărui producător că a adoptat în diverse momente în cursul reuniunilor împreună cu ceilalți producători un set de măsuri, menționate în decizie, destinate să creeze condiții favorabile unei creșteri a prețurilor, în special prin reducerea artificială a ofertei de polipropilenă, măsuri a căror punere în aplicare a fost repartizată de comun acord între diverși producători în funcție de situația specifică a acestora.

177 Este necesar să se constate că prin participarea la reuniunile în cursul cărora a fost adoptat acel set de măsuri [în special cele din 13 mai, 2 și 21 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 24, 29 și 30)], reclamanta a sprijinit acel set de măsuri din moment ce nu prezintă nicio dovadă în măsură să demonstreze contrariul. În această privință, adoptarea sistemului de „account leadership” reiese din următorul pasaj din procesul-verbal al reuniunii din 2 septembrie 1982:

„about the dangers of everyone quoting exactly DM 2.00 A.’s point was accepted but rather than go below DM 2.00 it was suggested & generally agreed that others than the major producers at individual accounts should quote a few pfs higher. Whilst customer tourism was

clearly to be avoided for the next month or two it was accepted that it would be very difficult for companies to refuse to quote at all when, as was likely, customers tried to avoid paying higher prices to the regular suppliers. In such cases producers would quote but at above the minimum levels for October.”

(cu privire la riscurile ca toți să ceară fix 2,00 DM a fost acceptată observația lui A.; dar, în loc să se coboare sub 2,00 DM, s-a sugerat și în general a fost acceptată ideea ca producătorii alții decât producătorii principali ai unui anumit client să ceară un preț cu câțiva pfenning mai mare. Cu toate că în mod clar era de evitat o nouă cercetare în următoarea lună sau următoarele două luni, a fost acceptată ideea că le va fi foarte greu întreprinderilor să refuze să propună oferte în cazul în care, cum era probabil, clienții încercau să evite să plătească prețuri mai mari furnizorilor obișnuiți. În acest caz, producătorii făceau o ofertă de preț, dar la un nivel superior nivelurilor minimale din octombrie.”)

De asemenea, în cursul reuniunii din 21 septembrie 1982, la care reclamanta a participat, s-a declarat: „In support of the move, BASF, Hercules and Hoechst said they would be taking plant off line temporarily” („În sprijinul acțiunii, BASF, Hercules și Hoechst au declarat că temporar vor scoate din funcțiune una dintre uzine”), iar în cursul reuniunii din 13 mai 1982, Fina a afirmat: „Plant will be shut down for 20 days in August” („Uzina va fi închisă timp de 20 de zile în august”).

178 Cu privire la „account leadership”, Tribunalul constată că rezultă din procesele-verbale ale reuniunilor din 2 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 29) și din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33) și din primăvara anului 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 37), la care reclamanta a participat, că în cursul acestora producătorii prezenți au aderat la sistemul respectiv.

179 În plus, rezultă dintr-o notă găsită la sediul ICI și plasată de reclamantă în perioada martie 1983 (comunicarea specifică, Hercules, anexa 11) că angajatul reclamantei era considerat „Originator of «account leadership» concept (not working)” [„B.: inițiator al noțiunii de «account leadership» (nu funcționează)”].

180 Pe de altă parte, faptul că reclamanta nu este menționată ca „account leader” de către clienții săi principali este irelevant. Întrebarea pertinentă nu este aceea dacă clientul este important din punct de vedere al furnizorului, ci aceea dacă furnizorul, în acest caz Hercules, este important din punct de vedere al clientului. Este necesar să se constate că reclamanta nu a afirmat dar nici nu a demonstrat că era efectiv principalul furnizor al „clienților principali” respectivi, despre care afirmă că nu au menționat-o ca „account leader”.

181 Tribunalul constată, de asemenea, cu privire la obiecția referitoare la producție și direcționarea producției către piețele de peste mări că, în contradicție cu afirmațiile reclamantei, propriul proces-verbal al reuniunii din 13 mai 1982 (comunicarea specifică, Hercules, anexa 3) vine nu să infirme, ci să coroboreze procesul-verbal al reuniunii respective întocmit de ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24) privind conținutul discuțiilor care au avut loc pe această temă, cu toate că în procesul-verbal întocmit de Hercules nu sunt reproduse propriile declarații. În acest sens, se poate constata în procesul-verbal al ICI:

„Hercules – Export demand expected to continue strongly + would put any surplus overseas despite losing ground in W. Europe over last 2 months.”

(„Hercules – Cererea la export preconizată să rămână mare + dispusă să vândă peste mări eventualul excedent deși a înregistrat pierderi în Europa de Vest în ultimele două luni.”)

182 În final, Tribunalul constată că reclamanta nu contestă participarea la reuniunile locale și că obiectul acestor reuniuni este atestat de procesul-verbal al reuniunii din 12 august 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 27) care arată că reuniunile respective erau destinate să asigure aplicarea la nivel local a unei anumite inițiative de prețuri.

183 Trebuie adăugat că rezultă din punctul 78 paragraful al zecelea din decizie că aceasta nu a formulat împotriva reclamantei obiecția referitoare la schimbul de informații despre vânzările acesteia.

184 Din considerentele precedente rezultă că într-adevăr Comisia a stabilit corespunzător cerințelor legale că reclamanta se număra printre producătorii de polipropilenă între care au apărut intenții comune privind măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a inițiativelor de prețuri menționate în decizie.

E – Tonajele-țintă și cotele

a) Actul atacat

185 Conform deciziei (punctul 31 paragraful al treilea), „necesitatea unui sistem strict de cote (a fost) recunoscută” în cursul reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979, al cărei proces-verbal menționa un proiect propus sau convenit la Zürich pentru a limita vânzările lunare la 80 % din media înregistrată în cursul primelor opt luni ale anului.

186 Decizia (punctul 52) mai precizează că diverse proiecte de repartizare a pieței fuseseră deja puse în aplicare anterior lunii august 1982. Deși fiecărui producător i s-a alocat un procent din volumul total estimat din comenzi, nu a existat totuși nicio limitare sistematică prealabilă a producției totale. De asemenea, estimările pieței integrale au fost revizuite periodic, iar vânzările fiecărui producător, exprimate în tonaje, au fost ajustate pentru a corespunde procentului autorizat.

187 Au fost stabilite unele volume-țintă (exprimat în tone) pentru 1979; acestea s-au bazat cel puțin parțial pe vânzările realizate în cursul celor trei ani anteriori. Tabelele descoperite la ICI indică „ținta ajustată” pentru fiecare producător pentru 1979, în comparație cu tonajul vândut în realitate în această perioadă în Europa de Vest (decizie, punctul 54).

188 La sfârșitul lunii februarie 1980, producătorii au convenit volume-țintă pentru 1980, exprimate încă în tonaje, în baza unei piețe anuale totale estimate la 1 390 000 tone. Conform deciziei (punctul 55), la sediile ATO și ICI au fost găsite tabele care indicau „țintele convenite” aferente fiecărui producător pentru 1980. Întrucât această primă estimare a pieței totale s-a dovedit prea optimistă, cota fiecărui producător a trebuit să fie ajustată prin scădere pentru a corespunde unui consum total pe anul respectiv de numai 1 200 000 tone. Cu excepția întreprinderilor ICI și DSM, vânzările realizate de diverși producători corespundeau în general țintei lor.

189 Conform deciziei (punctul 56), repartizarea pieței pentru 1981 a făcut obiectul unor negocieri lungi și complexe. În cursul reuniunilor din ianuarie 1981, s-a convenit, ca măsură temporară, ca pentru a ajuta realizarea inițiativei de prețuri din februarie-martie, fiecare producător să își reducă vânzările lunare la 1/12 din 85 % din „ținta” pentru 1980. În așteptarea punerii la punct a unui plan mai stabil, fiecare producător a comunicat la reuniune tonajul pe care spera să îl vândă în 1981. Cu toate acestea, adăugarea acestor „aspirații” a depășit cu mult estimările cererii totale. În pofida mai multor variante de compromis

prezentate de Shell și ICI, nu s-a putut încheia niciun acord definitiv pentru 1981. Ca măsură temporară, în cursul reuniunii producătorii și-au alocat pentru restul anului aceeași cotă teoretică din anul precedent și au raportat vânzările lunare realizate. În consecință, vânzările realizate au fost verificate în lumina unei repartizări teoretice a pieței disponibile în baza cotei pentru 1980 (decizie, punctul 57).

190 Decizia (punctul 58) precizează că, pentru 1982, producătorii au făcut propuneri de cote complexe, în care au încercat să concilieze factori divergenți precum rezultatele anterioare, ambițiile pe piață și capacitățile disponibile. Piața totală de repartizat a fost estimată la 1 450 000 tone. Unii producători au propus planuri detaliate de repartizare a pieței, alții s-au mulțumit să comunice aspirațiile proprii în materie de tonaje. În cursul reuniunii din 10 martie 1982, Monte și ICI au încercat să ajungă la un acord. Decizia (punctul 58 ultimul paragraf) menționează totodată că, tot ca în 1981, nu s-a putut încheia niciun acord definitiv și că în cursul reuniunilor din primul semestru al anului vânzările lunare ale fiecărui producător au fost comunicate și comparate cu procentul realizat în cursul anului precedent. Conform deciziei (punctul 59), în cursul reuniunii din august 1982, s-au desfășurat negocieri pentru încheierea unui acord privind cotele pentru 1983, iar ICI a desfășurat cu fiecare dintre producători negocieri bilaterale pentru un sistem nou. Cu toate acestea, în așteptarea introducerii unui nou sistem de cote, producătorii au fost invitați să își limiteze vânzările lunare în al doilea semestru al anului 1982 la procentul din piața totală realizat de fiecare dintre ei în primele șase luni ale anului 1982. Astfel, în 1982, cotele de piață au atins un anumit echilibru și au rămas stabile, în cazul majorității producătorilor, în comparație cu anii anteriori.

191 Conform deciziei (punctul 60), pentru 1983 ICI a invitat fiecare producător să comunice propriile aspirații și idei cu privire la cota de piață care ar trebui repartizată celorlalți. Astfel, Monte, Anic, ATO, DSM, Linz, Saga și Solvay, precum și producătorii germani, prin intermediul BASF, au prezentat propuneri detaliate. Ulterior, aceste propuneri diferite au fost prelucrate pe calculator pentru a obține o medie, care a fost apoi comparată cu aspirațiile privind cotele de piață ale fiecărui producător. Aceste operațiuni au permis societății ICI să propună orientări pentru un nou acord-cadru pe anul 1983. Aceste propuneri au fost discutate în cursul reuniunilor din noiembrie și decembrie 1982. O propunere limitată inițial la primul trimestru al anului a fost discutată în cursul reuniunii din 2 decembrie 1982. Procesul-verbal al acestei reuniuni întocmit de ICI arată că ATO, DSM, Hoechst, Hüls, ICI, Monte și Solvay, precum și Hercules, au considerat „acceptabilă” cota care le-a fost repartizată (decizie, punctul 63). Aceste informații sunt coroborate de rezumatul convorbirii telefonice dintre ICI și Hercules din 3 decembrie 1982.

192 Decizia (punctul 63 paragraful al treilea) afirmă că un document găsit la sediul Shell confirmă că a fost încheiat un acord din moment ce această întreprindere a făcut eforturi să nu depășească cota proprie. Acest document confirmă de asemenea că un sistem de reglementare a volumelor a continuat să fie aplicat în al doilea trimestru din 1983 din moment ce, pentru a-și menține cota de piață în jur de 11 % în al doilea trimestru, societățile naționale de vânzări ale grupului Shell au primit ordinul de a-și reduce vânzările. Existența acestui acord este confirmată de procesul-verbal al reuniunii din 1 iunie 1983 care, deși nu precizează cotele, menționează un schimb de informații care a avut loc între experți cu privire la tonajele vândute de fiecare producător în luna precedentă, ceea ce pare să indice că era în funcțiune un sistem de cote (decizie, punctul 64).

193 Conform deciziei (punctul 66 ultimul paragraf, punctul 78 paragraful al zecelea și punctul 109 paragraful al cincilea), procesele-verbale ale reuniunilor care au avut loc începând din iunie 1982 arată că toți producătorii căpătaseră obiceiul de a raporta vânzările pe

care le-au realizat în cursul lunii precedente pentru ca aceste cifre să fie comparate cu ținta care le fusese repartizată. Cu toate acestea, pentru Amoco, BP și Hercules nu exista decât o estimare globală. BP și Amoco nu participau la reuniuni, iar Hercules pare să fi ezitat să comunice cifrele sale individuale. În schimb, Hercules a beneficiat de datele celorlalți producători, iar documentele sale interne arată că deținea informații precise cu privire la livrările în fiecare stat membru și la cotele de piață ale fiecăruia dintre ceilalți producători pentru 1981 și 1982.

b) Argumentele părților

194 Reclamanta remarcă, în primul rând, că în unele documente, ca de exemplu procesele-verbale ale reuniunilor sau tabelele cu cifre (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 25, 28, 31-33, 59, 65, 69, 70 și 87), denumirea Hercules apare alături de denumirile Amoco și/sau BP în legătură cu cifrele de vânzări și țintele repartizate. Reclamanta consideră că acest fapt dovedește că Hercules nu a comunicat cifrele sale de vânzări, fiind necesar, în consecință, ca acestea să fie evaluate de către ceilalți producători pe baza estimărilor.

195 Aceasta susține că tabelul intitulat „Producers’ Sales to West Europe” („Vânzările producătorilor în Europa de Vest”), care conține o coloană „agreed targets 1979” („ținte convenite 1979”) (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 55), conține greșeli cu privire la estimarea cifrelor sale de vânzări, că a fost întocmit de un autor necunoscut și conține informații scrise de mână, care se poate să fi fost adăugate ulterior. De asemenea, chiar procesul-verbal al reuniunii din ianuarie 1981 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 17) precizează că cifrele referitoare la Hercules constituie estimări făcute de ceilalți producători.

196 Reclamanta susține că un anumit număr de documente nu o privesc, întrucât este vorba despre documentele interne ale celorlalți producători, care relatează uneori discuții bilaterale de care este străină (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 62, 63, 67, 68 și 93) sau propuneri de cote făcute de ceilalți producători (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 75 și 76).

197 În ultimul rând, reclamanta precizează că cifrele sale de vânzări au depășit întotdeauna așa-numitele cote despre care se pretinde că i-au fost repartizate (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 28, 32, 33, 59 și 65).

198 Cu titlu general, reclamanta adaugă că obiecțiile Comisiei nu rezistă în fața dovezii prezentate anterior și anume că Hercules a refuzat să participe la schimburile de informații privind cifrele de vânzări, din moment ce aceste informații erau necesare pentru încheierea și aplicarea acordurilor privind cotele. Comisia se bazează pe documente care par să constituie estimări sau observații privind proiectele de repartizare a pieței. Însă aceasta omis faptul că există mărturii necontestate și dovezi scrise despre neparticiparea societății Hercules (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8) și că, în documentele pe care se bazează aceasta, repartizarea cotelor nu a fost realizată pentru Hercules ca atare, ci pentru Hercules și pentru Amoco și/sau BP, societăți despre care Comisia a recunoscut de altfel că nu există temei suficient pentru a le imputa o încălcarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

199 În cursul audierii, reclamanta a mai precizat în primul rând că procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33) conține, alături de cuvintele Amoco, Hercules și BP, mențiunea „modificat”, ceea ce înseamnă că producătorii aveau încă o dată informații greșite privind capacitățile de producție ale celor trei întreprinderi; în al doilea rând, precizează că din anexa 43 la comunicarea specifică a obiecțiilor adresată societății Hercules nu se poate deduce că Hercules a cerut să fie corectată

în martie 1982 cota care îi fusese repartizată, din moment ce cererea de corectare din anexă (125 de kilotone în loc de 100 de kilotone) se referea nu la o cotă, ci la capacitatea nominală a societății Hercules. De asemenea, această cerere de corectare nu constituia un angajament al societății Hercules pentru creșterea sau reducerea capacității sale, ci viza numai o informație eronată care apărea deja în alte două tabele din 8 și 9 octombrie 1980 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 57 și 58).

200 Comisia afirmă că Hercules a participat împreună cu alți producători la un acord în temeiul căruia și-au împărțit piața și în special și-au repartizat fiecare o cotă sau o țintă de vânzări. Este irelevant dacă Hercules a comunicat sau nu cifrele sale de vânzări lunare, din moment ce a participat la un acord global în cadrul căruia cifrele respective nu constituie decât un aspect. Gradul de participare a societății Hercules la acel tip de plan global este definit la punctul 52 *in fine* și punctul 53 paragraful al treilea din decizie, conform cărora fiecărui producător participant i se repartiza o cotă sau o țintă exprimată fie în tone, fie în procente. Comisia precizează că la stabilirea unui plan de cote era necesar să se țină seama de producătorii care, întrucât nu participaseră la reuniuni, nu participaseră la discuțiile privind detaliile.

201 Comisia subliniază că în 1979, perioadă în care Hercules a recunoscut că a participat la reuniuni, aceasta avea o cotă proprie, astfel cum o demonstrează tabelul intitulat „Producers’ Sales to West Europe” („Vânzările producătorilor în Europa de Vest”) (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 55).

202 Pentru perioada 1980-1982, Comisia subliniază că cifrele referitoare la Hercules au fost grupate împreună cu cele ale societății BP și/sau Amoco în diverse tabele (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 17, 59, 62, 68 și 93).

203 Comisia subliniază, de asemenea, că la sediul Hercules a fost găsit un plan al societății Monte privind un sistem de cote pentru 1982 identic cu planul găsit la sediul ICI. Reprezentanții societății Hercules au pretins că nu înțeleg la ce se putea referi mențiunea „cotă” din acel plan (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 71).

204 În cursul audierii, Comisia a remarcat că tabelul 2 anexat la procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33), intitulat „1983 Quarter 1 Proposal” („Propunere trimestrul 1 din 1983”), menționează o cotă de 53 kilotone comună societăților Amoco, Hercules și BP, precum și că tabelul prevede și o repartizare 21/21/11. Comisia a dedus astfel că Hercules avea grijă în cursul reuniunilor să își apere propriile interese. De asemenea, aceasta a subliniat că cifrele menționate în documentele respective se repetă și în procesul-verbal al unei convorbiri telefonice din 3 decembrie 1982 între ICI și angajatul societății Hercules (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 88). Cu privire la procesul-verbal al unei reuniuni din martie 1982 (comunicarea specifică Hercules, anexa 43), Comisia consideră că acesta denotă rolul activ jucat de Hercules la stabilirea cotelor. Acesta stabilește că pentru a obține o cotă mai mare, Hercules a pus să fie corectată capacitatea nominală care îi fusese repartizată și care trebuia să servească drept bază la calcularea cotelor.

205 Comisia consideră că faptul că Hercules nu a comunicat cifrele sale de producție sau de vânzări celorlalți producători nu o disculpă deloc, din moment ce știa foarte bine că ceilalți producători erau în măsură să calculeze cifrele respective (ca și cifrele societăților Amoco și BP) utilizând informațiile Fides. Astfel, Hercules a putut să concilieze ireconciliabilul, adică să nu prezinte informațiile, deși știa că acest fapt nu împiedica evaluarea corectă a unei cote realiste pentru ea. De asemenea, Comisia subliniază că atunci când evaluarea era incorectă, Hercules cerea să fie corectată, ca de exemplu în martie 1982.

c) Aprecierea Tribunalului

206 Trebuie reamintit că reclamanta a participat cu regularitate, începând de la începutul anului 1979, la sistemul de reuniuni periodice ale producătorilor de polipropilenă, în cursul cărora au avut loc discuții referitoare la volumele vânzărilor diverșilor producători și au fost efectuate schimburi de informații pe această temă.

207 În această privință, trebuie subliniat pentru început că decizia (punctul 66 ultimul paragraf, punctul 78 al zecelea paragraf și punctul 109 al cincilea paragraf) a recunoscut că reclamanta nu prezentase cifre referitoare la volumele sale de vânzări, dar că totodată Comisia constată că reclamanta dispunea, grație participării la reuniuni, de informații detaliate privind vânzările lunare ale celorlalți producători.

208 În aceste împrejurări, este necesar să se examineze implicarea reclamantei în sistemul de stabilire a volumelor-țintă de vânzări pe baza unei analize a funcționării sistemului în ansamblu.

209 Termenii utilizați în diverse documente referitoare la anii 1979 și 1980 prezentate de Comisie [ca de exemplu „revised target” („țintă revizuită”), „opening suggestions” („sugestii inițiale”), „proposed adjustments” („ajustări propuse”), „agreed targets” („ținte convenite”) conduc la concluzia că au apărut intenții comune între producători.

210 În ceea ce privește în special anul 1979, trebuie subliniat în baza întregului proces-verbal al reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 12) și în baza tabelului nedatat găsit la sediul ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 55), intitulat „Producers’ Sales to West Europe” („Vânzările producătorilor în Europa de Vest”), care conține cifrele de vânzări ale tuturor producătorilor de polipropilenă din Europa de Vest exprimate în kilotone pentru 1976, 1977 și 1978, precum și cifrele menționate la rubricile „1979 actual” („cifre reale din 1979”), „revised target” și „79”, că necesitatea de a spori strictetea sistemului de cote convenit pentru 1979 în ultimele trei luni din anul menționat a fost recunoscută în cadrul acelei reuniuni. Termenul „tight” („strict”), interpretat în coroborare cu limitarea la 80 % a 1/12 din vânzările anuale prevăzute, arată că regimul prevăzut inițial pentru anul 1979 trebuia să devină mai strict în ultimele trei luni ale anului. Această interpretare a procesului-verbal este coroborată de tabelul menționat anterior deoarece acesta conține, la rubrica „79” din ultima coloană la dreapta coloanei intitulate „revised target”, cifre care trebuie să corespundă cotelor stabilite inițial. A fost necesară revizuirea acestora într-un sens mai strict deoarece fuseseră stabilite în baza unei piețe evaluate într-un mod prea optimist, astfel cum s-a întâmplat de asemenea în 1980. Aceste constatări nu au fost infirmate de referirea, făcută la punctul 31 paragraful al treilea din decizie, la „un proiect propus sau convenit la Zürich pentru a limita vânzările lunare la 80 % din media atinsă în cursul primelor opt luni ale anului”. Această referire, interpretată în coroborare cu punctul 54 din decizie, trebuie să fie înțeleasă în sensul că volumele-țintă de vânzări fuseseră deja stabilite inițial pentru vânzările lunare din primele opt luni ale anului 1979.

211 Trebuie subliniat că, în cursul audierii de către agenții Comisiei (comunicarea specifică Hercules, anexa 7 A), domnul B. a declarat că s-ar putea să fi participat la o reuniune la Zürich la 19 iunie 1979. În procesul-verbal al reuniunii din 26 și 27 septembrie 1979 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 12) se precizează:

„Recognized that tight quota system (is) essential. Volume/go for 80 % scheme an[d] for recent Zurich note.”

[„a recunoscut că este esențial un sistem de cote strict. (În ceea ce privește) volumul (volumele): de acord pentru planul de 80 % și pentru nota recentă de la Zürich.”]

212 În ceea ce privește anul 1980, Tribunalul constată că stabilirea volumelor-țintă de vânzări pentru întregul an reiese din tabelul datat 26 februarie 1980, găsit la sediul ATO (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 60), care includea o coloană „agreed targets 1980” („ținte convenite 1980”). Documentele respective sunt confirmate, de asemenea, de un tabel din 8 octombrie 1980 (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 57), care compară două coloane ce conțin respectiv „1980 Nameplate Capacity” („capacitate nominală”) și „1980 Quota” pentru diverși producători.

213 Pentru anul 1981, Tribunalul subliniază că producătorilor li se reproșează că au participat la negocieri pentru încheierea unui acord privind cotele pentru anul respectiv și că, în acest context, au comunicat „aspirațiile” lor și că, în așteptarea unui asemenea acord, au convenit, ca măsură temporară, să limiteze vânzările lunare la 1/12 din 85 % din „ținta” convenită pentru 1980 în perioada februarie-martie 1981, că și-au alocat pentru restul anului aceeași cotă teoretică din anul precedent, că în fiecare lună în cursul reuniunilor au raportat vânzările proprii și, în ultimul rând, că au controlat dacă vânzările respectau cota teoretică repartizată.

214 Existența negocierilor între producători pentru a institui un sistem de cote și comunicarea „aspirațiilor” proprii în cursul acestor negocieri sunt atestate de diverse elemente probatorii, ca de exemplu tabelele, care conțin, pentru fiecare producător, cifrele „actual” și „targets” pentru anii 1979 și 1980, precum și „aspirations” pentru 1981 (comunicarea generală a obiectiilor, anexele 59 și 61); un tabel redactat în italiană (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 62) care conține, pentru fiecare producător, cota pentru 1980, propunerile altor producători cu privire la cota care trebuie să îi fie repartizată pentru 1981 și propriile „aspirații” pentru 1981, precum și o notă internă a societății ICI (comunicarea generală a obiectiilor, anexa 63) care prezenta evoluția negocierilor respective, în care se preciza:

„Taking the various alternatives discussed at yesterday’s meeting we would prefer to limit the volume to be shared to no more than the market is expected to reach in 1981, say 1.35 million tonnes. Although there has been no further discussion with Shell, the four majors could set the lead by accepting a reduction in their 1980 target market share of about 0.35 % provided the more ambitious smaller producers such as Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR also tempered their demands. Provided the majors are in agreement the anomalies could probably be best handled by individual discussions at Senior level, if possible before the meeting in Zurich.”

(„Printre diversele soluții discutate în reuniunea de ieri, am prefera ca volumul de repartizat să fie limitat la un volum care nu depășește piața pe care sperăm să o atingem în 1981, respectiv 1,35 milioane de tone. Deși nu au existat alte discuții cu Shell, cei patru mari puteau să dea exemplu acceptând o reducere de circa 0,35 % din obiectivul cotei de piață pentru 1980, cu condiția ca cei mai ambițioși dintre producătorii mai mici, ca de exemplu Solvay, Saga, DSM, Chemie Linz, Anic/SIR, să își tempereze și ei pretențiile. Cu condiția ca cei patru mari să fie de acord, modul optim pentru a rezolva anomaliile constă desigur în discutarea acestora la nivelul „patronilor”, dacă este posibil anterior reuniunii de la Zürich.”)

Acest document este însoțit de o propunere de compromis, întemeiată pe cifre, care compară rezultatul obținut de fiecare în raport cu 1980 („% of 1980 target”).

215 Adoptarea măsurilor temporare constând în limitarea vânzărilor lunare la 1/12 din 85 % din ținta convenită anul precedent în februarie și martie 1981 rezultă din procesul-verbal al reuniunilor din ianuarie 1981, în care se precizează:

„In the meantime [februarie-martie] monthly volume would be restricted to 1/12 of 85 % of the 1980 target with a freeze on customers.”

[„În perioada respectivă (februarie-martie) volumul lunar va fi limitat la 1/12 din 85 % din ținta pentru 1980 cu blocarea clienților.”]

216 Faptul că producătorii și-au alocat, pentru restul anului, aceeași cotă teoretică din anul precedent și au controlat dacă vânzările proprii respectau această cotă, făcând în fiecare lună schimburi de date privind vânzările, este dovedit de coroborarea a trei documente. Primul document este un tabel din 21 decembrie 1981 (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 67) care conținea vânzările fiecărui producător defalcate pe luni și ale cărui ultime trei coloane referitoare la lunile noiembrie și decembrie și la totalul anual au fost adăugate de mână. Al doilea document este un tabel nedatat, redactat în italiană, intitulat „Scarti per società” („Diferențe defalcate pe societăți”) și găsit la sediul ICI (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 65), care compară pentru fiecare producător pentru perioada ianuarie-decembrie 1981 cifrele de vânzări „actual” cu cifrele „theoretic” („teoretice”). Ultimul document este un tabel nedatat găsit la sediul ICI (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 68) care compară pentru fiecare producător pentru perioada ianuarie-decembrie 1981 cifrele de vânzări și cotele de piață cu cele din 1979 și 1980, făcând o prognoză pentru sfârșitul anului.

217 Primul tabel arată că producătorii au făcut schimburi reciproce de cifre privind vânzările lor lunare. În combinație cu comparațiile între aceste cifre și cele realizate în 1980 – comparații care au fost efectuate în celelalte două tabele pentru aceeași perioadă – un asemenea schimb de informații, pe care un operator independent îl păstrează cu rigurozitate ca secret de afaceri, coroborează concluziile la care a ajuns decizia.

218 Pentru anul 1982, Tribunalul subliniază că producătorilor li se reproșează următoarele: că au participat la negocieri pentru încheierea unui acord privind cotele pentru anul respectiv; că, în acest context, au comunicat „aspirațiile” proprii în materie de tonaje; că, în lipsa unui acord definitiv, au raportat în cursul reuniunilor cifrele de vânzări lunare în primul semestru comparându-le cu procentul realizat în cursul anului precedent și că în al doilea semestru au făcut eforturi pentru a-și limita vânzările lunare la procentul din piața totală realizat în primul semestru al anului respectiv.

219 Existența unor negocieri între producători în scopul de a institui un sistem de cote și comunicarea aspirațiilor proprii în cadrul acestora sunt atestate de: în primul rând, un document intitulat „Scheme for discussions «quota system 1982»” („Schemă de discuție privind un «sistem de cote 1982»”), (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 69), care menționează, pentru toți destinatarii deciziei, cu excepția societății Hercules, tonajul la care fiecare considera că are dreptul și, pentru unii destinatari (cu excepția Anic, Linz, Petrofina, Shell și Solvay), tonajul care considerau ei că trebuie să fie repartizat celorlalți producători; în al doilea rând, o notă a societății ICI intitulată „Polypropylene 1982, Guidelines” („Polipropilenă 1982, orientări”), (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 70 A), în care ICI analizează negocierile în desfășurare; în al treilea rând, un tabel datat 17 februarie 1982 (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 70 B), în care se compară diverse propuneri de

repartizare a vânzărilor – dintre care cea intitulată „ICI Original Scheme” („Sistem inițial ICI”) suferă, într-un alt tabel, întocmit de mână, ajustări minore efectuate de Monte într-o coloană intitulată „Milliavacca 27/1/82” (este vorba despre numele unui angajat al societății Monte, comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 70 C) – și, în ultimul rând, de un tabel întocmit în italiană (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 71) care constituie o propunere complexă (descrișă la punctul 58 paragraful al treilea, *in fine*, din decizie).

220 Măsurile adoptate pentru primul semestru sunt stabilite în procesul-verbal al reuniunii din 13 mai 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 24), în care se precizează în special:

„To support the move a number of other actions are needed a) limit sales volume to some agreed prop. of normal sales.”

[„Ca sprijin, este necesar un anumit număr de alte măsuri (a) limitarea volumului vânzărilor la o prop.(orție) convenită din vânzările normale.”

Punerea în aplicare a acestor măsuri este atestată de procesul-verbal al reuniunii din 9 iunie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 25) la care se anexează un tabel care precizează pentru fiecare producător cifra „actual” a vânzărilor acestuia din perioada ianuarie–aprilie 1982, comparată cu cifra „theoretical based on 1981 av(erage) market share” („cifra teoretică bazată pe cota de piață medie din 1981”), precum și de procesul-verbal al reuniunii din 20 și 21 iulie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 26) cu privire la perioada ianuarie-mai 1982 și de cel din 20 august 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 28) cu privire la perioada ianuarie-iulie 1982.

221 Măsurile luate pentru al doilea semestru sunt dovedite de procesul-verbal al reuniunii din 6 octombrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 31) în care se precizează că „In October this would also mean restraining sales to the Jan/June achieved market share of a market estimated at 100 kt” („În octombrie, asta ar însemna totodată limitarea vânzărilor la cota de piață realizată în ianuarie/iunie dintr-o piață estimată la 100 Kt”), precum și că „Performance against target in September was reviewed” („Rezultatul obținut în raport cu ținta din septembrie a fost revizuit”). La acest proces-verbal se adaugă un tabel intitulat „September provisional sales versus target (based on Jan-June market share applied to demand est(imated) at 120 Kt)” [„Vânzări prognozate în septembrie în raport cu ținta (bazată pe cota de piață din ianuarie/iunie la o cerere estimată la 120 Kt)”. Menținerea acestor măsuri este confirmată de procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33), la care se adaugă un tabel care compară, pentru noiembrie 1982, vânzările „Actual” cu cifrele „Theoretical”, calculate pe baza „J-June % of 125 Kt” („procent ianuarie-iunie de 125 kt”).

222 Tribunalul constată că, în ceea ce privește anul 1981 și cele două semestre din anul 1982, Comisia a dedus în mod corect din supravegherea reciprocă, în cursul reuniunilor periodice, a punerii în aplicare a unui sistem de limitare a vânzărilor lunare în comparație cu o perioadă anterioară, că acest sistem fusese adoptat de participanții la reuniuni.

223 Cu privire la anul 1983, Tribunalul constată în primul rând că din documentele prezentate de Comisie (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 33 și 74-87) rezultă că, la sfârșitul anului 1982 și la începutul anului 1983, producătorii de polipropilenă au discutat despre un sistem de cote pentru anul 1983.

224 Cu privire la întrebarea dacă negocierile respective s-au încheiat cu succes pentru primele două trimestre din anul 1983, astfel cum afirmă decizia (punctul 63 paragraful al treilea și punctul 64), Tribunalul subliniază că rezultă din procesul-verbal al reuniunii din 1 iunie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 40), la care reclamanta nu a participat, că 10 producători au raportat în cursul acestei reuniuni cifrele lor de vânzări din luna mai. De asemenea, în procesul-verbal al unei reuniuni interne a grupului Shell din 17 martie 1983 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 90) se precizează:

„... and would lead to a market share of approaching 12 % and well above the agreed Shell target of 11 %. Accordingly the following reduced sales targets were set and agreed by the integrated companies.”

(„... și ar conduce la o cotă de piață apropiată de 12 % și mult peste ținta Shell convenită, de 11 %. De aceea, societățile din grup au fixat și au convenit următoarele ținte de vânzări, mai reduse.”)

Sunt comunicate noile tonaje, după care se precizează că

„this would be 11.2 Pct of a market of 395 kt. The situation will be monitored carefully and any change from this agreed plan would need to be discussed beforehand with the other PIMS members.”

(„aceasta ar reprezenta 11,2 % dintr-o piață de 395 kt. Situația va fi monitorizată atent și orice abatere față de planul convenit va trebui să fie discutată în prealabil cu ceilalți membri ai PIMS.”)

225 În această privință, Tribunalul constată că a fost corectă deducția Comisiei din cele două documente combinate, conform căreia negocierile dintre producători conduseseră la instituirea unui sistem de cote. Nota internă a societății Shell arată că această societate solicita societăților naționale de vânzări să își reducă vânzările nu pentru a determina diminuarea volumului global de vânzări al grupului Shell, ci pentru a limita la 11 % cota de piață globală a grupului. O asemenea limitare exprimată în termenii unei cote de piață nu poate fi justificată decât în cadrul unui sistem de cote. De asemenea, procesul-verbal al reuniunii din 1 iunie 1983 constituie o dovadă suplimentară privind existența sistemului respectiv, căci un schimb de informații privind vânzările lunare ale diverșilor producători are ca scop principal controlarea respectării angajamentelor asumate.

226 În cele din urmă, trebuie subliniat că cifra de 11 % reprezentând cota de piață a grupului Shell apare nu numai în nota internă a societății Shell, ci și în alte două documente și anume o notă internă a societății ICI, în care această societate precizează că Shell a propus această cifră pentru sine, pentru Hoechst și ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 87), precum și procesul-verbal, întocmit de ICI, al reuniunii din 29 noiembrie 1982 dintre ICI și Shell, în cursul căreia a fost menționată propunerea anterioară (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 99).

227 Trebuie adăugat că din cauza obiectivelor identice ale diverselor măsuri de limitare a volumelor vânzărilor – respectiv diminuarea presiunii exercitate asupra prețurilor prin oferta excedentară – Comisia a fost îndreptățită să considere că acestea se încadrează într-un sistem de cote.

228 Cu privire la participarea reclamantei la acest sistem, trebuie precizat că reclamanta contestă că ar fi participat la el și că se referă în acest scop, pe de o parte, la punctul 66

ultimul paragraf, punctul 78 paragraful al zecelea și punctul 109 paragraful al cincilea din decizie și, pe de altă parte, la răspunsul societății ICI la cererea de informații (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 8), conform căruia Hercules „refused even to consider any quota system”, „even when Hercules did attend meetings they would not report their figures” și „the sales volume (of Amoco/Hercules/BP) was calculated by deducting from known total sales for West Europe (derived from Fides data) the total sales made by other producers which had declared detail of their sales volume” („a refuzat chiar și să se gândească la vreun sistem de cote”), („chiar și atunci când participa la reuniuni, Hercules refuza să raporteze cifrele sale”) și [„volumul vânzărilor (al Amoco/Hercules/BP) a fost calculat scăzând din suma cunoscută a vânzărilor din Europa de Vest (derivată din datele Fides) suma vânzărilor efectuate de ceilalți producători care au declarat detaliile volumului lor de vânzări”]. Reclamanta consideră că aceste elemente sunt coroborate de greșelile din tabelul intitulat „Producers’ Sales to West Europe” („Vânzările producătorilor în Europa de Vest”), care conține cifrele de vânzări ale acesteia, prin faptul că procesul-verbal al celor două reuniuni din ianuarie 1981 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 17) precizează că cifrele prezentate pentru Hercules rezultă din estimări, faptul că în documente cifrele reclamantei sunt menționate împreună cu cele ale societăților Amoco și BP și faptul că întotdeauna a depășit preținsele cote.

229 Tribunalul constată că, deși nu contestă faptele respective, Comisia nu le-a considerat suficiente pentru a infirma participarea societății Hercules la sistemul de cote având în vedere, în special, faptul că Hercules a pus să fie corectată cifra capacității sale nominale în cursul reuniunii din martie 1982 (comunicarea specifică, Hercules, anexa 43) și că în tabelul 2 intitulat „1983 Quarter 1 Proposal” („Propunere semestrul 1 din 1983”), anexat la procesul-verbal al reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33) la care reclamanta a participat, apare în dreptul denumirilor „Am./Herc./BP” mențiunea „seems O.K. to Herc. on 20/20/13 split. Subsequently amended to 21/21/11” („Hercules pare a fi de acord cu o repartizare de 20/20/13. Modificată ulterior în 21/21/11”). Ultimul extras dovedește cu atât mai mult rolul activ jucat de Hercules în negocierile privind cotele cu cât procesul-verbal al convorbirii telefonice din 3 decembrie 1982 dintre angajatul reclamantei desemnat prin inițiale și un angajat al societății ICI (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 88) precizează:

„F. B. phoned to say he has spoken to Geneva and they are willing to play along with 21 kt for 1st quarter, so are Hercules provided BP accepts the balance proposed. As far as the total for the whole year is concerned, Amoco feel that their share is a bit low if their cop. line is included... F.B. also narked by German Dutch attitude to his presence. Quite prepared to stay away unless he is accepted.”

[„F. B. a telefonat pentru a preciza că a vorbit cu cei din Geneva care s-au declarat de acord cu o participare bazată pe 21 kilotone pentru primul trimestru și că Hercules este de asemenea de acord, cu condiția ca BP să accepte repartizarea propusă. Cu privire la totalul anual, Amoco este de părere că are o cotă cam redusă dacă se include sectorul lor cop.(olimer)... F.B. deranjat, de asemenea, de reacția germanilor și olandezilor la prezența sa. Este hotărât să nu mai participe, dacă prezența sa nu este acceptată.”]

La aceste dovezi, Comisia adaugă că la sediul reclamantei a fost găsit un plan de repartizare a pieței pentru 1982 întocmit de Monte (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 71) și că Hercules nu a putut să ofere explicații în această privință.

230 Cu privire la perioada anterioară lui martie 1982, Tribunalul constată, pe de o parte, că, participând la sistemul de reuniuni periodice ale producătorilor de polipropilenă începând din 1979, reclamanta a asistat la negocierile pentru stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor-țintă

ale vânzărilor și, pe de altă parte, că i-a fost repartizată, fără ca ea să protesteze, o cotă calculată în baza cifrelor disponibile prin intermediul sistemului Fides.

231 Cu privire la perioada ulterioară lui martie 1982, Tribunalul constată că reclamanta a jucat un rol mai activ la discuțiile referitoare la cote, cu toate că nu apare în documentul intitulat „Scheme for discussions 'quota system 1982'” (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 69). La sediul reclamantei a fost găsit un plan de repartizare globală a pieței pentru 1982 întocmit de Monte (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 71), pe care aceasta l-a corectat în cursul reuniunii din martie 1982 pentru a elimina greșelile privind capacitatea sa maximă de producție nominală, ceea ce nu putea servi decât pentru a obține o cotă mai favorabilă (comunicarea specifică, Hercules, anexa 43); de asemenea, Tribunalul constată că în cursul reuniunilor din 13 mai și 21 septembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 24 și 30), reclamanta a prezentat informații privind producția sa viitoare și că, în cursul reuniunii din 2 decembrie 1982 (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 33), la care a participat, a dat impresia că ar putea fi de acord pentru o cotă comună cu BP și Amoco (autorul notei scrie „seems O.K.”); Tribunalul remarcă, în final, că în ziua următoare reuniunii reclamanta a contactat ICI pentru a comunica reacțiile societăților BP și Amoco față de cota propusă, precum și pentru a confirma acordul său (comunicarea generală a obiecțiilor, anexa 88).

232 Având în vedere aceste probe, se impune concluzia că într-adevăr Comisia a stabilit corespunzător cerințelor legale că reclamanta a participat la un sistem de cote, în măsura în care, chiar dacă poate că nu a subscris în mod expres la cota care i-a fost repartizată de către ceilalți producători pentru 1979 și 1980 sau la o limitare a vânzărilor lunare în comparație cu o perioadă anterioară pentru anul 1981 și 1982, reclamanta, pe de o parte, a primit informații privind limitările volumelor vânzărilor pe care concurenții le considerau necesare, privind cifrele de vânzări anterioare ale acestora și privind volumele-țintă ale vânzărilor pe care și le-au repartizat, iar pe de altă parte, prin prezența la reuniuni și prin lipsa opoziției față de cota care i-a fost repartizată, a dat concurenților impresia că va ține seama de aceste informații și de această cotă pentru a stabili politica pe care o va aplica pe piață și a favorizat astfel intenții comune între participanții la reuniuni. De asemenea, Comisia a stabilit corespunzător cerințelor legale că reclamanta a participat activ negocierile privind cotele începând din martie 1982 și se numără printre producătorii de polipropilenă între care au apărut intenții comune privind stabilirea volumelor-țintă ale vânzărilor pentru prima parte a anului 1983.

2. Aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE

A – Încadrarea juridică

a) Actul atacat

233 În conformitate cu decizia (punctul 81 primul paragraf), setul de planuri și aranjamente adoptate în cadrul sistemului de reuniuni periodice și instituționalizate a constituit un „acord” unic și continuu în sensul articolului 85 alineatul (1).

234 În acest caz, producătorii, prin subscrierea lor la un plan comun de reglementare a prețurilor și aprovizionărilor pe piața polipropilenei, au participat la un acord-cadru care s-a concretizat într-o serie de acorduri subordonate mai detaliate, elaborate la intervale periodice (decizie, punctul 81 paragraful al treilea).

235 Decizia (punctul 82 primul paragraf) afirmă în continuare că, la punerea în aplicare detaliată a planului general, s-a încheiat un acord expres pe diverse puncte, ca de exemplu

inițiativele individuale în materie de prețuri și planurile anuale de cote. Desigur că uneori producătorii nu au ajuns la un consens privind un proiect definitiv, ca de exemplu în cazul cotelor pentru 1981 și 1982. Cu toate acestea, faptul că aceștia au adoptat măsuri temporare, inclusiv schimbul de informații și compararea vânzărilor lunare cu rezultatele atinse în perioada de referință anterioară, implică nu numai un acord expres privind elaborarea și aplicarea unor asemenea măsuri, ci indică și existența unui acord implicit pentru a menține, în măsura posibilă, pozițiile respective ale producătorilor.

236 În ceea ce privește în special inițiativa din decembrie 1977, decizia (punctul 82 paragraful al treilea) afirmă că în cursul reuniunilor EATP unii producători, precum Hercules, Hoechst, ICI, Linz, Rhône-Poulenc, Saga și Solvay au subliniat, chiar de față cu clienții, că li se părea necesar să desfășoare o acțiune concertată pentru majorarea prețurilor. Producătorii mențineau contacte privind stabilirea prețurilor în afara reuniunilor EATP. În lumina acestor contacte recunoscute, Comisia consideră că mecanismul în temeiul căruia unul sau mai mulți dintre aceștia se plâneau de marjele lor de profit „insuficiente” și propuneau o acțiune comună, pe când alții își exprimau „sprijinul” pentru acele măsuri, se baza pe un acord privind prețurile. Aceasta adaugă că, și în absența unui contact, mecanismul respectiv putea să indice în sine un consens suficient pentru aplicarea unui acord în sensul articolului 85 alineatul (1).

237 Concluzia conform căreia ar fi existat un singur acord permanent nu este deloc afectată de faptul că unii producători, în mod inevitabil, nu au participat la toate reuniunile. Studiarea și punerea în aplicare a unei „inițiative” ar fi durat mai multe luni și o absență ocazională nu împiedica cu nimic participarea unui producător (decizie, punctul 83 primul paragraf).

238 Conform deciziei (punctul 86 primul paragraf), instituirea unui cartel, ca urmare a faptului că se baza pe un plan comun și detaliat, a constituit un „acord” în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

239 Decizia (punctul 86 paragraful al doilea) afirmă că noțiunea de „acord” și cea de „practică concertată” sunt diferite, dar că se poate întâmpla ca respectiva coluziune să prezinte într-o formă sau alta elemente de cooperare ilicită.

240 Noțiunea de „practică concertată” se referă la o formă de coordonare între întreprinderi care, fără a fi ajuns la etapa încheierii unui acord propriu-zis, substituie cu bună știință o cooperare practică între acestea în detrimentul concurenței (decizie, punctul 86 paragraful al treilea).

241 Conform deciziei (punctul 87 primul paragraf), tratatul a urmărit prin elaborarea unei noțiuni de „practică concertată” să împiedice întreprinderile să eludeze aplicarea articolului 85 alineatul (1) prin înțelegeri secrete care sunt contrare concurenței fără să constituie un acord definitiv, de exemplu prin informări reciproce prealabile cu privire la atitudinea preconizată de fiecare în scopul posibilității fiecăruia de a-și ajusta comportamentul comercial știind că la fel vor proceda și concurenții (a se vedea Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, cauza 48/69, menționată anterior).

242 Curtea a afirmat, în Hotărârea din 16 decembrie 1975, Suiker Unie (cauzele conexe 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, menționată anterior), că acele criterii de coordonare și cooperare definite de jurisprudență, departe de a necesita elaborarea unui adevărat „plan”, trebuie să fie interpretate în lumina concepției inerente privind dispozițiile tratatului referitoare la concurență, conform căreia orice operator economic trebuie să stabilească în mod autonom politica pe care intenționează să o desfășoare pe piața comună. Deși este adevărat că necesitatea de autonomie nu exclude dreptul întreprinderilor de

a se adapta în mod inteligent la comportamentul constatat sau anticipat al concurenților lor, aceasta exclude vehement orice contact direct sau indirect între ele ce are ca obiect fie influențarea comportamentului de pe piață al unui concurent actual sau potențial, fie informarea concurentului respectiv cu privire la comportamentul adoptat sau preconizat a fi adoptat pe piață (decizie, punctul 87 paragraful al doilea). Un asemenea comportament ar putea să intre sub incidența articolului 85 alineatul (1) ca „practică concertată”, chiar dacă părțile nu s-au înțeles în prealabil în privința unui plan comun de stabilire a acțiunii acestora pe piață, dar adoptă sau aderă la mecanismele secrete care facilitează coordonarea comportamentului comercial al acestora (decizie, punctul 87 paragraful al treilea prima teză).

243 Decizia (punctul 87 paragraful al treilea a treia teză) subliniază că, într-un cartel complex, este posibil ca unii producători să nu își fi exprimat întotdeauna consimțământul formal pentru un comportament adoptat de ceilalți, arătându-și totodată sprijinul general pentru planul respectiv și acționând în consecință. În anumite privințe, cooperarea și coluziunea constantă între producători la punerea în aplicare a acordului de ansamblu puteau prin urmare să capete anumite caracteristici specifice unei practici concertate (decizie, punctul 87 paragraful al treilea a cincea teză).

244 Conform deciziei (punctul 87 paragraful al patrulea), importanța noțiunii de „practică concertată” nu rezultă așadar din deosebirea dintre o asemenea practică și un „acord”, ci din deosebirea dintre o coluziune care intră sub incidența articolului 85 alineatul (1) și un simplu comportament paralel în absența oricărui element de concertare. Prin urmare, este de mică importanță forma precisă pe care coluziunea a avut-o în acest caz.

245 Decizia (punctul 88 primul și al doilea paragraf) constată că majoritatea producătorilor au pretins, în cursul procedurii administrative, că atitudinea lor în cadrul așa-numitelor „inițiative de prețuri” nu era rezultatul unui „acord” în sensul articolului 85 (a se vedea decizia, punctul 82) și că nu dovedește existența unei practici concertate, întrucât această noțiune implică „acte manifestate” pe piață; însă în cazul de față acestea lipsesc în totalitate, deoarece nicio listă de prețuri și niciun „preț-țintă” nu au fost vreodată comunicate clienților. Decizia respinge acest argument deoarece dacă ar fi necesar, în acest caz, să se bazeze pe existența unei practici concertate, obligația participanților de a adopta anumite măsuri pentru realizarea țintei lor comune ar fi stabilită pe deplin. Diversele inițiative în materie de prețuri au fost înregistrate în documente. De asemenea, este indubitabil că unii producători au acționat în paralel pentru a le pune în practică. Măsurile luate de producători, atât individual, cât și colectiv, reies din documente: procese-verbale ale reuniunilor, note interne, instrucțiuni și circulare către birourile de vânzări și scrisori către clienți. Este de mică importanță actul de a „publica” sau nu listele de prețuri. Instrucțiunile privind prețurile în sine nu numai că ofereau cea mai bună dovadă posibilă a acțiunii întreprinse de fiecare producător pentru realizarea țintei comune, ci ofereau, prin conținutul și cronologia acestora și dovada unei coluziuni.

b) Argumentele părților

246 Reclamanta susține că nu a participat nici la vreun acord, nici la vreo practică concertată și încearcă să demonstreze că nu sunt întrunite elementele constitutive ale acordului și practicii concertate în ceea ce o privește.

247 Pe de o parte, aceasta susține că nu a participat la niciun acord. În opinia acesteia, pentru ca o parte să contracteze obligații în temeiul unui acord, trebuie să aibă intenția de a contracta obligații, trebuie să își exprime consimțământul de a contracta obligații, trebuie să aibă competența pentru aceasta și, în final, trebuie să existe voințe comune.

248 Pe de altă parte, reclamanta susține că nu a participat nici la practici concertate. Cu toate că unii angajați ai societății au avut contacte cu concurenții, aceste contacte nu au avut nici ca obiect, nici ca efect fie influențarea comportamentului unui concurent pe piață, fie dezvăluirea comportamentului adoptat de Hercules. Comportamentul societății Hercules nu a întrunit criteriile din definiția practicii concertate, respectiv o „practică”, o coordonare și o cooperare (Hotărârea Curții din 16 decembrie 1975, cauzele conexate 40/73–48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, menționată anterior, punctele 173 și 174), un comportament paralel neputând să constituie de unul singur o practică concertată (Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, cauza 48/69, menționată anterior, punctul 66).

249 În final, reclamanta consideră că, pentru ca termenii „cooperare” și „coordonare” să aibă sens, aceștia trebuie să sugereze un anumit nivel de speranță reciprocă în funcționare, chiar dacă această speranță nu ajunge să constituie un „acord” (Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, menționată anterior, punctul 118). În acest caz, dovezile arată că ceilalți producători nu au avut niciodată o asemenea speranță și că nu și-ar fi putut face în mod rațional o asemenea speranță având în vedere comportamentul angajatului societății Hercules în cursul reuniunilor și comportamentul societății pe piață. De asemenea, comportamentul celorlalți producători pe piață nu ar fi făcut posibilă speranța că țintele stabilite în cursul discuțiilor pot fi atinse în realitate. Acest fenomen, astfel cum a remarcat domnul B., l-ar fi făcut să își piardă toate speranțele că ceilalți producători își vor coordona comportamentele în raport cu comportamentul său.

250 Comisia face trimitere la afirmațiile anterioare privind participarea angajatului reclamantei la reuniuni. Aceasta adaugă totuși, cu privire la participarea societății Hercules la o practică concertată, că atâta timp cât dovezile arată că Hercules a participat la reuniuni și a avut alte contacte în cadrul cărora aveau loc discuții privind prețurile și cotele – ceea ce demonstrează interesul acesteia pentru discuțiile respective și contribuția acesteia la discuții – această societate nu poate scăpa de răspundere, chiar dacă afirmă că nu a comunicat niciodată sau decât rar un anumit tip de informații celorlalți producători sau că nu a încercat niciodată să îi convingă în mod explicit pe concurenți să acționeze într-un anumit fel pe piață.

251 Comisia consideră că există o practică concertată din moment ce există o concertare având ca obiect restrângerea autonomiei întreprinderilor unele în raport cu celelalte, chiar dacă pe piață nu s-a constatat niciun comportament concret. Comisia consideră că dezbaterile privește sensul termenului „practică”. Aceasta se opune argumentului societății Hercules, conform căruia acest termen are sensul restrâns de „comportament pe piață”. În opinia Comisiei, acest termen poate să desemneze simplul act de a participa la contacte, în măsura în care acestea au ca obiect restrângerea autonomiei întreprinderilor.

252 Comisia adaugă că dacă ar fi necesare cele două elemente – concertare și comportament pe piață – pentru existența unei practici concertate, acest lucru ar duce la excluderea din domeniul de aplicare a articolului 85 a unei întregi varietăți de practici care au ca obiect, dar nu neapărat și ca efect, denaturarea concurenței pe piața comună. S-ar ajunge astfel la anularea unei părți din domeniul de aplicare a articolului 85. De asemenea, acest argument nu este în conformitate cu jurisprudența Curții privind noțiunea de „practică concertată” (Hotărârea din 14 iulie 1972, cauza 48/69, menționată anterior, punctul 66; Hotărârea din 16 decembrie 1975, cauzele conexate 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, menționată anterior, punctul 26; Hotărârea din 14 iulie 1981, Züchner, cauza 172/80, Rec., p. 2021, punctul 14). Cu toate că această jurisprudență menționează de fiecare dată practici de pe piață, acestea nu sunt menționate ca elemente constitutive ale încălcării, astfel cum susține reclamanta, ci ca elemente de fapt pe baza cărora se poate deduce concertarea. În conformitate

cu această jurisprudență, nu este necesar un comportament concret pe piață. Se cere numai existența unui contact între operatorii economici, caracteristic renunțării acestora la autonomia lor necesară.

253 Comisia consideră că, pentru existența unei încălcări a articolului 85, nu este necesar ca întreprinderile să fi pus în practică ceea ce au convenit. Faptul interzis de articolul 85 alineatul (1) există în totalitate din momentul în care intenția de a înlocui o cooperare cu riscurile concurenței se materializează într-o concertare, fără a fi necesar să existe, după aceea, comportamente pe piață care pot fi constatate.

c) Aprecierea Tribunalului

254 Trebuie constatat că fiecare fapt utilizat împotriva reclamantei a fost încadrat de Comisie fie ca acord, fie ca practică concertată în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE. Din lectura combinată a punctului 80 paragraful al doilea, a punctului 81 paragraful al treilea și a punctului 82 primul paragraf din decizie rezultă că, în principal, fiecare dintre aceste elemente diferite a fost încadrat de Comisie ca „acord” .

255 În același mod, din lectura combinată a punctului 86 paragraful al doilea și paragraful al treilea, a punctului 87 paragraful al treilea și a punctului 88 din decizie rezultă că, în subsidiar, Comisia a încadrat ca „practici concentrate” elementele componente ale încălcării, deși acestea nu permiteau concluzia că părțile se înțeleseseră în prealabil în privința unui plan comun pentru acțiunea lor pe piață, ci adoptaseră sau aderaseră la mecanisme de coluziune care facilitau coordonarea politicilor lor comerciale, adică nu permiteau să se stabilească, din cauza caracterului complex al cartelului, faptul că unii producători își exprimaseră consimțământul formal pentru un comportament adoptat de ceilalți, arătând totodată sprijinul general pentru planul respectiv și acționând în consecință. Astfel, decizia a ajuns la concluzia că, în anumite privințe, cooperarea și coluziunea constantă între producători la punerea în aplicare a unui acord general puteau prezenta anumite caracteristici specifice unei practici concertate.

256 Tribunalul constată că, întrucât din jurisprudența Curții reiese că, pentru a exista un acord în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, este suficient ca întreprinderile în cauză să își fi exprimat voința comună de a se comporta pe piață într-un mod stabilit (a se vedea Hotărârea din 15 iulie 1970, ACF Chemiefarma/Comisia, cauza 41/69, Rec., p. 661, punctul 112, precum și Hotărârea din 29 octombrie 1980, Heintz van Landewyck/Comisia, cauzele conexe 209/78–215/78 și 218/78, Rec., p. 3125, punctul 86), Comisia era îndreptățită să încadreze ca acorduri în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE intențiile comune ale reclamantei și celorlalți producători de polipropilenă pe care le-a stabilit corespunzător cerințelor legale și care priveau inițiativele de prețuri, măsurile pentru facilitarea punerii în aplicare a inițiativelor de prețuri, precum și volumele-țintă ale vânzărilor pentru prima jumătate a anului 1983.

257 De asemenea, este întemeiată concluzia Comisiei, după ce a stabilit corespunzător cerințelor legale că efectele inițiativelor de prețuri au continuat până în noiembrie 1983, că încălcarea a durat până în noiembrie 1983 cel puțin. Din jurisprudența Curții reiese că articolul 85 se aplică, de asemenea, acordurilor care nu mai sunt în vigoare, dar care continuă să producă efecte și după încetarea oficială a acestora (Hotărârea din 3 iulie 1985, Binon, cauza 243/83, Rec., p. 2015, punctul 17).

258 Pentru a defini noțiunea de practică concertată, este necesar să se facă trimitere la jurisprudența Curții, din care reiese că acele criterii de coordonare și cooperare pe care le-a

stabilit anterior trebuie să fie înțelese în lumina concepției inerente dispozițiilor Tratatului CEE referitoare la concurență, conform căreia orice operator economic trebuie să stabilească în mod autonom politica pe care intenționează să o urmeze pe piața comună. Cu toate că această condiție de autonomie nu exclude dreptul operatorilor economici de a se adapta în mod inteligent la comportamentul constatat sau anticipat al concurenților lor, ea exclude vehement orice contact direct sau indirect între operatori ce are ca obiect sau ca efect fie influențarea comportamentului de pe piață al unui concurent actual sau potențial, fie informarea concurentului respectiv cu privire la comportamentul adoptat sau urmând a fi adoptat de operator pe piață (Hotărârea din 16 decembrie 1975, cauzele conexe 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, menționată anterior, punctele 173 și 174).

259 În acest caz, reclamanta a participat la reuniuni având ca obiect stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor-țintă ale vânzărilor, reuniuni în cursul cărora concurenții făceau schimburi de informații privind prețurile pe care doreau să le vadă practicate pe piață, prețurile pe care intenționau să le practice, pragul lor de rentabilitate, limitele volumelor vânzărilor pe care le considerau necesare sau cifrele lor de vânzări. Prin participarea sa la aceste reuniuni, reclamanta a luat parte, împreună cu concurenții săi, la o concertare având ca obiect influențarea comportamentului acestora pe piață și dezvoltarea comportamentului pe care fiecare producător intenționa să îl adopte pe piață.

260 Astfel, reclamanta nu numai că a urmărit obiectivul de a elimina în avans incertitudinea referitoare la comportamentul viitor al concurenților săi, ci a trebuit în mod necesar să ia în seamă, direct sau indirect, informațiile obținute în cadrul reuniunilor respective pentru a stabili politica pe care intenționa să o aplice pe piață. De asemenea, concurenții acesteia au luat în seamă în mod necesar, direct sau indirect, informațiile pe care reclamanta le-a dezvoltat cu privire la comportamentul pe care îl adoptase sau pe care urma să îl adopte pe piață pentru a stabili politica pe care ei intenționau să o aplice pe piață.

261 Prin urmare, rezultă că au fost încadrate în mod întemeiat de către Comisie reuniunile periodice ale producătorilor de polipropilenă la care a participat reclamanta între începutul anului 1979 și august 1983, precum și participarea acesteia la stabilirea volumelor-țintă ale vânzărilor pentru 1979-1982, în temeiul obiectului acestora, ca practici concertate în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

262 Cu privire la întrebarea dacă într-adevăr era îndreptățită concluzia Comisiei privind existența unei încălcări unice, încadrate la articolul 1 din decizie ca „un acord și o practică concertată”, Tribunalul reamintește că diversele practici concertate constatate și acorduri încheiate se încadrau, pe motivul obiectului lor identic, în sistemele de reuniuni periodice, de stabilire a prețurilor-țintă și de cote.

263 Trebuie subliniat că aceste sisteme se încadrau într-un set de eforturi ale întreprinderilor în cauză pentru un obiectiv economic unic, acela de a denatura evoluția normală a prețurilor pe piața polipropilenei. Prin urmare, ar fi artificială subdivizarea acestui comportament continuu, caracterizat printr-un obiectiv unic și considerarea acestuia ca reprezentând mai multe încălcări diferite. Reclamanta a participat – timp de mai mulți ani – la un ansamblu integrat de sisteme care constituie o încălcare unică, concretizată treptat atât prin acorduri, cât și prin practici concertate ilicite.

264 Trebuie subliniat că, de asemenea, Comisia a încadrat în mod corect această încălcare unică drept „un acord și o practică concertată”, din moment ce această încălcare conținea totodată elemente care necesitau să fie considerate „acorduri” și elemente care necesitau să fie considerate „practici concertate”. În fața acestei încălcări complexe, dubla încadrare efectuată

de Comisie la articolul 1 din decizie trebuie să fie înțeleasă nu ca o încadrare care necesită simultan și cumulativ dovada că fiecare dintre aceste elemente de fapt prezintă elementele constitutive ale unui acord și ale unei practici concertate, ci ca o desemnare a unui ansamblu complex alcătuit din elemente de fapt, dintre care unele au fost încadrate ca acorduri, iar altele ca practici concertate în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, care nu prevede o încadrare specifică pentru acest tip de încălcare complexă.

265 Prin urmare, obiecția reclamantei trebuie să fie respinsă.

B – Efectul restrictiv asupra concurenței

a) Actul atacat

266 Decizia (punctul 90 primul paragraf și paragraful al doilea) subliniază că pentru aplicarea articolului 85 alineatul (1) nu este necesar, având în vedere obiectul vizibil anticoncurențial al acordului, să se demonstreze un efect contrar concurenței. Însă, în acest caz, totul arată că acordul a avut într-adevăr un efect vizibil asupra condițiilor concurenței.

b) Argumentele părților

267 Reclamanta susține că faptele care îi sunt reproșate nu puteau să restrângă, ca atare, concurența. Comisia s-a mulțumit să presupună că a fost denaturată concurența în mod substanțial fără să ia în considerare dovezile care indicau că pretinsele inițiative de prețuri nu au avut niciodată efecte pe piață și că, în consecință, efectele asupra cumpărătorilor erau neglijabile sau inexistente. De asemenea, presupunând chiar că au existat instrucțiuni privind prețurile paralele, condiția referitoare la efectul asupra concurenței nu este îndeplinită din moment ce nu există raportul cauză-efect între, pe de o parte, reuniuni și instrucțiuni privind prețurile paralele și, pe de altă parte, modificarea prețurilor practice (Hotărârea Curții din 30 iunie 1966, Maschinenbau Ulm, cauza 56/65, Rec., p. 337 și Hotărârea Curții din 13 iulie 1966, cauzele conexe 56/64 și 58/64, menționată anterior).

268 Comisia răspunde că participarea reclamantei la încălcare a afectat în mod real concurența și, în special, prețurile. Aceasta adaugă că nu activitățile societății Hercules sunt cele care trebuie să aibă un efect considerabil asupra concurenței, ci activitățile cartelului în ansamblu la care Hercules a contribuit într-o măsură deloc neglijabilă.

c) Aprecierea Tribunalului

269 Tribunalul constată că argumentația reclamantei urmărește să demonstreze că participarea sa la reuniunile periodice ale producătorilor de polipropilenă nu intră sub incidența articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, în măsura în care comportamentul său concurențial pe piață dovedește că această participare nu avea obiect sau efect anticoncurențial.

270 Articolul 85 alineatul (1) din Tratatul CEE interzice ca fiind incompatibile cu piața comună orice acorduri între întreprinderi sau practici concertate care pot să afecteze comerțul dintre statele membre și care au ca obiect sau ca efect împiedicarea, restrângerea sau denaturarea concurenței în interiorul pieței comune, în special cele care constau în stabilirea, direct sau indirect, a prețurilor de cumpărare sau de vânzare sau a oricăror altor condiții de tranzacționare și împărțirea piețelor sau surselor de aprovizionare.

271 Tribunalul reamintește că din propriile aprecieri referitoare la constatările faptelor făcute de Comisie rezultă că reuniunile periodice la care a participat reclamanta împreună cu concurenții aveau ca obiect restrângerea concurenței în interiorul pieței comune, în special prin stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor-țintă ale vânzărilor și că, în consecință, participarea acesteia la reuniunile respective nu era lipsită de obiect anticoncurențial în sensul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

272 Pe de altă parte, trebuie respinsă argumentația reclamantei, care urmărește să demonstreze că activitățile sale nu puteau să exercite vreo influență pe piață, din moment ce întrebarea pertinentă nu este dacă participarea individuală a reclamantei la încălcarea a fost de natură să exercite vreo influență pe piață, ci aceea dacă încălcarea la care a participat a putut să exercite vreo influență pe piață. În acest sens, trebuie subliniat că întreprinderile care au participat la încălcarea constatată în decizie dețin aproape în totalitate piața, ceea ce face dovada faptului că încălcarea pe care au comis-o împreună a putut să influențeze piața.

273 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

C – Efectul asupra comerțului între statele membre

a) Actul atacat

274 Decizia (punctul 93 primul paragraf) afirmă că acordul între producători era în măsură să producă un efect vizibil asupra comerțului dintre statele membre.

275 În acest caz, caracterul universal al aranjamentelor secrete, care cuprindeau practic ansamblul vânzărilor unui produs industrial de importanță majoră în întreaga Comunitate (și în alte țări din Europa de Vest), era ca atare în măsură să deturneze comerțul de la circuitele care s-ar fi format în absența unui asemenea acord (decizie, punctul 93 paragraful al treilea). Conform deciziei (punctul 93 paragraful al patrulea), stabilirea prețurilor la un nivel artificial printr-un acord, în loc să lase pieței sarcina de a-și găsi propriul echilibru, a denaturat structura concurenței în întreaga Comunitate. Întreprinderile au scăpat de necesitatea imediată de a reacționa la forțele pieței și de a aborda problema supracapacităților a căror existență o constataseră.

276 Decizia (punctul 94) precizează că stabilirea prețurilor-țintă în funcție de statul membru, discutate în cursul reuniunilor naționale, deși necesită să se țină cont într-o anumită măsură de situația locală, a denaturat în mod necesar regimul comercial și a redus diferențele de prețuri legate de eficacitatea mai mare sau mai mică a producătorilor. Sistemul de „account leadership” a accentuat efectul aranjamentelor privind prețurile prin faptul că orientau clienții către anumiți producători identificați după nume. Comisia recunoaște că la stabilirea cotelor sau a țințelor producătorii nu au defalcat alocările de volume în funcție de statul membru sau de regiune. Cu toate acestea, însăși existența unei cote sau unei ținte contribuie la restrângerea posibilităților unui producător.

b) Argumentele părților

277 Reclamanta susține că faptele care îi sunt reproșate nu puteau, ca atare, să aducă atingere comerțului dintre statele membre (Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, menționată anterior, punctul 64; Hotărârea Curții din 16 decembrie 1975, cauzele conexe 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, menționată anterior, punctele 172 și 173).

278 În această privință, Comisia face trimitere la afirmațiile de la punctele 93 și 94 din decizie.

c) Aprecierea Tribunalului

279 Trebuie subliniat că, în contradicție cu afirmațiile reclamantei, nu era obligația Comisiei să demonstreze că participarea reclamantei la un acord și o practică concertată a avut un efect vizibil asupra comerțului dintre statele membre. Articolul 85 alineatul (1) din Tratatul CEE prevede doar că acordurile și practicile concertate restrictive asupra concurenței pot afecta comerțul dintre statele membre. În acest sens, trebuie constatat că restrângerile constatate asupra concurenței erau în măsură să deturneze fluxurile comerciale de la tendința pe care ar fi avut-o altfel (a se vedea Hotărârea Curții din 29 octombrie 1980, cauzele conexe 209/78-215/78 și 218/78, menționată anterior, punctul 172).

280 Prin urmare, Comisia a stabilit corespunzător cerințelor legale la punctele 93 și 94 din decizie că încălcarea la care a participat reclamanta era în măsură să afecteze comerțul dintre statele membre, fără să fie necesar să demonstreze că participarea individuală a reclamantei a afectat comerțul dintre statele membre.

281 Prin urmare, obiecția reclamantei nu poate fi acceptată.

D – Răspunderea colectivă

a) Actul atacat

282 Conform deciziei (punctul 83 primul paragraf), concluzia că ar fi existat un singur acord permanent nu este deloc afectată de faptul că unii producători, în mod inevitabil, nu au participat la toate reuniunile. Studiarea și punerea în aplicare a unei „inițiative” ar fi durat mai multe luni, iar o absență ocazională nu împiedica cu nimic participarea unui producător la inițiativă. În orice caz, informarea absenților cu privire la deciziile luate în cursul reuniunilor constituia o practică obișnuită. Toate întreprinderile destinate ale prezentei decizii au participat la conceperea planurilor în ansamblu și la discuțiile privind detaliile, iar gradul lor de răspundere nu este diminuat de absența ocazională de la o reuniune oarecare (sau, în cazul societății Shell, de la toate reuniunile plene).

283 Decizia (punctul 83 paragraful al doilea) adaugă că esența prezentei cauze constă în asocierea producătorilor pentru o perioadă de timp considerabilă în scopul realizării unui obiectiv comun, precum și că fiecare participant trebuie să își asume răspunderea care îi revine nu numai din rolul său direct, ci și din punerea în aplicare a acordului în ansamblu. Prin urmare, gradul de participare al fiecărui producător nu este stabilit în funcție de perioada din care datează instrucțiunile lor privind prețurile găsite cu ocazia verificărilor, ci de întreaga perioadă cât a durat adeziunea la inițiativa comună.

284 Acest considerent se aplică și societăților Anic și Rhône-Poulenc, care au părăsit sectorul polipropilenei anterior verificărilor Comisiei. Nu s-a găsit nicio instrucțiune privind prețurile de la aceste societăți către birourile lor de vânzări. Cu toate acestea, documentele găsite indică prezența lor la reuniuni și participarea la volumele-țintă și la planurile de cote. Acordul trebuie să fie considerat în ansamblul său, iar participarea întreprinderilor este dovedită și în absența instrucțiunilor privind prețurile pe care le-ar fi putut da (decizie, punctul 83 paragraful al treilea).

b) Argumentele părților

285 Reclamanta subliniază că acele concluzii la care Comisia ajunge pe baza dovezilor disponibile sunt, în mare măsură, incorecte. Comisia nu a avut temei să adopte o abordare care presupune „culpabilitate prin asociere” și ar trebui prin urmare să dovedească participarea societății Hercules la fiecare dintre încălcările denunțate la articolul 1 din decizie, astfel cum a precizat Curtea în Hotărârea ACNA, în care a recunoscut rolul special jucat de această întreprindere în cadrul cartelului și în consecință a redus amenda care i-a fost aplicată (Hotărârea din 14 iulie 1972, ACNA/Comisia, cauza 57/69, Rec., p. 933, punctul 75). Pe de altă parte, Comisia nu poate să creeze o încălcare nouă a articolului 85 alineatul (1), care constă în simpla cunoaștere a încălcărilor comise de alții. Prin urmare, aceasta trebuie să dovedească participarea concretă a societății Hercules, nu simplul „consimțământ pasiv” la încălcările comise de alții.

286 Comisia răspunde că decizia nu reproșează fiecărei întreprinderi că a participat la fiecare dintre elementele încălcării menționate la articolul 1. Decizia stabilește că fiecare întreprindere a încălcat articolul 85 alineatul (1) din Tratatul CEE participând la un acord continuu și la o practică concertată prin intermediul cărora producătorii au desfășurat în general activitățile descrise la articolul 1, astfel cum reiese din lectura corectă a articolului 1 din decizie coroborat cu punctul 81 paragraful al treilea și punctul 83 din motivele deciziei. Cartelul de pe piața polipropilenei ar trebui să fie considerat un „acord-cadru” global cu aspecte complementare. Prin urmare, o întreprindere nu poate să împartă acordurile cartelului în componentele acestora pentru a contesta participarea sa la unul dintre acestea.

287 Comisia consideră că numeroase dovezi arată că diversele acțiuni desfășurate în cadrul cartelului nu sunt decât aspecte ale aceleiași realități conexe printr-o rețea de reuniuni sistematice, periodice și frecvente la diverse niveluri. Atât timp cât Hercules era implicată în acel „acord-cadru”, aceasta nu se putea elibera de răspunderea sa, fiind astfel inutil pentru aceasta să încerce să demonstreze că era mai puțin implicată decât ceilalți producători în ceea ce privește unul din aspectele încălcării. Prin urmare, fiecare participant trebuie să își asume răspunderea care decurge nu numai din rolul său direct, ci și din punerea în aplicare a acordului în ansamblu. Trimiterea la cauza privind coloranții, făcută de Hercules, este irelevantă întrucât există o diferență între a nu participa deloc la anumite inițiative, astfel cum a fost cazul ACNA și a nu participa activ numai la unele aspecte ale inițiativelor, astfel cum a fost cazul Hercules.

288 În opinia Comisiei, Hercules greșește crezând că poate afirma că i se reproșează în esență că a avut cunoștința despre încălcările comise de alții sau că a dat dovadă de un „consimțământ pasiv”. Hercules recunoaște că unul dintre angajații săi a participat la reuniunile în cursul cărora se discutau prețurile și cotele. De asemenea, recunoaște că a primit de la „concurenți” informații importante referitoare la aceștia, dar susține totodată că nu a furnizat decât puține informații sau deloc. Aceasta a dat instrucțiuni privind prețurile conforme cu rezultatul reuniunilor. Niciunul dintre argumentele prin care încearcă să demonstreze că a fost mai puțin utilă decât alte societăți în sistemul de cote nu o eliberează de răspundere pentru planul de ansamblu, din moment ce sistemul de cote nu avea decât un caracter subsidiar de sprijin pentru acțiunea referitoare la prețuri.

c) Aprecierea Tribunalului

289 Din aprecierile Tribunalului referitoare la constatările de fapt efectuate de Comisie și la aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE rezultă că aceasta a stabilit corespunzător cerințelor legale întrunirea de către reclamantă a fiecăruia dintre elementele

constitutive ale încălcării imputate în decizie și că, prin urmare, Comisia nu i-a imputat răspunderea pentru comportamentul altor producători.

290 În această privință, este de precizat că punctul 83 paragraful al doilea și paragraful al treilea din decizie nu infirmă această constatare din moment ce urmărește în principal să justifice stabilirea încălcării în cazul întreprinderilor pentru care Comisia nu a găsit instrucțiuni privind prețurile din întreaga perioadă a participării acestora la sistemul de reuniuni periodice.

291 În consecință, această obiecție trebuie să fie respinsă.

3. Concluzie

292 Din considerentele precedente rezultă că trebuie să fie respinse obiecțiile reclamantei cu privire la constatările de fapt și la aplicarea articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE efectuate de Comisie în actul atacat.

Cu privire la încălcarea principiului egalității de tratament

293 Reclamanta susține că simplul act al prezenței ocazionale a unuia dintre angajații săi la reuniuni nu este suficient pentru a dovedi că a încălcat articolul 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, în timp ce Amoco și BP, care au avut totuși contacte cu alți producători, nu au fost declarate vinovate de încălcare. În opinia reclamantei, refuzul clar dovedit al acestor trei societăți de a favoriza planurile de repartizare a pieței ar trebui să convingă Comisia că niciuna dintre cele trei nu a consimțit sau participat la acordurile privind prețurile.

294 Comisia susține că punctul 78 din decizie precizează clar că motivul pentru care Amoco și BP nu se numără printre destinatarii deciziei este că „probele erau insuficiente pentru a stabili în mod decisiv participarea acestora la o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE”. Faptul că nu exista nicio dovadă că aceste întreprinderi au participat vreodată la reuniuni a fost desigur important, întrucât îngreuna stabilirea participării acestora la acord. În opinia Comisiei, societății Hercules i se reproșează nu numai că a participat la reuniuni sau a primit informații privind reuniunile la care nu a participat, ci comportamentul său în ansamblu, astfel cum reiese clar din numeroasele dovezi privind participarea sa la cartel (în special prin formularea unor instrucțiuni privind prețurile cu efecte asupra prețurilor-țintă stabilite în cursul reuniunilor). Prin urmare, este inutil pentru Hercules, în scopul reducerii răspunderii sale, să indice ocaziile în care reprezentantul său nu a asistat la reuniuni, din moment ce Comisia nu a pretins deloc că ar fi participat la acestea.

295 Tribunalul constată că, pentru existența unei încălcări a principiului egalității de tratament, este necesar ca situațiile asemănătoare să fi fost tratate diferit. Însă, în acest caz, trebuie subliniat că situația reclamantei diferă de situația societăților Amoco și BP prin faptul că, spre deosebire de cele două întreprinderi, Hercules a participat la sistemul de reuniuni periodice în cursul cărora se stabileau prețurile-țintă și volumele-țintă ale vânzărilor și concurenți făceau schimburi de informații privind acțiunile lor viitoare. În consecință, principiul egalității de tratament nu a fost încălcat.

Cu privire la motivare

1. Motivare insuficientă

296 Reclamanta reamintește că orice decizie adoptată încălcând obligația de motivare prevăzută la articolul 190 din Tratatul CEE trebuie să fie anulată. Decizia în litigiu nu este motivată suficient întrucât Comisia nu a efectuat o anchetă completă și și-a bazat concluziile pe dovezi insuficiente. Insuficiența motivării ține de absența investigării faptelor pertinente și a efectelor pe care pretinsul comportament al producătorilor l-ar fi putut avea pe piață; aceasta ține, de asemenea, de refuzul Comisiei de a lua în considerare informații importante și de faptul că a selectat în mod nedrept și inconsecvent dovezile care păreau să îi sprijine punctul de vedere.

297 Comisia subliniază că cererea societății Hercules în această privință nu este sprijinită de niciun argument. Exemplele pe care Hercules își bazează concluzia privind caracterul incomplet al anchetelor Comisiei nu sunt concludente.

298 Tribunalul constată că din propriile aprecieri referitoare la constatările faptelor făcute de Comisie pentru dovedirea încălcării rezultă că de fapt Comisia a investigat și stabilit în mod corect faptele pertinente bazându-se pe dovezi suficiente, precum și că a motivat decizia corespunzător cerințelor legale.

299 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

2. Absența referirii la raportul consilierului-auditor

300 Reclamanta susține că rezultă în mod clar din decizia Comisiei de instituire a funcției de consilier-auditor, precum și din mandatul încredințat acestuia, că atunci când adoptă o decizie Comisia trebuie să țină seama de avizul consilierului-auditor, deși nu are obligația de a-l respecta. În acest caz, nu se face nicio referire la avizul respectiv, ceea ce încalcă articolul 190 din Tratatul CEE.

301 Comisia afirmă că raportul consilierului-auditor nu constituie un aviz obligatoriu în sensul articolului 190 din Tratatul CEE, întrucât acest articol are în vedere numai avizele cerute de tratat sau de legislația secundară adoptată în temeiul tratatului. Avizul consilierului-auditor nu este prevăzut decât în mandatul definit de Comisie.

302 Tribunalul subliniază, cu titlu introductiv, că dispozițiile relevante din mandatul consilierului-auditor, care este anexat la *Raportul al treisprezecelea privind politica în domeniul concurenței*, sunt următoarele:

„Articolul 2

Consilierul-auditor are ca misiune să asigure buna desfășurare a ședinței și să contribuie astfel la caracterul obiectiv al ședinței și al eventualei decizii ulterioare. Acesta se asigură în special ca toate elementele să fie pertinente, să fie favorabile sau defavorabile părților interesate, să fie în mod corespunzător luate în considerare la elaborarea proiectelor de decizie ale Comisiei în domeniul concurenței. În exercițiul funcțiilor sale, acesta asigură respectarea dreptului la apărare, ținând seama totodată de necesitatea unei aplicări eficiente a regulilor de concurență, în conformitate cu dispozițiile în vigoare și principiile acceptate de Curtea de Justiție.

Articolul 5

Consilierul-auditor adresează Directorului General pentru Concurență rapoarte privind desfășurarea ședinței și privind concluziile la care ajunge. Acesta formulează propriile observații cu privire la desfășurarea procedurii. Aceste observații pot privi, printre altele,

necesitatea de informații suplimentare, renunțarea la unele puncte din obiecții sau comunicarea unor obiecții suplimentare.

Articolul 6

În exercițiul funcțiilor definite la articolul 2, consilierul-auditor poate, dacă el consideră necesar, să transmită observațiile sale direct membrului Comisiei însărcinat cu domeniul concurenței atunci când a prezentat acestuia studiul proiectului deciziei destinat Comitetului consultativ pentru înțelegeri și poziții dominante.

Articolul 7

Dacă este necesar, membrul Comisiei însărcinat cu domeniul concurenței poate să decidă, la cererea consilierului-auditor, să conexeze avizul final emis de acesta la proiectul de decizie prezentat Comisiei, astfel încât să ofere garanția că aceasta, atunci când se pronunță cu privire la o cauză individuală în calitate de instanță de decizie, este informată pe deplin despre toate elementele cauzei.”

303 Din formularea mandatului consilierului-auditor rezultă că raportul acestuia nu trebuie să fie comunicat în mod obligatoriu nici Comitetului consultativ, nici Comisiei. De fapt, nicio dispoziție nu prevede transmiterea acestui raport Comitetului consultativ. Deși este adevărat că respectivul consilier-auditor are obligația de a trimite rapoarte Directorului General pentru Concurență (articolul 5) și dreptul, dacă el consideră necesar, de a transmite observațiile sale direct membrului Comisiei însărcinat cu domeniul concurenței (articolul 6), care la rândul său are dreptul de a conexe, la cererea consilierului-auditor, avizul final al acestuia din urmă la proiectul de decizie prezentat Comisiei (articolul 7), nu există totuși nicio dispoziție care să prevadă pentru consilierul-auditor, Directorul General pentru Concurență sau membrul Comisiei însărcinat cu domeniul concurenței, obligația de a transmite Comisiei raportul consilierului-auditor. Rezultă că acest raport nu constituie, în sensul articolului 190 din Tratatul CEE, un aviz pe care Comisia trebuie să îl obțină atunci când adoptă o decizie în temeiul articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

304 În aceste condiții, trebuie să fie respinsă cererea reclamantei din replică pentru examinarea de către Tribunal a raportului consilierului-auditor.

305 În consecință, obiecția întemeiată pe încălcarea articolului 190 din Tratatul CEE trebuie să fie respinsă.

Cu privire la amendă

306 Reclamanta afirmă că decizia a încălcat articolul 15 din Regulamentul nr. 17 întrucât nu a apreciat în mod corespunzător durata și gravitatea încălcării invocate împotriva sa.

1. Prescripția

307 Reclamanta susține că este necesar să se aplice prescripția prevăzută de Regulamentul (CEE) nr. 2988/74 al Consiliului din 26 noiembrie 1974 privind termenele de prescripție a acțiunilor și a aplicării sancțiunilor conform normelor Comunității Economice Europene privind transporturile și concurența (JO L 319, p. 1, denumit în continuare „Regulamentul nr. 2988/74”). Comisia a considerat că a existat o serie continuă de activități ulterior acordului privind „prețurile minimale” din 1977. Însă Hercules, deși a fost informată în această privință,

nu a participat la acest acord, iar comportamentul său nu poate fi considerat ca făcând parte integrantă dintr-o conduită continuă din 1977.

308 Comisia reafirmă că reclamantei i se reproșează participarea la un acord unic și continuu, ceea ce împiedică aplicarea în acest caz a normelor privind prescripția.

309 Tribunalul constată că, în conformitate cu articolul 1 alineatul (2) din Regulamentul 2988/74, prescripția de cinci ani pentru dreptul Comisiei de a impune amenzi începe să curgă din ziua în care a încetat încălcarea în cazul în care continuă încălcarea reglementărilor sau în cazul unor încălcări repetate.

310 În acest caz, rezultă din aprecierile Tribunalului referitoare la dovedirea încălcării că reclamanta a participat la o încălcare unică începând din noiembrie 1977, moment în care a subscris la un acord privind stabilirea unor prețuri-țintă pentru 1 decembrie 1977 și a continuat până în noiembrie 1983. În această privință, trebuie amintit că încălcarea a avut un caracter continuu între momentul încheierii acordului și acordurile practice concertate constatate din 1979, caracter care este confirmat de contactele pe care reclamanta le-a avut neîntrerupt cu ceilalți producători începând din 1977.

311 În consecință, reclamanta nu poate să se prevaleze de prescripția amenzilor.

2. Durata încălcării

312 Reclamanta subliniază că durata încălcării pare să fi jucat un rol important la stabilirea amenzii, însă metoda de calculare a amenzilor nu a fost explicată de către Comisie. Însă societății Hercules nu i se poate reproșa nicio încălcare anterioară lui 1979.

313 Comisia răspunde că a stabilit corespunzător cerințelor legale durata încălcării și că a precizat la punctul 107 paragraful al treilea din decizie că a luat în considerare faptul că elementele cele mai grave ale încălcării au apărut abia la începutul anului 1979 și că a ținut seama de acesta la stabilirea valorii amenzii.

314 Tribunalul reamintește constatarea sa privind corectitudinea aprecierii de către Comisie a duratei încălcării de către reclamantă a articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

315 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

3. Gravitatea încălcării

A – Rolul limitat al reclamantei

316 Reclamanta susține că amenda aplicată este excesivă în raport cu posibila neglijență care a putut fi dovedită și că, în consecință, trebuie să fie anulată sau redusă substanțial, chiar dacă articolul 1 nu este anulat sau nu este decât parțial anulat.

317 Aceasta afirmă că, în contradicție cu afirmațiile Comisiei, Hercules nu poate fi trasă la răspundere, prin substituție, pentru toate activitățile cartelului. Din acest motiv, Comisia nu se poate abține să stabilească dacă Hercules a fost parte la acordurile subordonate specifice, întrucât, chiar dacă acestea au fost puse în aplicare în cadrul unui obiectiv sau acord general contrar regulilor de concurență, fiecare participant trebuie să fie judecat și condamnat în baza propriilor sale acțiuni (Hotărârea Curții din 14 iulie 1972, cauza 57/69, menționată anterior, punctul 75). Din același motiv nu i se pot reproșa societății Hercules activitățile celorlalți

producători, anterioare datei la care a fost stabilită participarea unuia dintre angajații Hercules la acordurile ilegale.

318 Cu privire la gravitatea încălcării, reclamanta susține că a fost o greșeală a Comisiei să nu facă nicio deosebire între producători cu excepția celor „patru mari”. Din moment ce nu se poate presupune că fiecare producător este responsabil din punct de vedere juridic pentru toți, Comisia ar fi trebuit să examineze actele fiecărei întreprinderi pentru a putea aprecia caracterul ilegal al acestora, astfel cum a stabilit Curtea în Hotărârea din 16 decembrie 1975, Suiker Unie, punctul 622 (cauzele conexe 40/73-48/73, 50/73, 54/73-56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, menționată anterior).

319 Reclamanta consideră că procedând astfel, Comisia ar fi redus amenda pe care i-a aplicat-o în raport cu ceilalți producători, care – spre deosebire de reclamantă – au participat mai des, mai activ și mai mult timp la reuniuni, au participat activ la reuniunile locale, au prezentat concurenților informații privind propriile vânzări și au manifestat acordul lor prin „prețuri-țintă” sau cote de vânzări.

320 Reclamanta precizează că tratamentul care i-a fost aplicat este cu atât mai nedrept dacă este comparat cu cel aplicat societăților Amoco și BP, care au avut un comportament asemănător și care, asemenea altor producători, erau considerați ca și societatea Hercules ca „neparticipanți”.

321 Comisia susține că a examinat suficient rolul jucat de reclamantă și că a ținut în mod expres seama de gradul de participare specific fiecărei întreprinderi pentru a stabili, bazându-se pe considerente de proporționalitate (decizie, punctul 109), valoarea amenzii de aplicat fiecăreia dintre acestea. Aceasta adaugă că participarea reclamantei la cartel era suficientă pentru a justifica amenda care i-a fost aplicată. Curtea a stabilit că orice participare concretă la o încălcare – chiar dacă este vorba despre un consimțământ pasiv care facilitează încălcarea – este suficientă pentru a justifica o amendă (Hotărârea din 1 februarie 1978, Miller International Schallplatten/Comisia, cauza 19/77, Rec., p. 131 și Hotărârea din 12 iulie 1979, BMW Belgium/Comisia, cauzele conexe 32/78, 36/78-82/78, Rec., p. 2435).

322 Comisia afirmă că a răspuns deja la acuzația de discriminare în raport cu Amoco și BP.

323 Tribunalul constată, pe de o parte, că, din aprecierile sale referitoare la dovedirea încălcării, rezultă că a fost corect modul în care Comisia a stabilit rolul jucat de reclamantă în încălcare și, pe de altă parte, Comisia a precizat la punctul 109 din decizie că a ținut seama de acest rol la stabilirea valorii amenzii.

324 De asemenea, Tribunalul constată că faptele care au fost stabilite arată prin gravitatea lor intrinsecă – în special stabilirea prețurilor-țintă și a volumelor-țintă ale vânzărilor – că reclamanta nu a acționat din imprudență, nici măcar din neglijență, ci că a acționat cu intenție.

325 Pe de altă parte, întrucât situația reclamantei nu este asemănătoare cu situația societăților Amoco și BP, nu poate fi vorba despre discriminare împotriva reclamantei în raport cu aceste două întreprinderi.

326 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

B – Considerarea situației deficitare a pieței

327 Reclamanta declară că neluarea în considerare a situației reale a pieței și a problemelor economice din sectorului polipropilenei nu este în conformitate cu alte decizii, adoptate recent de Comisie, în care amenzile au fost mult mai mici (Decizia din 8 august 1984, Zinc Producer Group, JO L 220, p. 27; Decizia din 23 noiembrie 1984, Peroxygènes, JO L 35, p. 1).

328 Comisia subliniază că, deși nu avea obligația să țină seama de condițiile economice defavorabile ale unui sector la stabilirea valorii amenzilor pentru o încălcare a regulilor de concurență, totuși a acceptat că întreprinderile în cauză au înregistrat pierderi substanțiale în exploatarea sectorului polipropilenei pe o perioadă foarte lungă și că a ponderat valoarea amenzilor (decizie, punctul 108).

329 Comisia subliniază că a acționat în conformitate cu politica sa bine stabilită – și cu principiile formulate de Curte cu privire la amenzi – când a aplicat sancțiunile în prezenta cauză. Aceasta subliniază că, începând din 1979, s-a angajat într-o politică pentru asigurarea respectării regulilor de concurență prin aplicarea de sancțiuni mai aspre, în special pentru categoriile de încălcări bine definite în dreptul concurenței și pentru încălcările deosebit de grave, ca în acest caz, astfel încât să sporească efectul disuasiv al sancțiunilor. Această politică a fost aprobată de Curte (Hotărârea din 7 iunie 1983, Pioneer/Comisia, cauzele conexate 100/80-103/80, Rec., p. 1825, punctele 106 și 109), care a recunoscut în mai multe rânduri că stabilirea sancțiunilor implică aprecierea unui set complex de factori (Hotărârea din 7 iunie 1983, cauzele conexate 100/80-103/80, menționată anterior, punctul 120, precum și Hotărârea din 8 noiembrie 1983, IAZ/Comisia, cauzele conexate 96/82-102/82, 104/82, 105/82, 108/82 și 110/82, Rec., p. 3369, punctul 52).

330 Comisia în special se află într-o poziție îndreptățită pentru a efectua o asemenea apreciere care nu poate fi sancționată decât în cazul unei erori semnificative de fapt sau de drept. Curtea a confirmat dreptul Comisiei de a pronunța o hotărâre diferită, în funcție de cauză, cu privire la sancțiunile le care le consideră necesare, chiar dacă acele cauze implică situații asemănătoare (Hotărârea din 12 iulie 1979, cauzele conexate 32/78, 36/78-82/78, punctul 53; Hotărârea din 9 noiembrie 1983, cauza 322/81, menționată anterior, punctul 111 și următoarele).

331 Tribunalul consideră că, pentru a aprecia această obiecție, trebuie să analizeze modul în care Comisia a stabilit valoarea amenzii aplicate reclamantei.

332 Tribunalul constată că, pe de o parte, Comisia a definit criteriile pentru stabilirea valorii generale a amenzilor aplicate întreprinderilor destinate ale deciziei (decizie, punctul 108), iar pe de altă parte a definit criteriile pentru ponderarea echitabilă a amenzilor aplicate fiecărei întreprinderi (decizie, punctul 109).

333 Tribunalul consideră că criteriile menționate la punctul 108 din decizie justifică pe deplin valoarea generală a amenzilor aplicate întreprinderilor destinate ale deciziei. În acest sens, trebuie subliniat în special caracterul evident al încălcării articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE, în special literele (a), (b) și (c), al cărui conținut era cunoscut de producătorii de polipropilenă care acționau în cel mai mare secret.

334 Tribunalul consideră, de asemenea, că cele patru criterii menționate la punctul 109 din decizie sunt pertinente și suficiente pentru a ajunge la o ponderare echitabilă a amenzilor aplicate fiecărei întreprinderi.

335 Trebuie constatat că, în acest context, Comisia nu era obligată să individualizeze sau să precizeze modul în care a ținut seama de pierderile substanțiale înregistrate de diverși

producători în sectorul polipropilenei, din moment ce este vorba despre unul dintre elementele, menționate la punctul 108 din decizie, care au condus la stabilirea nivelului general a amenzilor, pe care Tribunalul l-a considerat justificat.

336 Pe de altă parte, faptul că în cauzele anterioare Comisia a considerat că, având în vedere circumstanțele de fapt, este necesar să se țină seama de situația de criză în care se afla sectorul economic respectiv nu o poate constrânge să țină seama în mod identic de o situație asemănătoare celei din prezenta cauză, din moment ce a stabilit corespunzător cerințelor legale că întreprinderile destinate ale deciziei au comis cu intenție și în secret o încălcare deosebit de gravă a dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

337 Rezultă că obiecția formulată de reclamantă nu poate fi acceptată.

C – Considerarea efectelor încălcării

338 Reclamanta consideră că încălcarea nu a avut efect pe piață. Însă, în conformitate cu jurisprudența Curții (Hotărârea din 16 decembrie 1975, cauzele conexe 40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 și 114/73, menționată anterior, punctul 612), valoarea amenzilor ar trebui să fie în raport cu contextul economic în care se situează încălcarea.

339 Comisia a răspuns, pe de o parte, că acel cartel a avut un efect real asupra prețurilor și, pe de altă parte, că a ținut seama atunci când a evaluat valoarea amenzilor de faptul că în general inițiativele de prețuri nu și-au atins pe deplin scopul (decizie, punctul 108). Astfel, Comisia a făcut mai mult decât era obligată să facă, dat fiind că articolul 85 alineatul (1) din Tratatul CEE sancționează nu numai cartelurile care au ca efect împiedicarea concurenței, ci și cartelurile care au acest obiect.

340 Tribunalul constată că au fost deosebite de Comisie două tipuri de efecte ale încălcării. Primul tip constă în faptul că după ce au convenit prețuri-țintă în cursul reuniunilor, producătorii au invitat cu toții serviciile lor de vânzări să realizeze aceste niveluri de prețuri, „țintele” servind ca bază pentru negocierea prețurilor cu clienții. Acest lucru a permis Comisiei să ajungă la concluzia că, în acest caz, totul arată că acordul a avut într-adevăr un efect vizibil asupra condițiilor concurenței (decizie, punctul 74 paragraful al doilea, trimitere la punctul 90). Al doilea tip constă în faptul că evoluția prețurilor practicate în cazul clienților, comparată cu obiectivele de prețuri stabilite în cadrul inițiativelor de prețuri, concordă cu procesul-verbal al aplicării inițiativelor de prețuri, astfel cum reiese din documentele găsite la sediul ICI și la alți producători (decizie, punctul 74 paragraful al șaselea).

341 Trebuie subliniat că primul tip de efecte a fost stabilit corespunzător cerințelor legale de către Comisie, în temeiul a numeroase instrucțiuni privind prețurile date de diverși producători, instrucțiuni care concordă între ele și cu prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor, care erau în mod evident menite să servească ca bază pentru negocierea prețurilor cu clienții.

342 Faptul că instrucțiunile reclamantei privind prețurile nu au corespuns întotdeauna cu rigurozitate prețurilor-țintă stabilite în cursul reuniunilor nu este de natură să infirme această constatare, din moment ce efectele luate în considerare de Comisie pentru stabilirea valorii generale a amenzilor nu sunt cele care rezultă din comportamentul efectiv pe care pretinde că l-a adoptat o întreprindere, ci acelea care rezultă din încălcarea în ansamblu la care a participat întreprinderea împreună cu altele.

343 Cu privire la al doilea tip de efecte, trebuie subliniat, pe de o parte, că de fapt Comisia nu avea motive să se îndoiască de corectitudinea analizelor efectuate de producători în cursul reuniunilor (a se vedea în special procesele-verbale ale reuniunilor din 21 septembrie, 6 octombrie, 2 noiembrie și 2 decembrie 1982, comunicarea generală a obiecțiilor, anexele 30-33), care arată că prețurile-țintă stabilite în cursul reuniunilor erau în mare parte transpuse pe piață, iar pe de altă parte că, deși auditul Coopers & Lybrand și studiile economice efectuate la cererea unor producători ar fi trebuit să ajute la stabilirea caracterului eronat al analizelor efectuate de producătorii înșiși în cursul reuniunilor, această constatare nu este de natură să conducă la o reducere a amenzii, din moment ce Comisia a precizat la punctul 108 ultima liniuță din decizie că s-a bazat, pentru ponderarea valorii amenzilor, pe faptul că în general inițiativele de prețuri nu și-au atins pe deplin scopul și că nu exista în cele din urmă nicio măsură de constrângere de natură să asigure respectarea cotelor sau a altor aranjamente.

344 Întrucât motivele deciziei referitoare la stabilirea valorii amenzilor trebuie să fie interpretate în lumina celorlalte motive din decizie, trebuie să se considere că a fost corect modul în care Comisia a luat în considerare în totalitate primul tip de efecte și a ținut seama de caracterul limitat al celui de-al doilea tip de efecte. În acest sens, trebuie subliniat că reclamanta nu a precizat în ce măsură a fost insuficientă luarea în considerare a caracterului limitat al celui de-al doilea tip de efecte pentru ponderarea valorii amenzilor.

345 Rezultă că obiecția trebuie să fie respinsă.

D – Absența unei încălcări anterioare

346 Reclamanta declară că nu a fost niciodată implicată în vreo procedură pentru încălcarea dreptului concurenței. În cazul său, această cauză reprezintă cel mult un caz izolat și nefericit al unui angajat care a făcut greșeala să participe la câteva reuniuni încălcând politica societății, astfel cum atestă măsurile rapide și consistente luate de Hercules pentru a coopera în anchetă și pentru a împiedica alte încălcări.

347 Comisia susține că absența unei încălcări anterioare nu poate constitui un motiv pentru reducerea valorii amenzilor, din moment ce Hercules nu poate nega că a fost conștientă de ilegalitatea comportamentului său. Însă, în această privință, Comisia lasă Tribunalului sarcina de a mări valoarea amenzilor aplicate întreprinderilor recidiviste.

348 Tribunalul consideră că faptul că anterior Comisia a constatat că o întreprindere a încălcat regulile de concurență și, după caz, a sancționat-o în acest sens, poate fi acceptat ca circumstanță agravantă împotriva întreprinderii respective, dar că absența unei încălcări anterioare constituie o circumstanță atenuantă, cu atât mai mult cu cât în cazul de față este vorba despre o încălcare deosebit de clară a articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

349 Rezultă că această obiecție trebuie să fie respinsă.

E – Considerarea circumstanțelor atenuante

350 Reclamanta acuză Comisia că a neglijat să ia în considerare unele circumstanțe atenuante. Aceasta accentuează faptul că a încetat în mod voluntar încălcarea. În această privință, reclamanta contestă supoziția Comisiei că, dacă nu ar fi intervenit, încălcările ar fi continuat. Această supoziție este incorectă cel puțin în cazul societății Hercules, deoarece participarea angajatului său la reuniuni sau contactele dintre acesta și ceilalți producători au fost dovedite numai până în august 1983, adică anterior intervenției Comisiei.

351 Reclamanta susține că măsurile pe care le-a luat imediat pentru a împiedica în viitor să se repete alte încălcări ale politicii societății, ca de exemplu participarea unuia dintre angajații săi la reuniunile producătorilor, ar fi meritat, în beneficiul politicii comunitare în domeniul concurenței, să fie încurajate, astfel cum a procedat Comisia în cauza National Panasonic (Decizia din 7 decembrie 1982, National Panasonic, JO L 354, p. 28). Comisia ar fi trebuit să explice în decizie de ce nu a luat în considerare aceste măsuri.

352 Reclamanta reproșează Comisiei, de asemenea, că a omis să ia în considerare nivelul de cooperare mai mult decât normal de care a dat dovadă Hercules în cursul anchetei, de exemplu transmițând Comisiei de bună voie unele documente decisive (comunicarea generală a obiectivelor, anexa 2 și comunicarea specifică, Hercules, anexa 18). Acest efort de cooperare onestă merita să fie mai degrabă recompensat decât denigrat. Aceasta arată că afirmația Comisiei, conform căreia a luat în considerare cooperarea manifestată de unii producători, este insuficientă, din moment ce Comisia nu a precizat producătorii despre care era vorba, nici modul în care a luat în considerare aceasta.

353 Comisia remarcă, în primul rând, că punctele 50 și 51 din decizie precizează că Hercules a participat la încălcare în perioada iunie-noiembrie 1983, pe când inspecțiile Comisiei au avut loc la 13-14 octombrie în anul respectiv.

354 Cu privire la adoptarea de către reclamantă a regulamentului de ordine interioară în urma constatării încălcării, Comisia precizează că, în conformitate cu jurisprudența Curții (Hotărârea din 10 decembrie 1985, Stichting Sigarettenindustrie/Comisia, cauzele conexe 240/82-242/82, 261/82, 262/82, 268/82 și 269/82, Rec., p. 3831, punctele 97 și 98), eforturile de adaptare a unui comportament pentru a-l aduce în conformitate cu dreptul concurenței nu reduc justificarea unei amenzi pentru încălcarea comisă. Comisia mai notează că regulamentul de ordine interioară anterior al societății Hercules, care ar fi trebuit să împiedice „activitățile neregulate” ale angajatului său, nu au avut efectul scontat și nu au împiedicat Hercules să participe la o încălcare a articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE.

355 Aceasta declară totodată că a luat în considerare cooperarea societății Hercules la anchetă atunci când a stabilit valoarea amenzii și adaugă că nu constituie o denigrare constatarea că această cooperare s-a manifestat într-o etapă destul de târzie a anchetei, după ce Comisia găsisse deja unele documente incriminatoare. O cooperare *ex post facto*, de orice fel, nu poate să schimbe cu nimic constatarea încălcării.

356 Tribunalul constată, în primul rând, că, în contradicție cu afirmațiile reclamantei, aceasta nu a încetat participarea la încălcare în august 1983, din moment ce la 30 septembrie 1983 a transmis birourilor de vânzări instrucțiuni privind prețurile, care au intrat în vigoare din noiembrie 1983, adică după intervenția Comisiei, instrucțiunile pentru rafie (2,25 DM/kg) și homopolimer (2,35 DM/kg) fiind identice cu cele date de BASF, Hüls, ICI, Linz, Monte și Solvay și cu cea dată (numai pentru rafie) de Hoechst (decizie, tabelul 7 N). Rezultă că reclamanta nu a încetat în mod voluntar încălcarea în august 1983, nici anterior intervenției Comisiei, din moment ce ultima instrucțiune privind prețurile pe care a dat-o reclamanta și pe care Comisia a incriminat-o era în curs de aplicare chiar în momentul verificării întreprinderilor de către funcționarii Comisiei la 13 și 14 octombrie 1983. Prin urmare, nu este vorba despre o circumstanță atenuantă pe care Comisia trebuia să o ia în considerare pentru a stabili valoarea amenzii de aplicat reclamantei.

357 În al doilea rând, trebuie subliniat că deși este desigur important faptul că reclamanta a luat măsuri pentru a împiedica comiterea de noi încălcări ale dreptului comunitar al concurenței în viitor de către angajații acesteia, acest fapt nu schimbă cu nimic încălcarea

concretă constatată în acest caz. Față de această realitate, Tribunalul reamintește că a considerat că criteriile menționate la punctul 108 din decizie justifică pe deplin valoarea generală a amenzilor aplicate și că criteriile pentru ponderarea echitabilă a amenzilor aplicate întreprinderilor în cauză, precizate în decizie la punctul 109, sunt suficiente și pertinente. În această privință, trebuie adăugat că, și aici, faptul că într-o cauză anterioară Comisia a considerat, având în vedere circumstanțele de fapt, că era necesar să ia în considerare măsurile luate de întreprinderea respectivă pentru a împiedica în viitor comiterea de noi încălcări ale dreptului comunitar al concurenței, nu o poate constrânge să țină seama în mod identic de măsurile asemănătoare din prezenta cauză, din moment ce Comisia a subliniat în decizie (punctul 108) că încălcarea dispozițiilor articolului 85 alineatul (1) din Tratatul CEE era deosebit de gravă și a fost comisă cu intenție și în cel mai mare secret.

358 În al treilea rând, Tribunalul consideră că nu poate fi acceptată obiecția reclamantei privind absența considerării cooperării reclamantei la anchetă. Chiar dacă era de preferat să menționeze întreprinderile care erau avute în vedere la punctul 109 ultimul paragraf din decizie, Comisia a indicat în cursul procedurii în fața Tribunalului că paragraful respectiv se referă numai la reclamantă și ICI. Nici reclamanta, nici vreo altă întreprindere care a intentat o acțiune împotriva deciziei nu au contrazis această afirmație.

359 Cu toate acestea, nu rezultă că era obligația Comisiei să precizeze măsura în care a luat în considerare acest criteriu suplimentar de ponderare a amenzilor aplicate întreprinderilor în cauză pentru a reduce amenda aplicată întreprinderilor care au cooperat în cursul anchetei. Acest criteriu trebuia să fie luat în considerare împreună cu celelalte criterii de ponderare menționate la punctul 109 din decizie. Reclamanta nu a afirmat că aplicarea criteriilor respective a condus la un rezultat inechitabil în privința sa și nici Tribunalul nu a constatat acest lucru.

360 Din considerentele precedente rezultă că amenda aplicată reclamantei este corespunzătoare duratei și gravității încălcării regulilor comunitare de concurență constatată a fi fost comisă de reclamantă.

Cu privire la cheltuielile de judecată

361 În conformitate cu articolul 87 alineatul (2) din Regulamentul de procedură al Tribunalului, partea care cade în pretenții este obligată la plata cheltuielilor de judecată, în cazul în care s-a solicitat acest lucru de partea care a câștigat. Întrucât reclamanta a căzut pretenții, iar Comisia a solicitat obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive,

TRIBUNALUL DE PRIMĂ INSTANȚĂ (Prima Cameră)

declară și hotărăște:

- 1) **Respinge acțiunea.**
- 2) **Obligă reclamanta la plata cheltuielilor de judecată.**

Edward

Cruz Vilaça

Kirschner

Schintgen

Lenaerts

Pronunțată astfel în ședință publică la Luxemburg, 17 decembrie 1991.

Grefier
H. Jung

Președinte
J. L. Cruz Vilaça